

MAGYAR

KÖZLÖNY

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

Budapest,
2002. december 12.,
csütörtök

154. szám

Ára: 1036,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

		Oldal
32/2002. (XII. 12.) BM r.	A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ezirányú szakágazatban foglalkoztatottak képesítési követelményeiről és képzési rendszeréről	8498
16/2002. (XII. 12.) ESZCSM r.	Az egynapos sebészeti és a kúraszerűen végezhető ellátások szakmai feltételeiről	8508
19/2002. (XII. 12.) IM r.	Az igazságügyi szerveknél adományozható miniszteri elismerésekről szóló 8/1992. (IV. 4.) IM rendelet módosításáról	8510
20/2002. (XII. 12.) IM r.	A szabadalmi bejelentés, az európai szabadalmi bejelentésekkel és az európai szabadalmakkal, illetve a nemzetközi szabadalmi bejelentésekkel összefüggő beadványok, valamint a növényfajta-oltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól	8511
16/2002. (XII. 12.) MeHVM r.	A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazottainak lakáscélú munkáltatói támogatásáról szóló 2/1995. (XII. 12.) TNM rendelet módosításáról	8518
110/2002. (XII. 12.) OGY h.	Az Országos Hulladékgazdálkodási Tervről	8520
186/2002. (XII. 12.) KE h.	A Magyar Köztársaság ügyészi szervezetéről szóló 143/1997. (IX. 30.) KE határozat módosításáról	8551
	A pénzügyminiszter közleménye az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben levő (működési forráshiányos) helyi önkormányzatok 2002. évi II. ütemű támogatásáról	8551
	A Magyar Akkreditációs Bizottság közleménye a Magyar Akkreditációs Bizottság akkreditációs követelményrendszeréről ...	8555
	A Rendvédelmi Szervek Tárcaközi Érdekegyeztető Fóruma Alapszabálya	8566
	Tájékoztató az Országos Érdekegyeztető Tanács 2002. október 30-i üléséről	8568
	Tájékoztató az Országos Érdekegyeztető Tanács 2002. november 15-i üléséről	8670
	A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal közleménye	8571

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

A belügyminiszter 32/2002. (XII. 12.) BM rendelete

**a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél,
a tűzoltóságoknál, valamint az ezirányú szakágzatban
foglalkoztatottak képesítési követelményeiről és képzési
rendszeréről**

A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény 47. §-a (2) bekezdésének *d)* pontjában, a polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény 42. §-a (2) bekezdésének *d)* pontjában, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 251. §-ának (1) bekezdésében és a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény 53. §-ának *c)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

A rendelet hatálya

1. §

E rendelet hatálya kiterjed:

- a)* a hivatásos katasztrófavédelmi szervekre (Ország-ház Tűzoltó-parancsnokság, Repülőtéri Katasztrófavédelmi Igazgatóság);
- b)* a hivatásos önkormányzati tűzoltóságokra;
- c)* az önkéntes tűzoltóságokra;
- d)* a létesítményi tűzoltóságokra;
- e)* a katasztrófavédelmi, tűzvédelmi és polgári védelmi képzés irányítását és felügyeletét ellátó belügyminisztériumi hivatali szervezetekre, az oktatást folytató intézményekre;
- f)* a tűzoltó egyesületek tűzoltási és műszaki mentési feladatot végző tagjaira;
- g)* a gazdálkodó szervezeteknél, polgári szerveknél a katasztrófavédelem, a polgári védelem, a tűzvédelem, illetve a tűzvédelmi szolgáltatás területén foglalkoztatottakra.

Értelmező rendelkezések

2. §

- a)* *Tűzoltó alaptanfolyam:* a tűzoltó egyesületekben tűzoltási és műszaki mentési feladatokat ellátók, valamint az

önkéntes és létesítményi tűzoltók alapfokú felkészítésére szervezett, legalább 40 órás tanfolyam.

b) *Tűzvédelmi szolgáltatás:* a gazdálkodó szervezetek tűzvédelmi viszonyainak tervezésére, szervezésére, szabályozására, valamint ellenőrzésére irányuló tevékenység.

c) *Szakmai szolgálati beosztások a katasztrófavédelmi szerveknél:* hatósági, veszélyhelyzet-kezelési, mentési, kiképzési, szakmai ellenőri, igazgatói, igazgatóhelyettesi, ki- rendeltségvezetői, irodavezetői beosztás.

d) *Szakmai szolgálati beosztások a hivatásos önkormányzati tűzoltóságoknál:* tűzmegeelőzési, tűzvizsgálati, tűzoltási és műszaki mentési, kiképzési, szakmai ellenőri, tűzoltó-parancsnoki.

A hivatásos állományúak képesítési követelményei

3. §

(1) Az előírt képesítési követelményeket külön jogszabály* tartalmazza.

(2) A képesítési követelmény teljesítése szempontjából elfogadott szakmai képzési formákat az *1. számú melléklet* 1., 2., 4., valamint 7. pontja tartalmazza.

(3) Az (1) bekezdésben megjelölt külön jogszabály szerinti II. besorolási osztály munkaköreinek ellátásához szükséges szaktanfolyami képesítést a tűzoltó technika kezelői alaptanfolyam és a kapcsolódó szaktanfolyami rendszer biztosítja, amelynek rendjét a 8. § tartalmazza.

(4) A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, valamint a hivatásos önkormányzati tűzoltóságoknál foglalkoztatottak — 2002. december 31-ig megszerzett — elismerhető szakmai képesítéseit a *2. számú melléklet* tartalmazza.

Az önkéntes tűzoltóságok, a létesítményi tűzoltóságok és a tűzoltó egyesületek tűzoltási és műszaki mentési feladatokat ellátó tagjainak képesítési követelménye

4. §

(1) Az önkéntes és a létesítményi tűzoltóságok parancsnokainak, valamint ezen szervezetek tűzoltás és műszaki mentés vezetésére jogosult tagjainak legalább az *1. számú melléklet* 3. pontja szerinti középfokú szakmai képesítéssel kell rendelkezniük.

(2) Az önkéntes és létesítményi tűzoltóságok egyéb beosztásban lévő, valamint a tűzoltó egyesületek tűzoltási és műszaki mentési feladatokat ellátó tagjainak képesítési követelményét a *3. számú melléklet* tartalmazza.

* A belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek és az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint e szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló 11/1997. (II. 18.) BM rendelet.

A gazdálkodó szervezeteknél és polgári szervezeteknél katasztrófavédelmi, valamint polgári védelmi munkakört betöltő személyek képesítési követelménye

5. §

(1) A gazdálkodó szervezeteknél és polgári szervezeteknél katasztrófavédelmi, valamint polgári védelmi munkakört betöltő személynek beosztott ügyintézői munkakörben legalább alapfokú, vezetői munkakörben legalább középfokú katasztrófavédelmi szakképesítéssel kell rendelkeznie.

(2) A gazdálkodó szervezeteknél és polgári szervezeteknél foglalkoztatottak (katasztrófavédelmi vagy polgári védelmi munkakörben) — 2002. december 31-ig megszerzett — elismerhető szakmai képesítéseit a 4. számú melléklet tartalmazza.

A gazdálkodó szervezeteknél és polgári szervezeteknél tűzvédelmi munkakört ellátók és a tűzvédelmi szolgáltatást végzők képesítési követelménye

6. §

(1) Legalább középfokú tűzvédelmi szakképesítéssel rendelkező személy láthat el önállóan tűzvédelmi feladatokat:

a) olyan „A”–„B” tűzveszélyességi osztályba sorolt létesítményben, ahol az egyidejűleg munkát végző személyek száma a 100 főt nem haladja meg,

b) „C”–„E” tűzveszélyességi osztályba sorolt létesítményben, a (2) bekezdésben felsoroltak kivételével.

(2) Felsőfokú tűzvédelmi szakképesítéssel rendelkező személy láthat el önállóan tűzvédelmi feladatokat, ahol:

a) főfoglalkozású létesítményi tűzoltóság működik,

b) olyan „A”–„B” tűzveszélyességi osztályba sorolt veszélyességi övezet, helyiség található, amelyben egyidejűleg 50 főnél több személy végez munkát,

c) olyan „A”–„B” tűzveszélyességi osztályba sorolt tűzszakasz található, amelyben egyidejűleg 100 főnél több személy végez munkát,

d) olyan mozgásukban és cselekvőképességükben korlátozott személyek tartózkodására szolgáló tűzszakasz található, amelynek befogadó képessége a 100 főt meghaladja,

e) a „C” tűzveszélyességi osztályba sorolt létesítményben egyidejűleg 200 főnél több személy végez munkát.

(3) Amennyiben a létesítményben a tűzvédelem biztosítása szolgáltatás igénybevételével történik, a szolgáltatónak legalább az (1), illetve a (2) bekezdésben meghatározott tűzvédelmi képesítéssel kell rendelkeznie.

(4) A gazdálkodó szervezeteknél és polgári szervezeteknél foglalkoztatottak (tűzvédelmi munkakört ellátók és a tűzvédelmi szolgáltatást végzők) — 2002. december 31-ig megszerzett — elismerhető szakmai képesítéseit az 5. számú melléklet tartalmazza.

Egyes képzési formák szervezése és a beiskolázás szabályai

7. §

(1) A tűzoltó szakképzés és a kihelyezett formában lebonyolítható tanfolyamok képzési programját a Belügyminisztérium Katasztrófavédelmi Oktatási Központ (a továbbiakban: BM KOK) készíti el, és a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) főigazgatójának egyetértésével a Belügyminisztérium Oktatási Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OF) főigazgatója hagyja jóvá.

(2) A képzést végző szervezetnek biztosítaniuk kell a képzési programban meghatározottak végrehajtásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket, a tűzoltó szakképzés megkezdéséről — az azt megelőző 30 napon belül — tájékoztatniuk kell a BM OF-et.

(3) A tűzoltó alaptanfolyamot a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok, illetve a Fővárosi Tűzoltó Parancsnokság (a továbbiakban: FTP) szervezik, valamint adják ki a bizonyítványt.

8. §

(1) Műszaki szaktanfolyam a 6. számú mellékletben foglaltak szerint szervezhető. Ha a gép kategóriába sorolása egyértelműen nem állapítható meg, akkor a BM OKF állásfoglalása az irányadó. A képzés programját a BM KOK készíti el, és a BM OKF főigazgatójának egyetértésével a BM OF főigazgatója hagyja jóvá.

(2) Tűzoltó technika kezelői tanfolyamra az jelentkezhet, aki legalább alapfokú szakmai végzettséggel rendelkezik, és az előírt előzetes orvosi vizsgálaton megfelelt. Vizsgára az bocsátható, aki az adott géptípusra vonatkozó, az 1. számú melléklet 7. pontjában található műszaki szaktanfolyamo(ka)t elvégezte, továbbá az előírt gépkezelési gyakorlatot megszerezte.

(3) A tűzoltó technika kezelői igazolvány (7. számú melléklet) kiadására, nyilvántartására (másodlatok kiadására), valamint az abba történő bejegyzésre a BM KOK jogosult.

(4) Az 1. számú melléklet 7.2. pontjában szereplő szaktanfolyamok tárgyában a BM KOK igazgatója dönt. A BM KOK végzi a képzés ellenőrzését és a vizsgáztatást.

(5) A gyakorlatokhoz szükséges gépeket, gépjárműveket és gépi berendezéseket — amennyiben a tanfolyamszervező azzal nem rendelkezik — a beiskolázó, illetve a BM OKF biztosítja.

9. §

(1) A BM KOK az igényeknek megfelelően, a BM OF jóváhagyását követően, minden év március 31-éig hirdeti meg a következő tanévben indítandó képzési formákat és a jelentkezés feltételeit. A katasztrófa- és tűzvédelmi technikus szakképzésre jelentkezőknek felvételi vizsgát kell tenniük.

(2) A képzésre a hivatásos állománytagját vezényelni kell.

10. §

(1) A katasztrófavédelmi szervek és a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok tisztjei 5 évenként kötelesek részt venni a Rendőrtiszt Főiskola Rendészeti Vezetőképző, Továbbképző és Kutatóintézet (a továbbiakban: RTF RVTKI) által szervezett központi továbbképzésen.

(2) A hivatásos tűzoltóság készenléti szolgálatot ellátó állományának napi továbbképzéséről az állományilletékes parancsnok gondoskodik. A továbbképzésre vonatkozó iránymutatást a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok és az FTP javaslatainak figyelembevételével a BM OKF adja ki. Az iránymutatás alapján minden év december 15-éig képzési tervet kell készíteni, amelyet a szakmai felügyeletet ellátó szervezet hagy jóvá.

(3) A BM OKF, a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok és az FTP a hivatásos önkormányzati, az önkéntes és a létesítményi tűzoltóságok parancsnokai és szakterületi vezetői részére évente legalább két alkalommal kötelező továbbképzést és szakmai tájékoztatót szervez.

(4) A BM OKF a szakmai feladatok egységes értelmezése érdekében a szakmai irányítása alá tartozó szervezetek szakterületi vezetői részére évente legalább két alkalommal kötelező szakmai tájékoztatót szervez.

Speciális rendészeti végzettség

11. §

(1) A speciális rendészeti képesítéshez kötött beosztásokat külön jogszabály* tartalmazza.

* A belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek és az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint e szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló 11/1997. (II. 18.) BM rendelet.

(2) A képzésben résztvevőt a felkészítés időtartamára és a vizsganapokra mentesíteni kell a munkavégzés alól. Erre az időre az érintett távolléti díjra jogosult.

(3) Az önkéntes alapon jelentkező a felkészítés, valamint a vizsga költségeit saját maga fedezi. A költségek legalább 50%-át — kérelemre — az állományilletékes szerv átvállalhatja. A javítóvizsga díja a vizsgázót terheli.

(4) Az egy főre eső képzési költséget az RTF RVTKI állapítja meg, és erről a tájékoztatást minden év július 1-jéig, a következő oktatási évre (szeptember—június) vonatkozóan a rendvédelmi szerveknek megküldi.

A hivatásos önkormányzati tűzoltóságok gépjárművezetőinek képzése

12. §

(1) A tűzoltó-parancsnokságokon foglalkoztatott főfoglalkozású gépjárművezetőknek, illetve azoknak, akiket feladataik ellátása mellett a parancsnok szolgálati gépjármű vezetésére jogosít fel (a továbbiakban: gépjárművezető) elméleti és gyakorlati képzésen kell részt venniük.

(2) A megkülönböztető jelzést használó szolgálati gépjármű vezetője 5 évenként 16 óra időtartamú időszakos továbbképzésen vesz részt.

(3) A gépjárművezetők képzési kategóriáit, a képzésben való részvétel feltételeit, valamint a képzési követelményeket a 8. számú melléklet tartalmazza.

13. §

(1) A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság:

- a) kidolgozza a képzési programot és a képzési tematikát;
- b) koordinálja a képzést és a képzés tekintetében szakmai irányítást gyakorol;
- c) felállítja a képzést végző oktatóhelyeket és a pszichológiai vizsgálóhelyeket, valamint biztosítja ezek működési feltételeit.

(2) A szolgálati gépjárművek vezetőinek alapszintű képzését és vizsgáztatását olyan személy végezheti, aki az erre jogosító képzésen és időszakos továbbképzésen részt vett és a követelményeknek megfelelt.

(3) A gépjárművezető képzésről, a képesítési követelmények teljesítéséről, a képzést folytató szervnél és a gépjárművezető szolgálati helye szerint illetékes személyügyi szervnél naprakész nyilvántartást kell vezetni.

(4) A sikeres vizsgáról szóló igazolást a képzést folytató szerv adja ki.

(5) A képzés költsége az érintett tűzoltó-parancsnokságot, illetve a BM OKF-et terheli.

14. §

(1) Azt a gépjárművezetőt, aki 2002. szeptember 15-ét megelőzően szolgálati gépjárművet vezethetett és közúti balesetet nem okozott, 2004. június 30-ig csökkentett, 8 órás alapszintű képzésben kell részesíteni.

(2) Az a gépjárművezető, aki 2002. szeptember 15-ét megelőzően

a) megkülönböztető jelzést használó szolgálati gépjárművet PÁV I. minősítés nélkül vezethetett és közúti balesetet nem okozott, e járműveket emelt szintű képzés teljesítése nélkül 2005. június 30-ig vezethet;

b) PÁV minősítést szerzett, a minősítésének megfelelő szolgálati gépjárművet az előírt képzés teljesítése nélkül 2005. december 31-ig vezethet.

(3) A (2) bekezdés a) és b) pontjában szereplő gépjárművezetők emelt szintű képzése 16 órában történik.

A katasztrófavédelmi szervek, valamint a tűzoltóság géphajóvezetőinek gyakorlati továbbképzése

15. §

(1) Szolgálati géphajót kizárólag az vezethet, aki legalább szolgálati kisgéphajó-vezetői képesítéssel rendelkezik, valamint a továbbképzés tematikájában előírt követelményeknek megfelel. A géphajóvezető háromévente 8 órás gyakorlati továbbképzésen köteles részt venni.

(2) A továbbképzés programját a BM OKF dolgozza ki, országos szinten szervezi, koordinálja és szakmailag irányítja a továbbképzéseket. A képzési programot és a tematikát a BM OF főigazgatója hagyja jóvá.

(3) A továbbképzések anyagi és technikai feltételeit a BM OKF, illetve a tűzoltóságok biztosítják.

(4) A képesítési követelmények teljesítéséről a továbbképzést folytató szervnél és a résztvevő szolgálati helye szerint illetékes személyügyi szervnél naprakész nyilvántartást kell vezetni, a vizsgáról az érintett részére igazolást kell kiadni.

(5) Aki e rendelet hatálybalépését megelőzően szolgálati kisgéphajó-vezetési jogosultsággal rendelkezett és balesetet — a vízi közlekedés szabályainak megszegésével — nem okozott, a hajóvezetéshez szükséges továbbképzés nélkül szolgálati kisgéphajót az e rendelet hatálybalépésétől számított 5 évig vezethet.

Vegyes rendelkezések

16. §

(1) Az iskolarendszeren kívüli oktatás keretében megszerezhető, az alábbi, OKJ-ban szereplő szakképesítések esetében a BM KOK látja el a vizsgaszervező feladatait:

- a) tűzoltó;
- b) katasztrófa- és tűzvédelmi technikus;
- c) katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt);
- d) katasztrófavédelmi előadó;
- e) katasztrófavédelmi főelőadó;
- f) tűzvédelmi előadó;
- g) tűzvédelmi főelőadó.

(2) Az 1. § a), b), c) és e) pontjaiban szereplők képzésével összefüggő egyéb költségek fedezetét a képzést folytató szervek költségvetésében kell biztosítani. Az 1. § d), f) és g) pontjaiban szereplők képzésével összefüggő költségeket tanulmányi szerződés alapján a beiskolázó vagy a képzésben résztvevő fedezi.

(3) A képzéssel összefüggő egyéb költségek térítése (szállásköltség, tankönyvek, jegyzetek kölcsönzési díja, vizsgabizottság díjazásának költsége, orvosi ellátás költsége, továbbá bizonyítványok, nyomtatványok és nyilvántartási költségek) a vonatkozó szabályok szerint történik.

(4) A különböző témakörökben — a nem a BM KOK által — készített jegyzeteknek, tankönyveknek, segédleteknek oktatási anyagként való felhasználását a BM OF főigazgatója engedélyezi.

Záró rendelkezések

17. §

(1) Ez a rendelet 2003. január 1-jén lép hatályba.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a tűzoltók és a tűzvédelmi szervezetek tagjainak képesítési követelményeiről, képzési rendszeréről szóló 57/1997. (X. 21.) BM rendelet és annak módosításairól szóló 49/1999. (XII. 22.) és a 25/2002. (IX. 13.) BM rendelet.

(3) A rendelet hatálybalépése nem érinti a folyamatban lévő képzések rendszerét.

(4) Alapfokú tűzvédelmi szakképesítéssel rendelkező személy e rendelet hatálybalépése után is elláthatja azokat a tűzvédelmi feladatokat, amelyeket a tűzoltók és a tűzvédelmi szervezetek tagjainak képesítési követelményeiről, képzési rendszeréről szóló 57/1997. (X. 21.) BM rendelet 7. § (1) bekezdése engedélyezett mindaddig, amíg munkaköre, munkahelyének alaptevékenysége vagy munkahelyének tűzveszélyességi osztályba sorolása nem változik meg.

Dr. Lamperth Mónika s. k.,
belügyminiszter

1. számú melléklet
a 32/2002. (XII. 12.) BM rendelethez

Elfogadott szakmai képzési formák és szaktanfolyamok

1. A belügyminiszter irányítása alá tartozó katasztrófavédelmi szerveknél

1.1. Hivatásos állomány részére

1.1.1. Alapfokú:

— katasztrófavédelmi alaptanfolyam (tanfolyami forma, szervező a BM OKF).

1.1.2. Középfokú

— katasztrófa- és tűzvédelmi technikus szakképzés.

1.1.3. Felsőfokú

— egyetemi szintű védelmi igazgatási szak, katasztrófavédelmi szakirány,
 — egyetemi szintű környezetmérnöki szak, katasztrófavédelmi szakirány,
 — főiskolai szintű tűzvédelmi szak, tűzvédelmi szakirány,
 — főiskolai szintű tűzvédelmi szak, katasztrófavédelmi szakirány,
 — katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt) szakképzés.

1.2. Köztisztviselői, valamint közalkalmazotti állomány részére: munkáltatói igény esetén — az érintett beleegyezésével — az előző képzési formák bármelyike.

2. Hivatásos önkormányzati tűzoltóságoknál

2.1. Hivatásos állomány részére

2.1.1. Alapfokú:

— tűzoltó alapismereti tanfolyam (tanfolyami képzési forma, szervező a BM KOK),
 — tűzoltó szakképzés.

2.1.2. Középfokú:

— katasztrófa- és tűzvédelmi technikus szakképzés.

2.1.3. Felsőfokú:

— főiskolai szintű tűzvédelmi szak, tűzvédelmi szakirány,
 — főiskolai szintű tűzvédelmi szak, katasztrófavédelmi szakirány,
 — főiskolai szintű műszaki szakoktatói szak, tűzvédelmi szakirány (e végzettség csak abban az esetben fogadható el, ha a végzett hallgató rendelkezik a hivatásos állományra előírt valamely középfokú szakmai képesítéssel, szakképzettséggel),
 — katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt) szakképzés.

2.2. Köztisztviselői, valamint a közalkalmazotti állomány részére: munkáltatói igény esetén — az érintett beleegyezésével — az előző képzési formák bármelyike.

3. Önkéntes tűzoltóságoknál, létesítményi tűzoltóságoknál, tűzoltó egyesületeknél

3.1. Alapfokú:

— tűzoltó alaptanfolyam (tanfolyami képzési forma, szervező a BM OKF és területi szervei, valamint az FTP),
 — tűzoltó szakképzés.

3.2. Középfokú:

— önkéntes és létesítményi tűzoltó parancsnoki képzés (tanfolyami képzési forma, szervező a BM KOK, igény esetén kihelyezett formában is lebonyolítható),
 — katasztrófa- és tűzvédelmi technikus szakképzés.

3.3. Felsőfokú:

— főiskolai szintű tűzvédelmi szak, tűzvédelmi szakirány,
 — főiskolai szintű tűzvédelmi szak, katasztrófavédelmi szakirány,
 — főiskolai szintű műszaki szakoktatói szak, tűzvédelmi szakirány (e végzettség csak abban az esetben fogadható el, ha a végzett hallgató rendelkezik a hivatásos állományra előírt valamely középfokú szakmai képesítéssel, szakképzettséggel),
 — katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt) szakképzés.

4. A katasztrófavédelmi, tűzvédelmi és polgári védelmi képzés irányítását és felügyeletét ellátó belügyminisztériumi hivatali szervezeteknél, valamint az oktatást folytató intézményeknél

4.1. Hivatásos állomány részére

4.1.1. Alapfokú:

— tűzoltó alapismereti tanfolyam (tanfolyami képzési forma, szervező a BM KOK),
 — katasztrófavédelmi alaptanfolyam (tanfolyami képzési forma, szervező a BM OKF),
 — tűzoltó szakképzés.

4.1.2. Középfokú:

— katasztrófa- és tűzvédelmi technikus szakképzés.

4.1.3. Felsőfokú

— egyetemi szintű védelmi igazgatási szak, katasztrófavédelmi szakirány,
 — egyetemi szintű környezetmérnöki szak, katasztrófavédelmi szakirány,
 — főiskolai szintű tűzvédelmi szak, tűzvédelmi szakirány,
 — főiskolai szintű tűzvédelmi szak, katasztrófavédelmi szakirány,
 — főiskolai szintű műszaki szakoktatói szak, tűzvédelmi szakirány (e végzettség csak abban az esetben fogadható el, ha a végzett hallgató rendelkezik a hivatásos állományra előírt valamely középfokú szakmai képesítéssel, szakképzettséggel),
 — katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt) szakképzés.

4.2. Köztisztviselői, valamint a közalkalmazotti állomány részére: munkáltatói igény esetén — az érintett beleegyezésével — az előző képzési formák bármelyike.

5. A gazdálkodó szervezeteknél és polgári szerveknél (Katasztrófavédelmi, valamint polgári védelmi munkakört ellátók részére)

5.1. Alapfokú:

— katasztrófavédelmi előadó szakképzés.

5.2. Középfokú:

— katasztrófavédelmi főelőadó szakképzés.

5.3. Felsőfokú:

- egyetemi szintű védelmi igazgatási szak, katasztrófavédelmi szakirány,
- egyetemi szintű környezetmérnöki szak, katasztrófavédelmi szakirány,
- főiskolai szintű tűzvédelmi szak, tűzvédelmi szakirány,
- főiskolai szintű tűzvédelmi szak, katasztrófavédelmi szakirány,
- katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt) szakképzés.

6. A gazdálkodó szervezeteknél és polgári szerveknél
(Tűzvédelmi munkakört ellátók és a tűzvédelmi szolgáltatást végzők részére)

6.1. Középfokú:

- tűzvédelmi előadó szakképzés.

6.2. Felsőfokú:

- főiskolai szintű tűzvédelmi szak, tűzvédelmi szakirány,
- főiskolai szintű tűzvédelmi szak, katasztrófavédelmi szakirány,
- katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt) szakképzés,
- tűzvédelmi főelőadó szakképzés.

7. Műszaki és egyéb tűzoltó-, valamint katasztrófavédelmi szaktanfolyamok

7.1. A BM KOK-ban szervezhető műszaki szaktanfolyamok:

- tűzoltó technika kezelői alaptanfolyam,
- emelőkosaras tűzoltó gépjármű kezelői szaktanfolyam,
- létrás tűzoltó gépjármű kezelői szaktanfolyam,
- tűzoltódaru kezelői szaktanfolyam,
- cserefelépítmény-hordozó járművek kezelői szaktanfolyam,
- műszaki mentő gépjármű kezelői szaktanfolyam,
- vegyi balesetelhárító gépjármű kezelői szaktanfolyam,
- légzésvédő készülék-palack töltő kompresszor kezelői szaktanfolyam,
- áramfejlesztő kezelői szaktanfolyam.

7.2. Kihelyezett formában is lebonyolítható műszaki szaktanfolyamok:

- gépjárműfecskendő kezelői szaktanfolyam,
- habbaloltó gépjármű kezelői szaktanfolyam,
- porraloltó gépjármű kezelői szaktanfolyam,
- műszaki mentés gépeinek kezelői szaktanfolyama,
- vegyi balesetelhárító gépek kezelői szaktanfolyama,
- folyadék szállítására használható (szivattyúval ellátott) egyéb gépek kezelői szaktanfolyama,
- kismotorfecskendő és átemelő szivattyú kezelői szaktanfolyam,
- hírközpont kezelői szaktanfolyam.

7.3. Egyéb szaktanfolyamok:

- tűzoltásvezetői szaktanfolyam,
- tűzvizsgálati szaktanfolyam,
- mentorképző szaktanfolyam,
- informatikai szaktanfolyam,
- katasztrófavédelmi szoftver felhasználó szaktanfolyam,

- veszélyhelyzet felderítő csoport (VFCS) szaktanfolyam,
- más szaktanfolyamok igény szerint (speciális szakmai ismeretek elsajátítása érdekében folytatott kiegészítő képzések).

2. számú melléklet

a 32/2002. (XII. 12.) BM rendelethez

A katasztrófavédelmi szerveknél, valamint a hivatásos tűzoltóságoknál foglalkoztatottak — 2002. december 31-ig megszerzett — elismerhető szakmai képesítései

1. Katasztrófavédelem és tűzoltóság szakterülete

1.1. Szakmai szolgálati beosztásokban

1.1.1. Felsőfokú:

- a hazai vagy külföldi, a munkakörnek megfelelő egyetemen, főiskolán, akadémián szerzett szakirányú végzettség,
- egyetemi vagy főiskolai végzettség megszerzését követően a tűzoltó tiszti átképző, tűzoltó átképző szakon szerzett képesítés,
- felsőfokú iskolai végzettség esetén a tűzoltó technikusképző szakon, továbbá a kétéves nappali vagy hároméves levelező tisztképző szakon és a BM Akadémia Tűzoltó Tagozatán szerzett képesítés,
- főiskolai szintű műszaki szakoktatói szak, tűzvédelmi szakirány (e végzettség csak abban az esetben fogadható el, ha a végzett hallgató rendelkezik a hivatásos állományra előírt valamely középfokú szakmai képesítéssel, szakképzettséggel).

1.1.2. Középfokú:

- a hazai és külföldi tűzoltó, egy- vagy kétéves nappali, illetőleg hároméves levelező tiszti képzés, hároméves levelező tűzvédelmi vezetői, valamint tűzoltó technikus (OKJ azonosító szám: 52 8915 01) szakképesítés,
- BM Akadémia Tűzoltó Tagozatán szerzett képesítés,
- tiszti vizsga,
- zászlósképző, 10 hónapos tűzoltó tiszthelyettes-képző, tűzoltó (OKJ azonosító szám: 32 8915 01) szakképesítés, valamint a 10 hónapos vagy hosszabb képzési idejű önkéntes és létesítményi tűzoltóparancsnok-képző szakon szerzett képesítés.

1.1.3. Alapfokú:

- tűzoltó alapfokú tanfolyam, három és fél, vagy öt hónapos tiszthelyettes-képző szakon szerzett képesítés.

1.2. Nem szakmai szolgálati beosztásokban

1.2.1. Felsőfokú:

- tiszti alapismereti tanfolyami, tűzoltó alapismereti tanfolyami képesítés, illetve tiszti alapismereti vizsga.

1.2.2. Középfokú:

- 1990 előtt tett zászlósi alapismereti vizsga.

1.2.3. Alapfokú:

- tűzoltó alapismereti tanfolyami képesítés.

2. Katasztrófavédelem és polgári védelem szakterülete

2.1. Szakmai szolgálati beosztásokban

2.1.1. Felsőfokú:

— a hazai vagy külföldi, a munkakörnek megfelelő egyetemen, főiskolán, akadémián szerzett szakirányú végzettség,

— Polgári Védelem Országos Vezetőképző Intézet (a továbbiakban: PV OVKI), valamint BM Tűz- és Polgári Védelmi Intézet, Polgári Védelmi Oktatási Intézet (a továbbiakban: PVOI) 5 hónapos nappali felsőfokú polgári védelmi tanfolyami,

— PV Kiképző Központ 4 hónapos nappali polgári védelmi tiszti átképző tanfolyami,

— PVOI, Polgári Védelmi Oktatási Központ (a továbbiakban: PVOK), BM KOK 10 hónapos levelező polgári védelmi vezetői tanfolyami,

— külföldi polgári védelmi törzstiszti tanfolyami,

— Légmentelmi Központi Iskola 8 hónapos tisztképző tanfolyami,

— Légmentelmi Központi Iskola egyéves tartalékos tisztképző tanfolyami,

— Légmentelmi Országos Törzsparancsnokság tisztjeinek egyéves levelező tanfolyami,

— honvédségtől áthelyezett tisztek egyéves tiszti tanfolyami,

— Egyesített Tisztiiskola Polgári védelmi tanfolyami képesítés.

2.1.2. Középfokú:

— PV OVKI 8 hetes nappali pv tanfolyami,

— Légmentelmi Központi Iskola 3 hónapos tisztképző tanfolyami,

— PV Kiképző Központ zászlósképző tanfolyami képesítés.

2.1.3. Alapfokú:

— katasztrófavédelmi alaptanfolyami,

— PVOI 5 hónapos levelező pv. tanfolyami,

— PV OVKI 4 hetes nappali pv. tanfolyami képesítés.

2.2. Nem szakmai szolgálati beosztásokban

2.2.1. Alapfokú:

— katasztrófavédelmi alaptanfolyami képesítés.

3. számú melléklet

a 32/2002. (XII. 12.) BM rendelethez

Az önkéntes tűzoltóságok, a létesítményi tűzoltóságok és a tűzoltó egyesületek tűzoltási és műszaki mentési feladatokat ellátó tagjainak képesítési követelménye

1. Nem főfoglalkozású, beosztott állományú önkéntes és létesítményi tűzoltó: tűzoltó alaptanfolyami képesítés.

2. Főfoglalkozású, beosztott állományú önkéntes és létesítményi tűzoltó: tűzoltó szakképesítés.

3. Tűzoltó egyesületek tűzoltási, műszaki mentési, katasztrófaelhárítási feladatokra igénybe vehető tagjainak képesítési követelménye:

3.1. Tűzoltás irányító: tűzoltó szakképesítés.

3.2. Beosztott tűzoltó, sugárvezető, szertáros, híradó-ügyeletes: tűzoltó alaptanfolyami képesítés.

3.3. Gépkocsivezető, szerkezelő: tűzoltó alaptanfolyami képesítés, valamint a beosztásnak megfelelő szaktanfolyami.

4. számú melléklet

a 32/2002. (XII. 12.) BM rendelethez

A gazdálkodó szervezeteknél és polgári szervezeteknél foglalkoztatottak (katasztrófavédelmi vagy polgári védelmi munkakörben) — 2002. december 31-ig megszerzett — elismerhető szakmai képesítései

1. Felsőfokú:

— a hazai vagy külföldi, a munkakörnek megfelelő egyetemen, főiskolán, akadémián szerzett szakirányú végzettség,

— Légmentelmi Központi Iskola műszaki tanfolyam üzemi törzsparancsnoki tanfolyami,

— Légmentelmi Központi Iskola légmentelmi zászlóaljparancsnoki és törzsfőnöki tanfolyami,

— PVOI 10 hónapos felsőfokú polgári védelmi tanfolyami,

— PV OVKI, PVOI 5 hónapos nappali felsőfokú polgári védelmi tanfolyami,

— PV Kiképző Központ 4 hónapos nappali polgári védelmi tiszti átképző tanfolyami,

— PVOI, PVOK, BM KOK 10 hónapos levelező polgári védelmi vezetői tanfolyami,

— Külföldi polgári védelmi törzstiszti tanfolyami,

— Légmentelmi Központi Iskola 8 hónapos tisztképző tanfolyami,

— Légmentelmi Központi Iskola egyéves tartalékos tisztképző tanfolyami,

— Légmentelmi Országos Törzsparancsnokság tisztjeinek egyéves levelező tanfolyami,

— Egyesített Tisztiiskola Polgári védelmi tanfolyami képesítés.

2. Középfokú:

— PV Kiképző Központ 18 hónapos, levelező, üzemi törzsparancsnoki tanfolyami,

— PV OVKI 8 hetes nappali pv. tanfolyami,

— Légmentelmi Központi Iskola 3 hónapos tisztképző tanfolyami,

— PV Kiképző Központ zászlósképző tanfolyami képesítés.

3. Alapfokú:

— BM KOK, PVOI, PVOK 5 hónapos levelező alapfokú pv. (előadó, segítő) tanfolyami,

— PV OVKI, PVOI 4 hetes pv. tanfolyami képesítés.

5. számú melléklet
a 32/2002. (XII. 12.) BM rendelethez

A gazdálkodó szervezeteknél és polgári szerveknél foglalkoztatottak (tűzvédelmi munkakört ellátók és tűzvédelmi szolgáltatást végzők) — 2002. december 31-ig megszerzett — elismerhető szakmai képesítései

1. Felsőfokú:

— a hazai vagy külföldi belügyi és államilag elismert felsőoktatási intézmény szakirányú szakán okleveles tűzvédelmi mérnöki és tűzvédelmi mérnöki szakon szerzett végzettség,
— a tűzoltó tiszti átképző, tűzoltó átképző szakon,
— a BM Akadémia Tűzoltó Tagozatán,
— a tűzoltótechnikus-képző szakon, valamint a kétéves nappali vagy hároméves levelező tisztképző szakon,
— a hároméves levelező tűzvédelmi előadói szakon, valamint a tűzvédelmi szakelőadói szakon (OKJ azonosító szám: 71 8915 01) szerzett képesítés, illetőleg szakképzettség.

2. Középfokú:

— a 10 hónapos képzési idejű tűzoltó tiszthelyettes-képző szakon,
— az 1991 előtt a minisztériumok és a fővárosi, illetőleg a megyei tanácsok végrehajtó bizottságai által szervezett kétéves levelező, illetve a 2 hónapos bentlakásos tűzvédelmi előadói tanfolyamon,
— 1991 után a BM Tűzvédelmi Oktató és Kutató Intézetben szerzett középfokú tűzvédelmi előadói,
— 1993-ig a Munkavédelmi Képző és Továbbképző Intézetben és jogelődjeiben, munkavédelmi felsőfokú tanfolyamon szerzett középfokú tűzvédelmi,
— tűzvédelmi előadó I. szakon (OKJ azonosító szám: 53 8915 01) szerzett képesítés, illetőleg szakképzettség.

3. Alapfokú:

— tűzvédelmi előadó II. (OKJ azonosító szám: 51 8915 01) szakon, valamint az 1993 előtt az irányító szervek által szervezett, legalább egyéves levelező vagy egy hónapos

bentlakásos alapfokú tűzvédelmi tanfolyamon szerzett szakképzettség, illetőleg képesítés.

6. számú melléklet
a 32/2002. (XII. 12.) BM rendelethez

Műszaki szaktanfolyamhoz kötött gépek, gépi berendezések és gépjárművek besorolása

1. Tűzoltótechnika kezelői alaptanfolyamhoz kötött gépcsaládok és géptípusok:

— emelőkosaras tűzoltó gépjárművek,
— létrás tűzoltó gépjárművek,
— légzésvédő készülék palacktöltő kompresszorok,
— áramfejlesztők (10 KVA, illetve a 10 KVA teljesítmény feletti, beépített gépek esetén),
— tűzoltódaruk, illetve daruval felszerelt tűzoltó gépjárművek,
— cserefelépítmény hordozó járművek,
— műszaki-mentő gépjárművek és vegyi balesetelhárító gépjárművek (ha rendelkeznek beépített, zárt hajtásláncú előzőekben felsorolt gépcsaládok, géptípusok valamelyikével),
— egyéb tűzoltó gépjárművek.

2. Tűzoltótechnika kezelői alaptanfolyamhoz nem kötött gépcsaládok és géptípusok:

— gépjárműfecskeendők,
— habbaloltó gépjárművek,
— porraloltó gépjárművek,
— egyéb tűzoltó gépjárművek,
— cserefelépítmények,
— műszaki mentések gépei és berendezései,
— vegyi baleset elhárítás gépei és berendezései,
— áramfejlesztők (10 KVA teljesítmény alatt),
— folyadékszállításra használható (szivattyúval ellátott) egyéb gépek,
— tűzoltás és műszaki mentés egyéb, az előzőekben fel nem sorolt gépei és berendezései.

7. számú melléklet a 32/2002. (XII. 12.) BM rendelethez

A tűzoltótechnika kezelői igazolvány alaki és formai követelményei

(Az igazolvány külső oldala)

BELÜGYMINISZTERIUM

TŰZOLTÓ TECHNIKA KEZELŐI IGAZOLVÁNY

(Az igazolvány belső oldala)

...../20.....

anyakönyvi szám

....., aki 20..... évben hó napján helységben született, anyja neve: a jogosítványba bejegyzett tűzoltógépek és gépi berendezések kezelésére jogosult., 20..... hó nap

3× 4 cm
fénykép

P. H.

.....
kiállító szerv vezetője

TUDNIVALÓK

1. Az igazolvánnyal rendelkezők évenként kötelesek időszakos orvosi vizsgálaton megjelenni.
2. Az igazolványt a tulajdonosa géppel, vagy gépi berendezéssel történő munkavégzés időtartamára köteles magánál tartani, és a hatósági személyek felkérésére felmutatni.

.....
az igazolvány tulajdonosa

VIZSGABEJEGYZÉS

A BM rendelet szerinti A tűzoltógépek közül siketűzoltó géptípus megnevezése

.....
.....
típ. tűzoltógép
Kelt:, év
..... hó n.
P. H.
aláírás

.....
.....
típ. tűzoltógép
Kelt:, év
..... hó n.
P. H.
aláírás

.....
.....
típ. tűzoltógép
Kelt:, év
..... hó n.
P. H.
aláírás

.....
.....
típ. tűzoltógép
Kelt:, év
..... hó n.
P. H.
aláírás

.....
.....
típ. tűzoltógép
Kelt:, év
..... hó n.
P. H.
aláírás

.....
.....
típ. tűzoltógép
Kelt:, év
..... hó n.
P. H.
aláírás

.....
.....
típ. tűzoltógép
Kelt:, év
..... hó n.
P. H.
aláírás

.....
.....
típ. tűzoltógép
Kelt:, év
..... hó n.
P. H.
aláírás

ORVOSI BEJEGYZÉS

Érvényes: év hó-ig
 Kelt: év hó n.
 P. H.

aláírás

Érvényes: év hó-ig
 Kelt: év hó n.
 P. H.

aláírás

Érvényes: év hó-ig
 Kelt: év hó n.
 P. H.

aláírás

Érvényes: év hó-ig
 Kelt: év hó n.
 P. H.

aláírás

ORVOSI BEJEGYZÉS

Érvényes: év hó-ig
 Kelt: év hó n.
 P. H.

aláírás

Érvényes: év hó-ig
 Kelt: év hó n.
 P. H.

aláírás

Érvényes: év hó-ig
 Kelt: év hó n.
 P. H.

aláírás

Érvényes: év hó-ig
 Kelt: év hó n.
 P. H.

aláírás

EGYÉB BEJEGYZÉSEK

EGYÉB BEJEGYZÉSEK

8. számú melléklet a 32/2002. (XII. 12.) BM rendelethez

A hivatásos önkormányzati tűzoltóságok gépjárművezetőinek képzési rendje*1. A gépjárművezetők képzési kategóriái*

1.1. Alapszintű: a szolgálati gépjárművek vezetésére felkészítő 10 tanórás képzés.

1.2. Emeltszintű: a megkülönböztető jelzéseket használó szolgálati gépjármű vezetésére felkészítő, első alkalommal 40 órás képzés.

1.3. Speciális: a tűzoltó-parancsnokságok igényei alapján, egyes sajátos beosztások betöltéséhez egyedi tematika alapján végrehajtott képzés.

2. A gépjárművezető képzésben való részvétel feltételei

2.1. Alapszintű: érvényes vezetői engedély, minimum 1. egészségi alkalmassági csoportba való besorolás.

2.2. Emeltszintű, valamint speciális: érvényes — nem kezdő — vezetői engedély, alapszintű gépjárművezetői képzésben való részvétel, a követelmények teljesítése, a képzést követően legalább 6 hónap vezetési gyakorlat, 2. egészségi alkalmassági csoportba való besorolás, pszichológia alkalmasság.

3. Képzési követelmények

3.1. Alapszintű: a tematika elméleti tananyagának számonkérése írásban, valamint a tematika gyakorlati tananyaga alapján összeállított vizsgafeladatok (tanpálya) teljesítése meghatározott szintidőn belül.

3.2. Emeltszintű: a tematika elméleti tananyagának számonkérése írásban, valamint a tematika gyakorlati tananyaga alapján összeállított vizsgafeladatok (közúti, tanpálya) megoldása.

3.3. Speciális: a tematika elméleti tananyagának számonkérése írásban, valamint a tematika gyakorlati tananyaga alapján összeállított vizsgafeladatok (közúti, tanpálya) megoldása.

**Az egészségügyi, szociális és családügyi
miniszter
16/2002. (XII. 12.) ESZCSM
rendelete**

**az egynapos sebészeti és a kúraszerűen végezhető
ellátások szakmai feltételeiről**

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 247. §-a (2) bekezdésének *f*) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

E rendelet hatálya az egynapos sebészeti és a kúraszerűen végezhető ellátásra, valamint ezeket nyújtó egészségügyi szakellátó szolgáltatóra terjed ki.

Egynapos sebészeti ellátás

2. §

(1) Egynapos sebészeti ellátás keretében az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről szóló 9/1993. (IV. 2.) NM rendelet (a továbbiakban: R.) 9. számú mellékletében felsorolt beavatkozások végezhetőek előre tervezetten, feltéve, hogy a beteg 24 óránál kevesebb időt tartózkodik a beavatkozást végző egészségügyi intézményben.

(2) Az egynapos sebészeti ellátás keretében műtét akkor végezhető, ha a beteg:

a) általános állapota jó, legfeljebb olyan enyhe rendszerbetegsége van funkcionális kiesés nélkül, amely miatt nem igényli a műtét utáni szoros megfigyelést; és

b) várhatóan a műtét alatti vérvesztése miatt vérátömlesztést nem igényel, és a műtét utáni fájdalom várhatóan minimális lesz;

c) felnőtt esetében önellátó, gyermek esetében az otthoni gondozása biztosított; és

d) az Eütv. 15—16. §-ában foglaltak szerint nyilatkozik arról, hogy

da) lakás- és higiénés körülményei megfelelőek,

db) tartózkodási helyétől az ellátó egészségügyi intézmény személygépkocsival (mentővel) — átlagos forgalmat figyelembe véve — 30 perc alatt elérhető,

dc) tartózkodási helyén telefon biztosított,

dd) hazaszállításakor és a tartózkodási helyén a műtétet követő éjszakán részére a felügyelet, valamint szükség esetén a megfelelő egészségügyi ellátáshoz jutás lehetősége biztosított,

de) hozzájárul a műtét egynapos sebészeti ellátás formájában történő elvégzéséhez.

3. §

(1) Egynapos sebészeti ellátás — fekvőbeteg-ellátási intézményen kívül — járóbeteg-szakellátás keretében olyan

a) szakorvosi rendelőintézeti szakrendelésen, vagy

b) egyéb szakrendelésen

végezhető, amely a (2) bekezdésben foglalt feltételeknek megfelel.

(2) Az (1) bekezdés szerinti járóbeteg-szakellátást nyújtó szolgáltató biztosítja:

a) a *mellékletben* foglalt tárgyi feltételeket;

b) a műtéti beavatkozás elvégzésében jártas olyan szakorvost, aki a szakvizsgát követően 5 éves folyamatos szakmai gyakorlatot szerzett aktív fekvőbeteg-gyógyintézményben és jártasságát az általa elvégzett műtétek szám-
szerű kimutatásával tudja igazolni;

c) az operált beteg részére az intézményben tartózkodás idejére a műtéttel összefüggésben szükségessé váló gyógyszereket;

d) a műtét közben esetleg kialakuló szövődmények el-
látásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket;

e) a műtétet követően azzal összefüggő szövődmény
fellépése esetén a beteg ellátását

ea) fekvőbeteg háttérrel rendelkezés esetén saját intéz-
ményében, vagy

eb) fekvőbeteg háttér hiányában előzetes szerződés
alapján olyan fekvőbeteg-ellátásra alkalmas intézmény-
ben, amely a beavatkozás profiljával megegyező aktív osz-
tállyal is rendelkezik és az egynapos sebészeti ellátást végző
intézettől személygépkocsival (mentővel) — átlagos for-
galmat figyelembe véve — 30 percen belül elérhető;

f) a műtét során eltávolított anyag szövettani vizsgálá-
tának lehetőségét;

g) a beteg részére zárójelentést, amellyel szükség esetén
a keresőképtelen állományba való felvételének indokoltsá-
gát igazolhatja.

4. §

(1) Az egynapos sebészeti ellátást nyújtó szolgáltató
jogosult végezni

a) az R. 2. számú mellékletében felsorolt ambuláns mű-
téti beavatkozásokat, továbbá

b) a kötelező egészségbiztosítás terhére igénybe nem
vehető ellátásokról szóló 46/1997. (XII. 17.) NM rendelet
mellékletének 3. pontjában felsorolt beavatkozásokat.

(2) Az (1) bekezdés szerinti beavatkozások finanszíro-
zás szempontjából nem minősülnek egynapos sebészeti
ellátásnak.

Kúraszerű ellátás

5. §

(1) Kúraszerű ellátás keretében a fekvőbeteg-ellátási háttérrel igénylő, előre meghatározott időben és számban végzett azon gyógyító eljárások végezhetőek, amelyek egymással összefüggő kezelési sorozatot alkotnak.

(2) Egy kúra előre meghatározott számú kezelést jelent a betegség típusától függően.

(3) A kúraszerű ellátás ambuláns formában végezhető, a beteg egy kezelés esetén 24 óránál kevesebb ideig tartózkodik az intézményben rendszeres megfigyelés alatt.

(4) A végezhető kúraszerű kezeléseket az R. 10. számú melléklete tartalmazza.

6. §

(1) Kúraszerű ellátás végezhető a (2) bekezdésben foglalt feltételeknek megfelelően:

a) fekvőbeteg-gyógyintézményben,
b) egyéb olyan egészségügyi intézményben, amely az adott szakterület aktív fekvőbeteg intézményével szerződést kötött a szövődmenyes esetek ellátására, és ez a fekvőbeteg-gyógyintézmény személygépkocsival (mentővel) — átlagos forgalmat figyelembe véve — 30 percen belül elérhető.

(2) A kúraszerű ellátást végző intézmény biztosítja:

a) az adott szakterület szerinti szakorvos és szakképzett asszisztens vagy ápoló jelenlétét,
b) az egészségügyi szolgáltatást nyújtó egyes intézmények szakmai minimum feltételeiről szóló 21/1998. (VI. 3.) NM rendelet által az adott szakterületre meghatározott feltételeknek megfelelő kezelő és megfigyelő helyiségeket,
c) a kúraszerű ellátásnak a mindenkor érvényes szakmai szabályok (különösen irányelv, módszertani levél, protokoll) alapján történő végzését,
d) az egyes kúraszerű ellátásoknál az eljárási rend meghatározását,
e) a kúra követésére kezelőlap vezetését,
f) a kúrához szükséges gyógyszereket,
g) a kúra befejezésekor a beteg részére zárójelentés kiadását.

(3) A kúrához nem tartozó egyéb gyógyszeres kezelés szempontjából az ellátott személy ambuláns betegnek minősül.

7. §

(1) Az egynapos sebészeti és a kúraszerű ellátás szakmai felügyeletét az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat gyakorolja.

(2) Az egynapos sebészeti és a kúraszerű ellátás keretében végzett tevékenységek finanszírozását külön jogszabályok határozzák meg.

8. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg az R. 6. §-a (1) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„Egynapos beavatkozás aktív fekvőbeteg-ellátási intézményben és a külön jogszabályban meghatározott járóbeteg-szakellátás keretében nyújtható.”

Dr. Csehák Judit s. k.,
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter

Melléklet

a 16/2002. (XII. 12.) ESZCSM rendelethez

Az egynapos sebészet keretében végezhető műtéti beavatkozások tárgyi feltételei

1. Helyiségek, építészeti feltételek:

— műtőhelyiség legalább 25 m² alapterületű, amelynek padlózata legyen résmentes, antisztitikus, lemosható, fertőtleníthető, az oldalfal legyen legalább 2 méter magasságig mosható, fertőtleníthető burkolattal (csempével) ellátott,

— átöltöző hely külön a személyzet és külön a betegek részére,

— bemosakodó helyiség a kézfertőtlenítéshez szükséges lehetőségekkel (lengőkaros hideg-meleg vizes csaptelep fertőtlenítő adagoló stb.),

— műszer- és anyagtároló,

— takarítóeszköz- és szeméttároló,

— tiszta és külön szennyes ruhatároló,

— szennyes eszköz-mosó, csomagoló helyiség,

— amennyiben a sterilizálás az egynapos sebészeti egységben történik sterilizáláshoz szükséges helyiség, valamint sterilizáló berendezés(ek),

— megfigyelő helyiség,

— váró,

— WC külön a betegeknek, külön a személyzetnek hideg-meleg vizes kézmosási lehetőséggel,

— ápolási eszközök tárolására és tisztítására lehetőség biztosítása,

— gyógyszerártórolás lehetősége.

2. Technikai felszerelések, eszközök

Műtő(k)ben:

— fényforrás a műtéti terület megvilágításához,

— áramforrás áramkimaradás esetére (csak a műtéti terület megvilágítására monitorizálás biztosítására),

— műtőasztal állítási lehetőséggel a tervezett beavatkozásoknak megfelelően,

— oxigénellátáshoz szükséges készülék/berendezés,

— reanimáció kellékei (reanimációs táska),

— laringoszkóp lapocsorozattal,

— defibrillátor,

— kézi lélegeztetéshez szükséges eszköz,

— leszívás lehetőségét biztosító készülék/berendezés,

— altatógép (altatás esetén),

— EKG monitor,

— gördíthető műszerasztal,

— műtőzsámoly,

— ledobó állvány,

— infúziós állvány,

— a tervezett beavatkozásoknak megfelelő kézi műszerek, tartalék műszerekkel.

Megfigyelő-ébredő helyiségben:

— hideg-meleg vizes kézmosási lehetőség,

— guruló ágy (műtőnként legalább 2 db),

— vérnyomásmérő, fonendoszkóp,

— oxigénellátáshoz szükséges készülék/berendezés,

— lélegeztetés (kézi) lehetősége,

— leszívás lehetőségét biztosító készülék,

— ápolás eszközei (ágytál, kacska stb.),

— infúziós állvány.

3. Gyógyszerek, műtői textíliák, kötöző és más fogyóanyagok:

— a műtéti izoláláshoz és betegápoláshoz szükséges textília,

— ellátáshoz szükséges gyógyszer, különösen sürgősségi gyógyszerek, fájdalomcsillapítók, infúziók,

— kötszerek, fecskendők, tűk, a műtéthez és az ápoláshoz szükséges egyéb anyagok.

Az igazságügy-miniszter 19/2002. (XII. 12.) IM rendelete

**az igazságügyi szerveknél adományozható miniszteri
elismerésekről szóló 8/1992. (IV. 4.) IM rendelet
módosításáról**

A Magyar Köztársaság kitüntetéseiről szóló 1991. évi XXXI. törvény 7. §-ának (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

Az igazságügyi szerveknél adományozható miniszteri elismerésekről szóló 8/1992. (IV. 4.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 1. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. § A rendelet hatálya az Igazságügyi Minisztérium (ideértve az Igazságügyi Minisztériumba beosztott bírakat és ügyészeket is) és az Igazságügyi Szakértői Intézetek Hivatalának alkalmazottaira (a továbbiakban együtt: igazságügyi dolgozó), a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állományának tagjaira, a Központi Kárrendezési Iroda dolgozóira, valamint az Igazságügyi Minisztérium tevékenységét segítő személyekre terjed ki.”

2. §

Az R. 2. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„2. § Az igazságügy-miniszter

a) Deák Ferenc díjat,

b) Miniszteri Elismerő Oklevelet,

c) Miniszteri Köszöntő Levelet,

d) Emberi Jogokért Emlékplakettet alapít.”

3. §

Az R. 4. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Miniszteri Elismerő Oklevélben a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állományának tagja és a Központi Kárrendezési Iroda dolgozója is részesülhet.”

4. §

Az R. 5. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az igazságügyi szolgálati viszonyban az 1. §-ban felsorolt szerveknél, a bíróságoknál, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalánál, az ügyészségi és a büntetés-végrehajtási szerveknél, valamint az ügyvédként vagy közjegyzőként eltöltött korábbi szolgálati és munkaviszony idejét is be kell számítani. A beszámításra az Igazságügyi Minisztériumba beosztott bíró esetében az igazságügy-miniszter, egyéb esetekben a kinevező vezető jogosult.”

5. §

Az R. a következő 5/A. §-sal egészül ki:

„5/A. § (1) Az igazságügy-miniszter a jogbiztonság megalapításának, az emberi jogok mind teljesebb érvényesülésének elősegítése érdekében szerzett kimagasló érdemek

elismerésére Emberi Jogokért Emlékplakettet adományoz.

(2) Az Emberi Jogokért Emlékplakett bronzból készült, kerek alakú, átmérője 8 cm, vastagsága 7 mm. Egyik oldalán a „December 10. Emberi Jogok Napja alkalmából (a hivatalban lévő miniszter neve)” felirat, továbbá az elismerésben részesített neve olvasható. Másik oldalán a Justitia szimbólumát ábrázoló analitikai mérleg látható.”

6. §

Az R. 6. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„6. § (1) A Deák Ferenc díj, a Miniszteri Elismerő Oklevél és a Miniszteri Köszöntő Levél átadására minden évben március 15-én, az Emberi Jogokért Emlékplakett átadására minden évben az Emberi Jogok Napján, december 10-én kerül sor.

(2) A Deák Ferenc díjat, a Miniszteri Elismerő Oklevelet és az Emberi Jogokért Emlékplakettet ünnepélyes kezek között az igazságügy-miniszter adja át. A Miniszteri Köszöntő Levél átadására az igazságügy-miniszter az igazságügyi szerv vezetőjét felkérheti.

(3) A Deák Ferenc díj, a Miniszteri Elismerő Oklevél és az Emberi Jogokért Emlékplakett elismeréseket a minisztérium hivatalos lapjában közzé kell tenni.”

7. §

(1) Az R. 7. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A Miniszteri Elismerő Oklevél adományozására a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állományának tagja esetén a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, a Központi Kárrendezési Iroda dolgozója esetében a Központi Kárrendezési Iroda főigazgatója tesz javaslatot.”

(2) Az R. 7. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép, és az R. 7. §-a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(4) Az Emberi Jogokért Emlékplakett adományozására a javaslatot minden év október 31-éig kell felterjeszteni. A javaslattételre az igazságügyi dolgozók, a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állományának tagja és a Központi Kárrendezési Iroda dolgozója esetén az (1) és (2) bekezdést kell megfelelően alkalmazni. Más személy esetén javaslatot a minisztérium politikai államtitkára, az emberi jogok védelmét alapszabályában vállaló társadalmi szervezet legfőbb szerve, valamint a sajtószerv vezetője tehet.

(5) Miniszteri elismerésre nem terjeszthető fel az a személy, aki ellen fegyelmi vagy büntetőeljárás van folyamatban, illetve, aki jogerős fegyelmi határozat vagy büntető ítélet hatálya alatt áll.”

8. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba. Ezzel egyidejűleg az R. 8. §-ában az „igazságügyi dolgozó” szövegrész helyébe a „személy” szövegrész, a „dolgozótól” szövegrész helyébe a „személytől” szövegrész lép.

(2) A rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti az igazságügyi szerveknél adományozható miniszteri elismerésekről szóló 8/1992. (IV. 4.) IM rendelet módosításáról szóló 2/1998. (I. 30.) IM rendelet 1. és 4. §-a.

Dr. Bárándy Péter s. k.,
igazságügy-miniszter

Az igazságügy-miniszter 20/2002. (XII. 12.) IM rendelete

a szabadalmi bejelentés, az európai szabadalmi bejelentésekkel és az európai szabadalmakkal, illetve a nemzetközi szabadalmi bejelentésekkel összefüggő beadványok, valamint a növényfajta-oltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól

A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló, többször módosított 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.) 118. §-ának (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján — a Magyar Szabadalmi Hivatal elnökével egyetértésben — a következőket rendelem el:

I. Fejezet

A SZABADALMI BEJELENTÉS

A szabadalmi bejelentés kellékei

1. §

(1) A szabadalmi bejelentésnek tartalmaznia kell:

- a bejelentési kérelmet;
- a szabadalmi leírást egy vagy több igényponttal;
- egy vagy több rajzot, ha azok a találmány megértéséhez szükségesek;
- a kivonatot;
- képviselő esetén annak igazolását;
- ha a bejelentő a feltaláló jogutódja, a jogutódlást igazoló okiratot;
- uniós elsőbbség igénylése esetén az elsőbbségi iratot;
- kiállítási nyilatkozat esetén az ezt megalapozó igazolást;
- az Szt. 63. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetben a biológiai anyag letétbe helyezéséről szóló elismervényt;

j) biológiai anyag újbóli letétbe helyezése esetén az Szt. 63. §-ának (9) bekezdésében előírt nyilatkozatot;

k) ha a biológiai anyagot a bejelentő személyétől eltérő személy helyezte letétbe, a letétbe helyezőnek az Szt. 63. §-ának (10) bekezdésében foglaltak szerinti nyilatkozatát.

(2) Nukleotid- vagy aminosav-szekvenciák feltárását tartalmazó bejelentésnek a 8. §-ban meghatározott kellékeket is tartalmaznia kell.

Általános követelmények

2. §

(1) A bejelentési kérelmet, a leírást az igénypontokkal, a rajzokat és a kivonatot külön lapon kezdve kell elkészíteni, és külön-külön folyamatos, a lap felső közepén elhelyezett számozással kell ellátni; az azokban foglaltaknak egymással összhangban kell állniuk.

(2) A leírást az igénypontokkal, a rajzokat és a kivonatot három-három azonos példányban kell benyújtani, gyűrődéstől, szakadástól vagy behajtástól mentes lapokon; azok elektronikus eljárással és közvetlenül sokszorosíthatók legyenek fényképezéssel, elektrosztatikus eljárással, ofszetnyomással és mikrofilmezéssel, meghatározatlan másolati példányszámban.

(3) A bejelentés egészében az azonos fogalmakra azonos megnevezést kell használni; a műszaki fogalmakra a magyar megnevezéseket, ilyenek hiányában a nemzetközi gyakorlatban elfogadott megnevezéseket, a mértékadatokra a külön jogszabályban meghatározott egységeket, ilyenek hiányában pedig a nemzetközi gyakorlatban elfogadott egységeket kell alkalmazni.

(4) A szabadalmi leírást, az igénypontokat és a kivonatot a következők szerint kell elkészíteni:

a) a szöveget hajlítható, erős, fehér, sima, fénytelen és tartós, 29,7 cm magas és 21,0 cm széles (A4 méretű) papírlapok egyik oldalán kell elhelyezni; az összetartozó lapokat úgy kell összefűzni, hogy könnyen lapozhatók, szétválaszthatók és ismét összefűzhetők legyenek;

b) a lapok bal oldalán 2,5—4 cm-es, felső szélén 2—4 cm-es, a többi szélén pedig 2—3 cm-es szegély maradjon;

c) a szöveget gépirással vagy nyomtatással kell elkészíteni, másfeles vagy kettes sortávolsággal; a vegyi és a matematikai képletek, valamint a különleges jelek és karakterek szükség esetén kézzel is beírhatók; valamennyi betű, szám és egyéb írásjel fekete színű és kitörölhetetlen, a nagybetűk magassága legalább 0,21 cm legyen.

(5) A leírásban és az igénypontokban csak a szöveg hitelességét nem érintő, kisebb törlés, javítás, betoldás fordulhat elő.

(6) A leírás, az igénypontok és a kivonat nem tartalmazhatnak rajzokat, tartalmazhatnak viszont táblázatokat és — számokkal vagy betűkkel ellátott — vegyi vagy matematikai képleteket; az igénypontokba táblázatok csak feltétlenül szükséges esetben foglalhatók. A táblázatok és a vegyi vagy a matematikai képletek a lapokon fekvő helyzetben is elrendezhetők, ha álló helyzetben megfelelően nem ábrázolhatók; ebben az esetben a táblázatok vagy a képletek felső része az álló helyzetű lap bal oldala felé nézzen.

(7) A leírásban szerepeltetni kell a rajzon feltüntetett valamennyi hivatkozási jelet, és a leírás csak a rajzon is szereplő hivatkozási jelet tartalmazhat. Az igénypontokban és a kivonatban szerepelniük kell a rajzon feltüntetett hivatkozási jelek közül mindazoknak, amelyek az igénypont, illetve a kivonat megértését elősegítik. Ugyanazokat az alkotóelemeket azonos hivatkozási jelekkel kell ellátni az egész bejelentésben. A hivatkozási jelek a leírásban lehetőleg az alkotóelem megnevezése előtt zárójel nélkül, az igénypontokban és a kivonatban lehetőleg a megnevezés után zárójelben legyenek feltüntetve.

A bejelentési kérelem

3. §

(1) A bejelentési kérelmet egy példányban kell benyújtani, és annak tartalmaznia kell:

- a) a szabadalom megadására irányuló kérést;
- b) a találmány címét (tárgyának rövid és szabatos megjelölését, amely nem tartalmazhat fantázianevet);
- c) a bejelentő nevét és címét, több bejelentő esetén az igényjogosultság arányát is, ha az nem egyenlő;
- d) a feltaláló nevét és címét, több feltaláló esetén a szerzőség arányát is, ha az nem egyenlő; ha a feltaláló írásban kéri, hogy mellőzzék nevének feltüntetését a szabadalmi iratokon, erre a bejelentési kérelemben utalni kell, és a feltaláló nevét külön lapon kell megadni;
- e) képviselő esetén a képviselő nevét és címét;
- f) uniós vagy belső elsőbbség igénylése esetén az erre irányuló nyilatkozatot, feltüntetve uniós elsőbbségnél a külföldi bejelentés bejelentési napját, országát és számát, belső elsőbbségnél pedig a folyamatban lévő bejelentés ügyszámát;
- g) származtatás, illetőleg megosztás esetén az erre irányuló nyilatkozatot, megjelölve az alapul szolgáló bejelentés ügyszámát;

h) a találmány kiállításán történt bemutatása esetén a kiállítási nyilatkozatot, feltüntetve a kiállítás megnevezését és időpontját;

i) nyilatkozatot arról, hogy a bejelentő a találmány feltalálója vagy annak jogutódja;

j) a bejelentési kérelem mellékleteinek felsorolását, feltüntetve az egyes iratok lapszámát és példányszámát is;

k) a bejelentő, illetve mindegyik bejelentő vagy a képviselő aláírását.

(2) A bejelentési kérelem a Magyar Szabadalmi Hivatalban díjtalanul beszerezhető formanyomtatvány kitöltésével is elkészíthető.

A szabadalmi leírás

4. §

(1) A szabadalmi leírásnak tartalmaznia kell:

- a) a találmány címét;
- b) a műszaki terület pontos meghatározását, amelyre a találmány vonatkozik;
- c) a bejelentő által megismert technika állásának bemutatását olyan, a találmányhoz közel álló megoldások — és lehetőség szerint a források — ismertetésével, amelyek a találmány megértését és szabadalmazhatóságának megítélését elősegítik;
- d) a találmánnyal megoldandó feladat megjelölését, ha az a megoldásból és a találmányhoz fűződő hatások bemutatásából nem következik;
- e) a feladat megoldását, összhangban az igénypontokkal;
- f) az ábrák felsorolását — ha vannak —, tárgyuk megjelölésével;
- g) a találmány egy vagy több, az oltalom terjedelmét alátámasztó megvalósítási módjának részletes ismertetését, a szükséghez képest példák vagy rajzok segítségével;
- h) a találmány ipari alkalmazhatóságának módjára vonatkozó kifejtést, ha az a találmány jellegéből vagy ismertetéséből nem következik;
- i) a találmányhoz fűződő — a technika állásához viszonyított — előnyös hatások bemutatását.

(2) A leírás felépítésében az (1) bekezdésben előírt módot és sorrendet kell követni, kivéve, ha a találmány jellegénél fogva valamely más mód vagy más sorrend jobb érthetőséget vagy ésszerűbb bemutatást eredményez.

(3) A szabadalmi leírás nem tartalmazhat olyan ismeretést, amely a találmány feltáráshoz nyilvánvalóan szükségtelen. Igénypontoknak vagy igénypontok részeinek a leírásban való megismétlését megfelelő hivatkozásokkal helyettesíteni lehet.

Az igénypontok

5. §

A szabadalmi igénypontokat a találmány műszaki jellemzőinek megadásával a következők szerint kell elkészíteni:

- a) az igénypontot a találmány tárgyának (például termék, berendezés, eljárás, alkalmazás) jellegéhez igazodóan kell megfogalmazni;

b) az igénypont egyetlen mondatból áll, az igénypontokat folyamatos arab számozással kell ellátni;

c) az igénypont — a d) pontban szabályozott eset kivételével — tárgyi körből és jellemző részből áll; a tárgyi kör tartalmazza a találmány tárgyának megnevezését és — a szükséghez képest — a találmánynak a technika állásához tartozó legközelebbi megoldással közös jellemzőit, a jellemző rész pedig azokat a jellemzőket, amelyek a találmányt ettől a megoldástól megkülönböztetik; a tárgyi kört és a jellemző részt az „amelyre jellemző” vagy „azzal jellemezve” szavak kötik össze;

d) az olyan igénypontban, amelynél a tárgyi körre és jellemző részre tagolás célszerűtlen lenne, különösen az új vegyületekre vagy az új keverékekre, illetve a vegyületek vagy a keverékek alkalmazására vonatkozó igénypontokban, a jellemzők a találmány tárgyának megnevezése után egybefüggően is felsorolhatók;

e) a feladat megoldásához elengedhetetlenül szükséges összes jellemzőt főigénypontba kell foglalni; a bejelentésnek egy vagy — ha abba a találmányok csoportját foglalták — több főigénypontja lehet;

f) a főigénypont oltalmi körébe tartozó egyes megoldásokat aligénypontokba lehet foglalni; az aligénypontnak közvetlenül vagy közvetve utalnia kell a főigénypontra, amely utalásban egynél több előző igénypontot megjelölni csak vagylagosan lehet, és tartalmaznia kell egy vagy több további jellemzőt a megjelölt előző igénypont jellemzőihez képest;

g) az igénypontokban — hacsak ez feltétlenül nem szükséges — a találmány műszaki jellemzőit nem lehet helyettesíteni a leírásra, a rajzokra vagy egyéb forrásokra való hivatkozással.

A rajzok

6. §

A rajzokat — ideértve a folyamatábrákat és diagramokat is — a következők szerint kell elkészíteni:

a) a rajzokat erős, fehér, sima, fénytelen és tartós, 29,7 cm magas és 21,0 cm széles (A4 méretű) papírlapok egyik oldalán kell elhelyezni; a lapokon a felhasználható terület mérete legfeljebb 26,2×17,0 cm; a legkisebb szegélyméret felül és a bal oldalon 2,5 cm, a jobb oldalon 1,5 cm, alul 1 cm; a felhasználható vagy a felhasznált terület körül keret ne készüljön;

b) a rajzokat fekete színű, tartós, egyenletes vastagságú, jól látható vonalakkal, színezés és árnyékolás nélkül kell elkészíteni, a metszeteket vonalkázással kell jelölni úgy, hogy az ne akadályozza a hivatkozási jelek és jelzővonalak felismerhetőségét;

c) a rajzok méretének és grafikai kivitelezésének biztosítása kell, hogy kétharmados kicsinyítéssel történő sokszorosítás esetén is az összes részlet nehézség nélkül felis-

merhető maradjon; kivételes esetben, amikor a rajzon méret szerepel, azt grafikusán kell ábrázolni;

d) a rajzokon valamennyi hivatkozási jel (szám, betű) legyen egyszerű és világos; a számok és a betűk magassága legalább 0,32 cm legyen; a számok és a betűk mellett zárójelek, körök és idézőjelek nem alkalmazhatók; az ábrák feliratozásához latin, és ha ez a szokásos, görög betűket kell használni;

e) a rajzokon lehetőség szerint minden vonalat műszaki rajzszközök segítségével kell meghúzni, a műszaki rajz szabályainak alkalmazásával;

f) minden egyes ábraelem legyen megfelelő arányban az ábra valamennyi más elemével, kivéve, ha valamely eltérő arány alkalmazása az ábra megértéséhez elengedhetetlenül szükséges;

g) egy lapon több ábra is elhelyezhető; ha az ábráknak két vagy több lapon egyetlen teljes ábrát kell képezniük, az ábrákat a lapokon úgy kell elrendezni, hogy a teljes ábra összeállítható legyen anélkül, hogy az ábrák egy részét az egyes lapok takarnák;

h) az egyes ábrákat egymástól világosan elhatárolva, lehetőleg álló helyzetben kell elrendezni; fekvő helyzetben történő elrendezés esetén az ábrák felső része az álló helyzetű lap bal oldala felé nézzen; a különböző ábrákat arab számokkal folyamatosan — a rajzlapok számozásától függetlenül — kell számozni;

i) a rajzok nem tartalmazhatnak szöveget, kivéve a megértéshez feltétlenül szükséges rövid feliratokat, mint pl. „víz”, „gőz”, „A-B metszet”, „nyitva”, „zárva”;

j) mindegyik lap szegélyén legyen rajta az adott lap sorszáma és lehetőleg a lapok összesített száma.

A kivonat

7. §

(1) A kivonatnak tartalmaznia kell:

a) a találmány címét;

b) a leírásban, az igénypontokban és a rajzokon feltárt találmány rövid — mintegy 50—150 szavas — összefoglalását; az összefoglalás tüntesse fel azt a műszaki területet, amelyhez a találmány tartozik, és tegye lehetővé a találmány által megoldott feladatnak, a megoldás lényegének és a találmány fő alkalmazási módjának megértését;

c) szükség esetén azt a vegyi képletet, amely a bejelentésben szereplő képletek közül a legjobban jellemzi a találmányt.

(2) A kivonat nem tartalmazhat a találmány előnyeire, értékére vagy feltételezett alkalmazásaira vonatkozó megállapításokat.

(3) Ha a bejelentés rajzokat tartalmaz, meg kell jelölni a találmányra legjobban jellemző ábrát, kivételesen ábra-

kat, lehetőleg a kivonat végén, az ábra sorszámanak feltüntetésével.

(4) A kivonatot úgy kell megfogalmazni, hogy a műszaki tájékoztatás hatékony eszköze legyen, és tegye lehetővé a műszaki tájékoztatást kereső számára annak az eldöntését, hogy szükséges-e magának a bejelentésnek az áttanulmányozása.

Nukleotid- vagy aminosav-szekvenciák feltárását tartalmazó bejelentés különös szabályai

8. §

(1) Nukleotid- vagy aminosav-szekvenciák feltárását tartalmazó bejelentés esetében a szabadalmi leírást a következő kiegészítésekkel kell elkészíteni:

a) a nukleotid- vagy aminosav-szekvenciák feltáráshoz a Szabadalmi Együttműködési Szerződés és az ahhoz csatolt Végrehajtási Szabályzat előírásainak megfelelő szekvencialistákat, illetve szekvencialistákra vonatkozó táblázatokat (a továbbiakban: szekvencialista, illetve táblázat) kell a leírás külön részeként készíteni;

b) a szekvencialista, illetve a táblázat csak olyan nukleotid- vagy aminosav-szekvenciát, illetve táblázatot tartalmazhat, amelynek ismertetése a leírás fő részében szerepel;

c) ha a szekvencialista, illetve a táblázat a Szabadalmi Együttműködési Szerződésben és az ahhoz csatolt Végrehajtási Szabályzatban meghatározott kötetlen szöveget tartalmaz, azt a leírás fő részében — idegen nyelvű szöveg esetén magyar nyelvű fordításban — meg kell ismételni.

(2) A szekvencialistát, illetve a táblázatot számítógép által olvasható formában, elektronikus adathordozón kell benyújtani, két azonos példányban; az azonosságot a bejelentőnek nyilatkozzal kell tanúsítania. A szekvencialista, illetve a táblázat további egy példányban papíron, írásos formában is benyújtható. Ebben az esetben a bejelentőnek nyilatkoznia kell, hogy a papíron, írásos formában benyújtott példány információtartalma megegyezik az elektronikus adathordozón benyújtott példányéval; eltérés esetén az elektronikus adathordozón benyújtott példány információtartalmát kell alapul venni.

(3) Ha szekvencialistát, illetve táblázatot a bejelentési napot követően nyújtanak be, vagy a bejelentési napot követően alaki hiányosságok miatt javítanak, nyilvánvaló hiba miatt helyesbítenek, illetve módosítanak, a bejelentőnek nyilatkoznia kell, hogy az utólag benyújtott, a javított, a helyesbített, illetve a módosított szekvencialista, illetve táblázat tartalma nem bővebb annál, mint amit az elismert bejelentési napon benyújtott bejelentésben feltártak.

(4) Az írásos formában elkészített szekvencialistának, illetve táblázatnak olvashatónak kell lennie és kivitelezésének biztosítania kell, hogy kétharmados kicsinyítéssel

történő sokszorosítás esetén is az összes részlet nehézség nélkül felismerhető maradjon.

(5) A számítógép által olvasható formában, elektronikus adathordozón elkészített szekvencialistát, illetve táblázatot a következő módon kell benyújtani:

a) az elektronikus adathordozóra helyezett címkén fel kell tüntetni a bejelentő nevét, a találmány címét, valamint — lehetőség szerint — az adathordozón rögzített adatok formátumát, az adatok adathordozón történt rögzítésének az időpontját és az adatrögzítésre alkalmazott számítógép típusát;

b) ha az elektronikus adathordozót a bejelentési napot követően nyújtják be, a rajta elhelyezett címkén fel kell tüntetni az a) pontban felsorolt adatokon túl a bejelentés bejelentési napját és ügyszámát is;

c) ha a szekvencialista, illetve a táblázat terjedelme meghaladja egy elektronikus adathordozó tárolókapacitását, és ezért azt egynél több elektronikus adathordozón nyújtják be, azok mindegyikének címkéjén szerepelnie kell az adott elektronikus adathordozó számának törve az elektronikus adathordozók összesített számával;

d) az elektronikus adathordozó azonos információtartalmú példányaikat sorszámozni kell;

e) ha az írásos formában benyújtott szekvencialistát, illetve táblázatot kijavítják, helyesbítik vagy módosítják, ennek megfelelő jelzéssel ellátott elektronikus adathordozót kell két példányban benyújtani a teljes szekvencialista, illetve táblázat javított, helyesbített, illetve módosított változatával, számítógép által olvasható formában;

f) ha az elektronikus adathordozó sérült, illetve nem olvasható, új elektronikus adathordozót kell benyújtani.

II. Fejezet

AZ EURÓPAI SZABADALMI BEJELENTÉSEKKEL ÉS AZ EURÓPAI SZABADALMAKKAL ÖSSZEFÜGGŐ BEADVÁNYOK

Az európai szabadalmi bejelentés benyújtása

9. §

Az Szt. 84/C. §-a alapján benyújtott európai szabadalmi bejelentés alaki követelményeire az európai szabadalmak megadásáról szóló 1973. október 5-i Müncheni Egyezmény előírásai irányadók.

Az európai szabadalmi bejelentés igénypontjainak fordítása

10. §

(1) Az Szt. 84/E. §-ában foglaltak szerinti hatósági tájékoztatás közzétételéhez a következőket kell benyújtani:

a) az igénypontok magyar nyelvű fordításának benyújtásáról szóló hatósági tájékoztatás közzétételére irányuló kérelmet;

b) az európai szabadalmi bejelentés közzétett igénypontjainak magyar nyelvű fordítását;

c) képviselet esetén annak igazolását.

(2) A kérelmet egy példányban kell benyújtani, és annak tartalmaznia kell:

a) a bejelentő nevét és címét;

b) az igénypontok magyar nyelvű fordításának benyújtásáról szóló hatósági tájékoztatás közzétételére irányuló kérelmet;

c) az európai szabadalmi bejelentés bejelentési napját és számát;

d) elsőbbség érvényesítése esetén az alapbejelentés bejelentési napját, országát és számát;

e) az európai szabadalmi bejelentés közzétételének napját és számát;

f) a találmány címét;

g) a találmány nemzetközi osztályjelzetét;

h) a feltaláló nevét; ha a feltaláló kérte, hogy mellőzzék nevének feltüntetését a szabadalmi iratokon, erre a kérelemben utalni kell, és a feltaláló nevét külön lapon kell megadni;

i) képviselet esetén a képviselő nevét és címét;

j) a kérelem mellékleteinek felsorolását;

k) a bejelentő, illetve mindegyik bejelentő vagy a képviselő aláírását.

(3) Az igénypontok fordítását a 2. § (2)—(5) bekezdéseiben foglaltak szerint kell elkészíteni, azzal az eltéréssel, hogy azt két azonos példányban kell benyújtani.

Az európai szabadalom szövegének fordítása

11. §

(1) Ahhoz, hogy az európai szabadalom a Magyar Köztársaságban az Szt. 84/H. §-ában foglaltak szerint hatályossá váljon, a következőket kell benyújtani:

a) arra vonatkozó utalást tartalmazó kérelmet, hogy az európai szabadalom szövegének fordítását az európai szabadalomnak a Magyar Köztársaságban való hatályossá válásához nyújtják be;

b) az európai szabadalom szövegének magyar nyelvű fordítását;

c) képviselet esetén annak igazolását.

(2) A kérelmet egy példányban kell benyújtani, és annak — az (1) bekezdés a) pontjában említett utaláson kívül — tartalmaznia kell:

a) a szabadalmas nevét és címét;

b) az európai szabadalom lajstromszámát;

c) annak a napnak a megjelölését, amelyen az európai szabadalom megadását az Európai Szabadalmi Közlönyben meghirdették;

d) a 10. § (2) bekezdésének c)—j) pontjaiban foglalt adatokat;

e) a szabadalmas, illetve mindegyik szabadalmas vagy a képviselő aláírását.

(3) Az európai szabadalom szövegéről készített fordításnak a szabadalmi leírás, az igénypontok, a rajzokon szereplő szöveg és a kivonat magyar nyelvű fordítását kell tartalmaznia; a rajzokat akkor is be kell nyújtani, ha azokon magyarra fordítandó szöveg nincs.

(4) Az európai szabadalom szövegének fordítását a 2. § (2)—(5) bekezdéseiben foglaltak szerint kell elkészíteni, azzal az eltéréssel, hogy azt két azonos példányban kell benyújtani.

(5) Az (1)—(4) bekezdések rendelkezéseit alkalmazni kell a felszólalási eljárás eredményeként módosítással fenntartott európai szabadalomra is, azzal az eltéréssel, hogy a kérelemben a megadás meghirdetésének napja helyett a módosítás meghirdetésének napját kell feltüntetni.

A fordítás kijavítása

12. §

(1) Az igénypontok, illetve a leírás magyar nyelvű fordításának az Szt. 84/K. §-ában foglaltak szerinti kijavításához a következőket kell benyújtani:

a) kérelmet az igénypontok, illetve a leírás magyar nyelvű fordításának kijavítására;

b) az európai szabadalmi bejelentés közzétett igénypontjai, illetve az európai szabadalom szövege magyar nyelvű fordításának kijavított változatát;

c) képviselet esetén annak igazolását.

(2) A kérelmet egy példányban kell benyújtani, és annak tartalmaznia kell:

a) a bejelentő, illetve a szabadalmas nevét és címét;

b) a magyar nyelvű fordítás kijavítására irányuló kérést;

c) az európai szabadalmi bejelentés közzétételének számát, illetve az európai szabadalom lajstromszámát;

d) a találmány címét;

e) képviselet esetén a képviselő nevét és címét;

f) a kérelem mellékleteinek felsorolását;

g) a bejelentő, illetve mindegyik bejelentő, vagy a szabadalmas, illetve mindegyik szabadalmas, vagy a képviselő aláírását.

(3) Az európai szabadalmi bejelentés közzétett igénypontjai, illetve az európai szabadalom szövege magyar nyelvű fordításának kijavított változatát a 2. § (2)—(5) bekezdéseiben foglaltak szerint kell elkészíteni, azzal az eltéréssel, hogy azt két azonos példányban kell benyújtani.

III. Fejezet

A NEMZETKÖZI SZABADALMI BEJELENTÉSEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ BEADVÁNYOK

A Magyar Szabadalmi Hivatal mint átvevő hivatal

13. §

Az Szt. 84/R. §-a alapján a nemzetközi szabadalmi bejelentést három azonos példányban kell benyújtani.

A Magyar Szabadalmi Hivatal mint megjelölt vagy kiválasztott hivatal — a nemzeti szakaszba lépés követelményei

14. §

(1) Ha a Magyar Szabadalmi Hivatal a nemzetközi szabadalmi bejelentés ügyében megjelölt vagy kiválasztott hivatalként jár el, a következőket kell benyújtani az iratok rendeltetésének feltüntetésével:

a) a nemzetközi szabadalmi bejelentésnek az Szt. 84/S. §-ának (5) bekezdésében foglaltakkal összhangban elkészített magyar nyelvű fordítását;

b) a feltaláló nevének és címének közlését, illetve a nemzetközi szabadalmi bejelentés ezt tartalmazó iratára való hivatkozást;

c) ha az igénypontokat módosították, annak megjelölését, hogy a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti eljárásban a szabadalmat az eredeti vagy a módosított igénypontok szerint igénylik-e;

d) a nemzetközi szabadalmi bejelentés nemzetközi bejelentési számát;

e) képviselet esetén annak igazolását;

f) kiállítási nyilatkozat esetén az ezt megalapozó igazolást;

g) uniós elsőbbség igénylése esetén az elsőbbségi iratot, ha azt a nemzetközi szakaszban nem nyújtották be;

h) az Szt. 63. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetben a biológiai anyag letétbe helyezéséről szóló elismervényt;

i) biológiai anyag újbóli letétbe helyezése esetén az Szt. 63. §-ának (9) bekezdésében előírt nyilatkozatot;

j) ha a biológiai anyagot a bejelentő személyétől eltérő személy helyezte letétbe, a letétbe helyezőnek az Szt. 63. §-ának (10) bekezdésében foglaltak szerinti nyilatkozatát;

k) ha a bejelentő a feltaláló jogutódja, szabadalmi bejelentés benyújtására vagy szabadalom szerzésére vonatkozó jogosultságát igazoló iratot, ha azt a nemzetközi szakaszban nem nyújtották be.

(2) A nemzetközi szabadalmi bejelentés magyar nyelvű fordítását három azonos példányban kell benyújtani.

(3) Nukleotid- vagy aminosav-szekvenciák feltárását tartalmazó bejelentés esetében a 8. § előírásait is teljesíteni kell.

A nemzetközi szabadalmi bejelentés fordításának alaki követelményei

15. §

A nemzetközi szabadalmi bejelentés magyar nyelvű fordításának alaki követelményeire a Szabadalmi Együttműködési Szerződés és az ahhoz csatolt Végrehajtási Szabályzat előírásait kell alkalmazni.

IV. Fejezet

A NÖVÉNYFAJTA-OLTALMI BEJELENTÉS

A növényfajta-oltalmi bejelentés kellékei

16. §

(1) A növényfajta-oltalmi bejelentésnek tartalmaznia kell:

- a) a bejelentési kérelmet;
- b) a fajtanevet;
- c) a növényfaj nevét és latin nevét;
- d) a fajtaleírást;
- e) idegen nyelven készült fajtaleírás esetén annak magyar nyelvű fordítását;
- f) a növényfajta újdonságára vonatkozó nyilatkozatot;
- g) egy vagy több fényképet;
- h) képviselet esetén annak igazolását;
- i) ha a bejelentő a nemesítő jogutódja, a jogutódlást igazoló okiratot;
- j) az új növényfajta oltalmára létesült Nemzetközi Egyezmény (a továbbiakban: UPOV-egyezmény) által meghatározott elsőbbség igénylése esetén az ezt megalapozó okiratot;
- k) az Szt. 114/R. §-ának (3) bekezdésében meghatározott esetben a külföldi vizsgáló szerv hozzájáruló nyilatkozatát.

(2) A bejelentési kérelmet, a fajtaleírást, a fajtaleírás magyar nyelvű fordítását és a fényképeket külön lapon kezdve kell elkészíteni; az azokban foglaltaknak egymással összhangban kell állniuk.

(3) A bejelentés egészében az azonos fogalmakra azonos megnevezést, a szakmai fogalmakra — az idegen nyelven készült fajtaleírás kivételével — a magyar megnevezéseket, ilyenek hiányában a nemzetközi gyakorlatban elfogadott

megnevezéseket kell használni; a mértékadatokra a külön jogszabályban meghatározott egységeket, ilyenek hiányában pedig a nemzetközi gyakorlatban elfogadott egységeket kell alkalmazni.

A növényfajta-oltalmi bejelentési kérelem

17. §

A növényfajta-oltalmi bejelentési kérelmet egy példányban kell benyújtani, és annak tartalmaznia kell:

- a) a növényfajta-oltalom megadására irányuló kérést;
- b) a növényfajta fajtanevét;
- c) a növényfaj nevét és latin nevét;
- d) a bejelentő nevét és címét, több bejelentő esetén az igényjogosultság arányát is, ha az nem egyenlő;
- e) a nemesítő nevét és címét, több nemesítő esetén a szerzőség arányát is, ha az nem egyenlő; ha a nemesítő írásban kéri, hogy mellőzzék nevének feltüntetését a növényfajta-oltalmi iratokon, erre a bejelentési kérelemben utalni kell, és a nemesítő nevét külön lapon kell megadni;
- f) képviselet esetén a képviselő nevét és címét;
- g) az UPOV-egyezmény által meghatározott elsőbbség igénylése esetén az erre irányuló nyilatkozatot, feltüntetve a külföldi bejelentés bejelentési napját, országát és számát;
- h) nyilatkozatot arról, hogy a bejelentő a növényfajta nemesítője vagy annak jogutódja;
- i) a bejelentési kérelem mellékleteinek felsorolását, feltüntetve az egyes iratok lapszámát és példányszámát is;
- j) a bejelentő, illetve mindegyik bejelentő vagy a képviselő aláírását.

A fajtaleírás és fordítása

18. §

(1) A növényfajta ismertetéséhez a növényfajta kísérleti vizsgálatának (az UPOV-egyezmény szerinti technikai vizsgálatának) eredményét magában foglaló, a kísérleti vizsgálatot végző szerv által kiállított fajtaleírást kell benyújtani, három azonos példányban.

(2) A fajtaleírás a növényfajta kísérleti vizsgálatának eredményét ismertető jelentésből és leíró részből áll.

(3) A növényfajta kísérleti vizsgálatának eredményét ismertető jelentésnek tartalmaznia kell:

- a) a kísérleti vizsgálatot végző szerv megnevezését;
- b) a kísérleti vizsgálatot végző szerv által adott nyilvántartási számot;
- c) a nemesítő, illetve jogutódja nevét és címét;
- d) a növényfaj nevét és latin nevét;
- e) a növényfajta fajtanevét;

f) a vizsgálat időszakának megjelölését;
 g) a jelentés kibocsátásának helyét és idejét;
 h) megállapítást a növényfajta megkülönböztethetőségéről, egyneműségéről és állandóságáról, közvetlenül, vagy az e követelményeket megállapító jogszabályra való hivatkozással.

(4) A leíró résznek tartalmaznia kell:

- a) a (3) bekezdés a)—g) pontjaiban foglalt adatokat;
- b) a növényfajta vizsgálatának az UPOV-egyezmény keretében meghatározott irányelvei vagy a nemzeti szabályozásban rögzített szempontjai szerint vizsgált tulajdonságok sorszáma;
- c) a vizsgált tulajdonság megnevezését;
- d) a vizsgált tulajdonság kifejeződésének fokozatát és értékét;
- e) a hasonló fajta megnevezését;
- f) a megkülönböztető jellemzőt és annak kifejeződési fokozatát.

(5) Az idegen nyelven készült fajtaleírás magyar nyelvű fordítására megfelelően alkalmazni kell a 2. § (2), (4) és (5) bekezdéseiben foglaltakat.

A fényképek

19. §

A fényképeket három azonos példányban kell benyújtani, és azokat a következők szerint kell elkészíteni:

- a) a fénykép mutassa be a növényfajtat, lehetőség szerint a fajtaleírásban ismertetett egy vagy több lényeges megkülönböztető jellemző megjelenítésével;
- b) a fénykép színes, sokszorosításra alkalmas és tartós legyen;
- c) a fénykép méretének és kivitelezésének biztosítania kell, hogy kétharmados kicsinyítéssel történő sokszorosítás esetén is az összes részlet nehézség nélkül felismerhető maradjon;
- d) a fényképet erős, fehér, tartós, A4 méretű papírlap egyik oldalán kell elhelyezni, a lap szélein legalább 2 cm-es, keret nélküli szegélyt kell hagyni;
- e) az egyes fényképeket egy vagy több lapon kell elrendezni, egymástól világosan elhatárolva, a különböző fényképeket a fénykép alá írt arab sorszámokkal folyamatosan — a fényképlapok számozásától függetlenül — kell számozni;

f) a sorszám után röviden ismertetni kell a fénykép tárgyát; egyéb szöveget a fénykép nem tartalmazhat, kivéve az azonosítást elősegítő megjelöléseket;

g) mindegyik lap szegélyén legyen rajta az adott lap sorszáma törve a lapok összesített számával.

V. Fejezet

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

20. §

(1) Ez a rendelet 2003. január 1-jén lép hatályba; rendelkezéseit a hatálybalépése után benyújtott szabadalmi bejelentésekre kell alkalmazni.

(2) E rendelet 14. és 15. §-ának szabályait a hatálybalépése után benyújtott, valamint azokra a nemzetközi szabadalmi bejelentésekre kell alkalmazni, amelyekkel kapcsolatban az Szt. 84/S. §-ának (3) bekezdésében előírt cselekmények teljesítésére a korábban hatályos szabályokban meghatározott határidő e rendelet hatálybalépése napján vagy azt követően jár le, és amelyekkel kapcsolatban az említett cselekményeket e rendelet hatálybalépéséig még nem teljesítették, kivéve, ha a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény módosításáról szóló 2002. évi XXXIX. törvény 36. §-a (7) bekezdése alkalmazásának van helye. E rendelet 14. és 15. §-ának szabályait kell továbbá alkalmazni a hatálybalépése előtt benyújtott azokra a nemzetközi szabadalmi bejelentésekre is, amelyekkel kapcsolatban az Szt. 84/S. §-ának (3) bekezdésében megjelölt határidő e rendelet hatálybalépése napján vagy azt követően jár le, és amelyekkel kapcsolatban az említett rendelkezésben előírt cselekményeket e rendelet hatálybalépéséig még nem teljesítették.

(3) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a szabadalmi bejelentés részletes alaki szabályairól szóló 20/1995. (XII. 26.) IM rendelet és az azt módosító 19/2001. (XI. 29.) IM rendelet 6. §-a (3) bekezdésének c) pontja.

Dr. Bárándy Péter s. k.,
 igazságügy-miniszter

A Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter 16/2002. (XII. 12.) MeHVM rendelete

**a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazottainak
 lakáscélú munkáltatói támogatásáról szóló
 2/1995. (XII. 12.) TNM rendelet módosításáról**

A polgári nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 78. §-a (1) bekezdésének a) pontjában kapott felhatalmazás alapján a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazottainak lakáscélú munkáltatói támo-

gatásáról szóló 2/1995. (XII. 12.) TNM rendeletet (a továbbiakban: R.) az alábbiak szerint módosítom:

1. §

Az R. 3. §-a a következő *c)* ponttal egészül ki:

(Nem lehet kölcsönt nyújtani:)

„*c)* ha a támogatás a személyi jövedelemadóról szóló, az elbíráláskor hatályos jogszabályban meghatározott adómentességet biztosító feltételeknek nem felel meg.”

2. §

Az R. 4. §-a (1) bekezdésének *a)* és *b)* pontjai helyébe a következő rendelkezések lépnek:

[4. § (1) A Hivatal az alkalmazottai részére kölcsönt a 2. § (1) bekezdésében meghatározott célokra a következő feltételek együttes fennállása esetén nyújthat:]

„*a)* az alkalmazott a Hivatalnál, annak jogelődjénél, illetve a fegyveres erőknél vagy más rendvédelmi szervnél (a továbbiakban: fegyveres szerv) legalább 2 éves tényleges szolgálati, köztisztviselői, illetve közalkalmazotti jogviszonnyal rendelkezik, és önálló lakása nincs, vagy önálló lakása a méltányolható lakásigény mértékének alsó határát nem éri el, vagy korszerűtlen;

b) az alkalmazott a kölcsön felhasználásával saját lakáshelyzetét rendezi, illetve méltányolható lakásigényét elégti ki szolgálati, illetve munkahelyén lévő településen vagy annak 60 km-es körzetében;”

3. §

Az R. 4. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) Szolgálati és munkáltatói érdekből a Hivatal főigazgatója az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjában, a (3) bekezdésben, továbbá a 3. § *c)* pontjában foglaltaktól eltérhet.”

4. §

Az R. 5. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„5. § (1) A kölcsön összege a 2. § (1) bekezdésének *a)–b)* pontjában meghatározott célok esetén a (3) bekezdés szerinti kölcsönalap 80%-áig, de legfeljebb 3 000 000 forintig terjedhet. Az 1. §-ban meghatározott hivatalok valamelyikében együtt dolgozó, együtt költöző családtagok kölcsöneinek összege a kölcsönalap 80%-áig, de legfeljebb 5 000 000 forintig terjedhet. Az első önálló lakáshoz jutás esetén a kölcsön összege a kölcsönalap 80%-áig, de legfeljebb 3 500 000 forintig terjedhet.

(2) A kölcsön összege a 2. § (1) bekezdésének *c)* pontjában meghatározott cél esetén a korszerűsítés bekerülési összegének 80%-áig, de legfeljebb 600 000 forintig terjedhet.

(3) A kölcsönalap megállapításához az építés, vásárlás költségéből le kell vonni a készpénzben megjelenő lakásépítési kedvezményt, a vissza nem térítendő támogatást, az adó-visszatérítési támogatás összegét, az alkalmazott, illetőleg a vele együtt költöző hozzátartozók által visszaadott bérletért kapott térítést, illetve az esetlegesen elidegenített ingatlanért kapott — adásvételi szerződés szerinti — vételárat.”

5. §

Az R. 8. §-a helyébe a következő rendelkezés lép.

„8. § A Hivatal az állományába került alkalmazott munkáltatói kölcsönét korábbi munkahelyéről, az e rendeletben foglaltaknak megfelelő feltételekkel és mértékben átválthatja.”

6. §

Az R. 9. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

(1) Az alkalmazottat — a (3) bekezdésben foglaltak kivételével — a kölcsön összegéből a Hivatalnál, annak jogelődjénél, illetve más fegyveres szervnél szolgálati, köztisztviselői vagy közalkalmazotti jogviszonyban eltöltött ideje alapján 5 évenként 60 000 forint, legfeljebb 300 000 forint összegű engedmény illeti meg.”

7. §

Az R. 18. §-ának *c)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(E rendelet alkalmazásában)

„*c)* *méltányolható lakásigény*: ha az igénylő és a vele együtt költöző házastárs, élettárs, gyermek (mostoha-, örökbefogadott, nevelt gyermek), szülő lakásigénye nem haladja meg a lakáscélú állami támogatásokról szóló 12/2001. (I. 31.) Korm. rendelet 3. §-ának (1)–(5) bekezdéseiben meghatározott méltányolható lakásigény mértékét;”

8. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Kiss Elemér s. k.,

a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter

III. rész HATÁROZATOK

Az Országgyűlés határozatai

Az Országgyűlés 110/2002. (XII. 12.) OGY határozata

az Országos Hulladékgazdálkodási Tervről*

1. A Magyar Köztársaság Országgyűlése — figyelemmel a hulladék környezetre gyakorolt hatására, valamint a hulladékkal való gazdálkodás mai helyzetére — megtárgyalta és elfogadta a Kormány által benyújtott Országos Hulladékgazdálkodási Tervet (*melléklet*), a Tervben kijelölt célokat, a megvalósítás kulcsterületeire vonatkozó és a különleges intézkedéseket igénylő területekkel kapcsolatos általános feladatokat.

2. Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy a 2003—2008. közötti időszakra vonatkozó II. Nemzeti Környezetvédelmi Program részeként — a költségvetés tervezési rendszerével összhangban — dolgozzon ki az Országos Hulladékgazdálkodási Terv megvalósítására részletes intézkedési és ütemtervet, valamint dolgozza ki a megvalósítás eszközrendszerét, a feladatok, a finanszírozási források és a felelősök pontos megjelölésével.

3. Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy minden átfogó és ágazati politika, koncepció, program kialakításakor és annak végrehajtása során alkalmazza az Országos Hulladékgazdálkodási Tervben foglaltakat.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

*Dr. Juhászné
Lévai Katalin* s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Németh Zsolt s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

* A határozatot az Országgyűlés a 2002. november 26-i ülésnapján fogadta el..

Melléklet a 110/2002. (XII. 12.) OGY határozathoz

ORSZÁGOSHULLADÉKGAZDÁLKODÁSI TERV 2003—2008.

TARTALOM

1. BEVEZETÉS

2. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS HELYZETE

2.1. A hulladékgazdálkodás gyakorlati megvalósítása

2.1.1. Megelőzés

2.1.2. Hasznosítás

2.1.3. Ártalmatlanítás

2.1.4. Szennyezett területek, régi lerakók

2.2. Szabályozás és követelmények

2.3. Intézményrendszer

2.4. Gazdasági eszközök

3. A 2003—2008 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN ELÉRENDŐ CÉLOK ÉS A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓ ESZKÖZÖK

3.1. Általános célok

3.1.1. Szabályozás és a követelmények rögzítése

3.1.2. Intézményfejlesztés

3.1.3. Ismeretterjesztés, szemléletformálás, tájékoztatás

3.1.4. Oktatás, képzés

3.1.5. Kutatás-fejlesztés

3.1.6. Hulladékkezelés

3.2. A célok elérését szolgáló országos intézkedések és programok

3.2.1. Programok a nem-veszélyes hulladékok területén

- a) Az iparban, kereskedelembe, szolgáltatásban keletkező nem-veszélyes hulladék
 - a1. Iparihulladék-megelőzési és -hasznosítási program
 - a2. Iparihulladék-ártalmatlanítási program
 - a3. Kis- és középvállalkozások hulladékgazdálkodási teljesítményének növelése program
- b) Mezőgazdasági hulladék, élelmiszeripari hulladék, biomassza
 - b1. Mezőgazdasági és élelmiszeripari hulladékkezelési valamint biomassza program
- c) Települési hulladék
 - c1. Települési szilárdhulladék-kezelési program
 - c1.1. Komplex regionális begyűjtő-kezelő rendszerek kialakítása
 - c1.2. Elkülönített gyűjtési rendszerek bevezetése
 - c1.3. Régi lerakók rekultiválása
 - c1.4. Fővárosi Hulladékhasznosító Mű rekonstrukciója
 - c2. Települési folyékonyhulladék-kezelési program
 - c2.1. Begyűjtés és kezelés teljes körűvé tétele, korszerűsítése
 - c2.2. Települési szennyvíziszapok előkezelése és hasznosítása
- d) Inert hulladék

3.2.2. Programok a veszélyes hulladékok területén

- e) Veszélyes hulladék
 - e1. Megelőzési, veszélyességcsökkentési és hasznosítási program
 - e2. Ártalmatlanítás-fejlesztési program

3.2.3. Programok a kiemelt anyag- és hulladékáramok területén

- f) Kiemelt anyag- és hulladékáramok
 - f1. Csomagolás és csomagolási hulladék
 - f2. Biológiai úton lebomló szerves hulladék
 - f3. Hulladék olajok
 - f4. Poliklórozott bifenilek és poliklórozott terfenilek
 - f5. Elemek és akkumulátorok
 - f6. Gumiabroncsok
 - f7. Kiselejtezett gépjárművek
 - f8. Elektromos és elektronikai készülékek
 - f9. Egészségügyi hulladék
 - f10. Állati eredetű hulladék
 - f11. Növényvédőszer-hulladék és -csomagolás
 - f12. Építési és bontási hulladék
 - f12.1. Azbesztmentesítési program

4. FINANSZÍROZÁS ÉS GAZDASÁGI SZABÁLYOZÁS

4.1. A végrehajtás finanszírozhatósága a jelenlegi adottságok mellett

- 4.1.1. Gazdálkodói szféra fejlesztéseinek finanszírozása
- 4.1.2. A települési hulladékkezelési közszolgáltatás fejlesztéseinek finanszírozása
- 4.1.3. Működtetés finanszírozása

4.2. Az átalakított és kibővített gazdaságsszabályozási rendszer

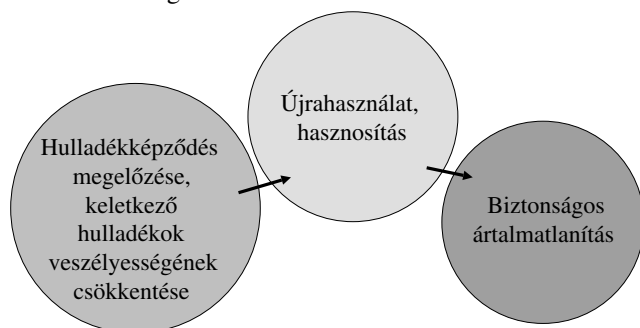
- 4.2.1. A települési hulladékgazdálkodás támogatása
- 4.2.2. A pénzügyi biztosítékrendszer, a felelősségi szabályozás komplex rendszerének kialakítása
- 4.2.3. A termékdíjrendszer továbbfejlesztése, illetve átalakítása
- 4.2.4. Az adórendszer, adókedvezmények rendszere
- 4.2.5. Igénybevételi járulék
- 4.2.6. A betéti és a letéti díj

4.3. A programok és intézkedések finanszírozása

1. BEVEZETÉS

A hosszú távon fenntartható fejlődés biztosításának alapvető feltétele a természeti erőforrásokkal való takarékos bánásmód, ami a nem megújuló erőforrások kitermelésének mérséklését, a hatékony és takarékos anyag- és energiafelhasználást, valamint a környezet minél kisebb mértékű terhelését kívánja meg. A magyar környezetpolitika a fenntartható fejlődést elősegítő — a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényben rögzített — elveit és céljait a hulladékkal kapcsolatban a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.) határozza meg. A természeti erőforrások fenntartható használata érdekében támogatja a hulladékképződés megelőzését biztosító anyag- és energiatakarékos, hulladékszegény technológiák alkalmazását, a veszélytelenebb, kisebb kockázatot jelentő hulladékot eredményező anyagfelhasználást, másodsorban a képződő hulladék anyag- és energiataralmának minél teljesebb hasznosítását, végül a nem hasznosuló hulladék környezet-veszélyeztetést és egészségi kockázatot kizáró ártalmatlanítását, ezen belül a környezetet hosszú távon is terhelő, hasznos területeket igénybe vevő hulladéklerakás minimalizálását.

A hulladékgazdálkodás célrendszere:

A célok elérése érdekében a Hgt. 33. §-a — összhangban az Európai Közösség hulladékra vonatkozó irányelveivel — a Nemzeti Környezetvédelmi Program részeként Országos Hulladékgazdálkodási Terv (a továbbiakban: OHT) kidolgozását írja elő, amelyet az Országgyűlés fogad el. Az OHT elfogadását 270 nappal követően a Környezetvédelmi Felügyelőségek irányításával a területi tervezési statisztikai (nagy)régiókra kiterjedő területi hulladékgazdálkodási terveknek kell készülniük, amelyeket a környezetvédelemért felelős miniszter rendeletben hirdet ki. A területi tervek kihirdetését 270 nappal követően a települési önkormányzatok kötelesek helyi hulladékgazdálkodási tervet készíteni, és azt helyi rendeletben kihirdetni.

Az átfogó tervezési rendszert megalapozó első Országos Hulladékgazdálkodási Terv a hulladékgazdálkodás célrendszerének megfelelően elemzi a magyarországi hulladékképződés és kezelés mai helyzetét, meghatározza az NKP tervezési periódusához igazodóan a 2003—2008 között elérendő célokat, valamint a célok elérését biztosító

intézkedéseket és programokat. Ezek keretében kijelöli a feladatokat mind a különböző hulladéktípusokra, mind az egyes gazdasági szektorokra vonatkozóan, illetve meghatározza a feladatok megosztását a hatósági, közigazgatási szervezetek, az önkormányzatok, a társadalmi és gazdasági szervezetek, valamint az ipar, a kereskedelem, a mezőgazdaság és a szolgáltatások területén működők között.

Az OHT célkitűzéseinek és intézkedéseinek meghatározásánál fokozott figyelemmel van az Európai Unióhoz történő csatlakozásból adódó kötelezettségekre, az Európai Közösség integrált hulladékgazdálkodási politikájához történő igazodásra, a már harmonizált vagy később harmonizálendő vonatkozó közösségi jogi szabályozás tartalmára, illetőleg a „Környezet 2010: A jövőnk a mi választásunk” című, az Európai Közösség 6. Környezetvédelmi Akcióprogramjára.

Az OHT megvalósításával megoldandó, illetve kezelendő főbb feladatok:

- csökkenteni kell a mind abszolút mértékben, mind a termelési értékhez viszonyítottan magas hulladékképződési arányt;

- emelni kell a legtöbb hulladékfajtánál alacsonyhasznosítási arányt, ösztönözni kell a takarékos anyag- és energiagazdálkodást;

- meg kell oldani a nagy mennyiségben tárolt hulladék nyersanyagkénti felhasználását;

- minimalizálni kell a lerakással történő ártalmatlanítás igen magas arányát;

- növelni kell a számos esetben nem megfelelő hulladékkezelés színvonalát és biztonságát, mérsékelni kell az egészségügyi és környezeti veszélyeztetést, illetve kockázat mértékét;

- fokozatosan fel kell számolni az elmúlt évtizedekben kialakult, nem megfelelő hulladékelhelyezésből származó veszélyeztető forrásokat és szennyezett területeket;

- növelni kell az elvek és szabályok betartásának, a környezettudatos és jogkövető magatartásnak a mértékét;

- teljessé kell tenni az egyes területeken hiányos szabályozási rendszert, növelni kell a szemléletformálás és a szakmai útmutatási eszközök alkalmazásának hatékonyságát;

- erősíteni kell a hatósági jogérvényesítés személyi, szakmai és intézményi feltételrendszerét;

- fejleszteni kell a hulladék monitoring (nyilvántartás, statisztikai adatszolgáltatás, mérésellenőrzés) eszközrendszerét, különös tekintettel az adatok megbízhatóságára;

- piacokonform gazdasági szabályozókkal kell ösztönözni a fenntartható fejlődés elvének megfelelő, hosszú távon előnyös megoldásokat, a korszerű, komplex hulladékgazdálkodási rendszerek kiépülését, különös tekintettel a hasznosításra;

- ösztönözni kell a hulladékgazdálkodási célok elérését segítő kutatást és műszaki fejlesztést;

- erősíteni kell az állami és a magánszféra közötti együttműködést, támogatni kell a helyi, illetve helyi közös-

ségi kezdeményezéseket, különös tekintettel a hulladék elkülönített gyűjtésére és hasznosítására;

— hatékonyabbá kell tenni az oktatási, nevelési, szemléletformálási tevékenységet.

2. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS HELYZETE

Magyarországon 2000-ben közel 70 millió tonna hulladék képződött, ami tartalmazza a termelés és elosztás, valamint a fogyasztás során keletkező összes hulladékot, beleértve a mezőgazdaságból származó, többnyire a mezőgazdaságban felhasznált, visszaforgatott növényi maradványokat, biomasszát is. E mennyiség közel 4,95%-a veszélyes hulladék, míg a 95,05%-nyi nem-veszélyes hulladékból közel 10%-ot tesz ki az inert hulladék (építési-bontási hulladék egy része, valamint az építőanyag célú kitermelés hulladéka).

Az ipari hulladék közel 90%-át az erőművi és kohászati salak, bányászati meddő és ipari szennyvíz-, illetve vízkezelési iszap adja. A fennmaradó mennyiség tartalmazza az ipari termelési hulladékhhoz hasonló jellegű, elosztásból (kereskedelem, szolgáltatások) származó hulladékot is. A települési hulladék-kezelési közszolgáltatást igénybe vevő gazdálkodó szervezetek nem-veszélyes hulladéka mindazonáltal a települési hulladékban jelenik meg.

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari hulladék, illetve a biomassza mintegy 85%-át a növénytermesztésben és erdőgazdálkodásban képződő növényi maradványok és az állattartásból származó trágyák teszik ki, amelyek a közel 100%-os mezőgazdasági visszaforgatás következtében a mezőgazdaság számára lényegében nem jelentenek hulladékot. A növényi maradványok és trágyák minél hatékonyabb felhasználását a környezetkímélő gazdálkodási módok támogatásán keresztül a jövőben a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program támogatja. A maradék 15%-nyi, többnyire élelmiszeripari hulladék döntő hányadában szintén szerves hulladék, amelynek kezeléséhez az FVM irányításával induló Élelmiszeripari Környezetvédelmi Programnak kell segítséget nyújtania.

A települési hulladék magában foglalja a kb. 4,6 millió tonna települési szilárd hulladékot, amelynek mintegy 2/3-a származik a háztartásokból, míg 1/3-át az intézményekben, szolgáltatásokban és iparban keletkező, a háztartási hulladékhhoz hasonló, azzal együtt kezelt hulladék adja. Ebből a szervezeten begyűjtött és kezelt mennyiség 4,1 millió tonna (közel 90%). Közel 15 millió tonnára becsülhető a települési folyékony hulladék mennyisége (a csatornázatlan lakásokban keletkező szennyvíz becsült mennyisége a vízfogyasztásból számítva, mintegy 90%-os elszikkadást feltételezve), amelyből a csatornával és szennyvíztisztítóval nem rendelkező települések csatornapótló, gyűjtő és ülepítő létesítményeiből mintegy 5,5 millió tonna kerül összegyűjtésre. E mennyiséghez járul az üzemi és a közüemi szennyvíztisztítók iszaptárolóiból (300-300 ezer tonna), valamint a csatornatisztításból

(90 ezer tonna) származó, összesen közel 0,7 millió tonna szennyvíziszap.

A képződött közel 3,4 millió tonna veszélyes hulladék 1/4-ét a timföldgyártásból származó vörösiszap adja. Közel 1,5 millió tonna veszélyes hulladék a feldolgozóiparból származik, amelyen belül a legnagyobb mennyiséget a fémkohászati és fémfeldolgozási salakok és iszapok, valamint az ásványolaj-termékek feldolgozásából és felhasználásából származó hulladékok képviselik. További közel 1 millió tonnát tesznek ki az erőművek és a hulladékegetők égetési maradárai. Veszélyes hulladék természetesen a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban, valamint a lakosságnál, illetve a szolgáltatásokban is képződik. Növényi és állati eredetű a veszélyes hulladék mintegy 10%-a. A települési szilárd hulladéknak kb. 0,7—1,0%-a veszélyes.

A képződő hulladék mennyisége

Millió tonna

Hulladék típusa	1990.	1995.	2000.
Mezőgazdasági és élelmiszeripari nem-veszélyes	13,0	4,0	5,0
Ipari és egyéb gazdálkodói nem-veszélyes	34,6	27,1	21,5
Települési szilárd	4,9	4,5	4,6
Települési folyékony (szennyvíz-iszap nélkül)*	11,7	9,6	5,5
Települési szennyvíziszap	0,3	0,4	0,7
Veszélyes	4,5	3,4	3,4
Összesen	69,0	49,0	40,7
Biomassza**	37,0	41,0	28,0
Mindösszesen	106,0	90,0	68,7

* Begyűjtött mennyiség.

** A biológiai körforgásba megközelítőleg teljes egészében visszatérülő mező- és erdőgazdasági maradványok.

2.1. A hulladékgazdálkodás gyakorlati megvalósítása

A hulladék kezeléséért — a további kezelésnek megfelelő gyűjtéséért, hasznosításának és ártalmatlanításának megoldásáért — alapvetően a hulladék termelője, illetőleg mindenkor birtokosa felelős. E felelősségének a jogszabályokban előírt feltételek betartásával, a „szennyező fizet” elvnek megfelelően vagy a maga elvégezte kezeléssel, amely engedélyköteles tevékenység; vagy a kezelésre engedéllyel bíró kezelőnek történő átadással — egyben a kezelés költségeinek megfizetésével — tesz eleget. Külön jogszabályokban meghatározott esetekben a hulladékezelési felelősség — illetőleg a költségek viselése — a hulladékot eredményező termék gyártóját terheli. A települési hulladék esetében a lakosságot terhelő felelősség érvényesíthetősége érdekében a települési önkormányzatoknak a települési hulladék kezelését biztosító közszolgáltatást kell szervezniük.

A hulladékot begyűjtő, hasznosító és ártalmatlanító szervezetek tevékenységüket csak a környezetvédelmi hatóságok engedélyével kezdenek meg, és folytathatják. Tevékenységükről és az általuk kezelt hulladék mennyiségéről és minőségéről nyilvántartást kell vezetniük, és évente jelentést kell tenniük a hatóságok számára.

2.1.1. Megelőzés

A hulladék képződésének, illetve veszélyességének megelőzése a képződő hulladékmennyiség csökkenésével jellemezhető. Ez a csökkenés — különösen a '90-es évek első felében — inkább a gazdasági-termelési visszaesésnek, semmint a tudatos megelőzési intézkedéseknek volt köszönhető. Az ipari hulladék esetében a folyamatos iparszerkezet-váltás, illetve az ezzel együtt járó termék- és technológiafejlesztés egyúttal kevesebb és kevésbé veszélyes hulladék képződésével jár.

A képződő települési szilárd hulladék tömege a fogyasztás folyamatos bővülése ellenére az utóbbi években alig változik, ami egyrészt a szilárdfűtőanyag-használat visszaszorulásának, másrészt a kis sűrűségű, de nagy térfogatú könnyűfrakció térnyerésének következménye. A települési folyékony hulladék mennyiségének csökkenése a bővülő csatornázásnak és szennyvíztisztításnak, illetve a vízfogyasztás csökkenésének köszönhető (2000-től azonban ismét növekvő tendenciát mutat a vízfogyasztás). A szennyvíziszap mennyisége ezzel párhuzamosan természetesen növekszik.

2.1.2. Hasznosítás

A képződő hulladék hasznosítása nemzetközi összehasonlításban meglehetősen alacsony. Az ipari nem-veszélyes hulladék hasznosítása nem éri el a 30%-ot, a veszélyes hulladéké a 20%-ot, míg a közszolgáltatás keretében begyűjtött települési szilárd hulladéknak csak alig 3%-a, a begyűjtött települési folyékony hulladéknak és a szennyvíziszapnak közel 30–40%-a kerül hasznosításra. Így összességében — a mezőgazdasági növényi maradványok visszaforgatását nem számítva — a hasznosítás mértéke a 30%-ot sem éri el. E teljesítmény elérését is csak a termékdíjrendszer bevezetése tette lehetővé, amelynek eredményeként a csomagolási hulladék közel 35%-a, a hulladék akkumulátorok mintegy 95%-a (igaz, külföldön), a hulladék olajok 40%-a hasznosul. A termékdíjrendszeren keresztül elkülönítetten kerül összegyűjtésre és kezelésre az évente keletkező gumiabroncs hulladék, valamint a kiselejtett hűtőgépek, illetve a hűtőfolyadékok döntő hányada.

2.1.3. Ártalmatlanítás

A képződő hulladék jellemző kezelése az ártalmatlanítás, ezen belül is a lerakás. Utóbbi aránya — a mezőgazdasági hulladékot nem számítva — meghaladja az 50%-ot. A hulladék fizikai-kémiai, biológiai vagy termikus ártalmatlanítása

(ez utóbbiba beleértve most az energetikai hasznosítást is) együttesen alig éri el a 20%-ot, de ennek csaknem felét a szennyvíztisztítóban kezelt vagy csatornába eresztett folyékony települési hulladék adja. A termikus ártalmatlanítás mintegy 6%-ot képvisel, a közel 4% fizikai-kémiai ártalmatlanítás többnyire a vegyianyag-hulladék kezelését jelenti. A veszélyes hulladék kb. 75%-a, az ipari hulladék mintegy 60%-a, a települési szilárd hulladék több mint 4/5-e, a szennyvíziszap fele lerakásra vagy tartós tárolásra kerül. A települési szilárd hulladék ártalmatlanítása 665 regisztrált, a közszolgáltatás kereteiben működő lerakón történik, amelyeknek csak mintegy 15%-a tekinthető megfelelő műszaki védelemmel kiépített lerakónak. Ezek mellett azonban — a PHARE által támogatott lerakófelmérési program vizsgálatai szerint — még további mintegy 620, többnyire kis befogadóképességű lerakóhelyet használnak. Az egyetlen települési hulladékot égető Fővárosi Hulladékhasznosító Mű Budapest települési hulladékának több mint felét ártalmatlanítja, azonban ennek füstgáztisztító rendszerét mielőbb fel kell újítani. Az ipari hulladékok közül elsősorban a nagy mennyiségben képződő erőművi, kohászati és bányászati hulladék kerül lerakásra, többnyire a képződés helyén, illetve környékén kialakított hányókon. A veszélyes hulladék termikus ártalmatlanítására összesen kb. 85 ezer tonna éves égetési kapacitás áll rendelkezésre, amelynek közel 1/3-át kis kapacitású kórházi égetők és hulladék olajat égető berendezések adják.

2.1.4. Szennyezettterületek, régilerakók

Az elmúlt évtizedek során a gondatlanul végzett gazdasági tevékenységek, illetve hulladékkezelés, valamint a mainál jóval enyhébb szabályozás, esetenként illegálisan történt hulladékelhelyezés következtében számos helyen szennyezett területek alakultak ki. A régi, ma már lezárt, többnyire rekultivált lerakókban mintegy 500 millió tonna ipari hulladékot halmoztak fel, amelynek 99%-át a bányai ipar, a vaskohászat, a villamosenergia-ipar és az építőipar adja. A lerakott mennyiség mintegy 10%-a ma is veszélyezteteti vagy szennyezi a környezetet. A lerakott mennyiségnek ma csak 0,3%-át hasznosítják évente, holott ennek sokszorosra hasznosítható lenne. A lerakókban felhalmozott hulladék 7%-a (35 millió tonna) minősül ma veszélyesnek, amelynek több mint 90%-a vörösiszap, a maradék nagy része pedig fűrészi iszap. A mai lerakási követelményeket ki nem elégítő módon lerakott, közvetlen veszélyeztetést jelentő veszélyes hulladék mennyisége mintegy 270 ezer tonnára becsülhető, amelynek felszámolása folyamatban van. A PHARE támogatással készülő lerakófelmérési program előzetes adatai alapján közel 620, 3–500 m³-t meghaladó nagyságú illegálisan használt lerakó és vadlerakó létezik az országban, míg a felhagyott, bezárt, de nem kellően rekultivált lerakóhelyek száma eléri az 1250-et. Ezek mintegy 10 millió tonna felhalmozott hulladékkal

veszélyeztetik a környezetet. A régi, nem megfelelő biztonságot adó lerakók felszámolására egyrészt az Országos Környezeti Kármentesítési Programon belül — a 33/2000. (III. 17.) Korm. rendelet szerinti felelősség érvényesítésével —, másrészt a településhulladék-lerakók rekultiválási programján belül kerül sor, amelyek eredményeként évente 50—100 lerakó kerül bezárásra, felszámolásra, illetve rekultiválásra.

*A képződő hulladék kezelése
2000. év*

(%)

Hulladék típusa	Hasznosítás	Lerakás	Égetés, egyéb ártalmatlanítás
Mezőgazdasági és élelmiszeripari nem-veszélyes	35	55	10
Ipari és egyéb gazdálkodói nem-veszélyes	29	60	11
Települési szilárd	3	83	14
Települési folyékony* (szennyvíziszap nélkül)	30	22	48
Szennyvíziszap	40	50	10
Veszélyes	20	74	6
<i>Összesen</i>	<i>27</i>	<i>52</i>	<i>21</i>
Biomassza**	85	13	2
<i>Mindösszesen</i>	<i>48</i>	<i>38</i>	<i>14</i>

* Begyűjtött mennyiség.

** A biológiai körforgásba megközelítőleg teljes egészében visszakerülnek a mező- és erdőgazdasági maradványok.

2.2. Szabályozás és követelmények

A hulladékgazdálkodás irányítása Magyarországon alapvetően a jogi szabályozáson keresztül történik. A jogszabályok határozzák meg a hulladékgazdálkodási tevékenységek műszaki követelményeit, az alkalmazható gazdasági ösztönzőket és szankciókat, a hulladékkal kapcsolatos termelői és kezelői kötelezettséget és a hatósági engedélyezési és ellenőrzési feladatokat egyaránt.

A jogi szabályozás mellett elkülönített programok és támogatási keretek adnak lehetőséget a hulladékgazdálkodás fejlesztését szolgáló oktatási, szemléletformálási, kutatási tevékenységek, önkéntes vállalások (tanúsítási, öko-címkézési és öko-menedzsment rendszerek) teljesítéséhez, valamint hulladékgazdálkodási fejlesztési beruházások megvalósításához. Ezek mellett lehetőség van szakmai végrehajtási útmutatók kiadására az egyes hulladéktípusok kezelésének elősegítése érdekében.

A hulladékgazdálkodási jogi szabályozás kereteit — a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995.

évi LIII. törvényre alapozva — a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény határozza meg. E törvény ad felhatalmazást az egyes hulladéktípusokra, valamint hulladékkezelési tevékenységekre, illetve hulladékkezelő létesítményekre vonatkozó részletes szabályok megállapítására. Ennek megfelelően kerültek meghatározásra a veszélyes hulladék és a települési hulladék kezelésének szabályai, a hulladék országhatárokat átlépő szállításának szabályai, a hulladék égetésének, illetve lerakásának, a szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználásának szabályai, valamint az egyes, kiemelten kezelendő hulladékfajtákra vonatkozó speciális szabályok. Szintén a törvény végrehajtását szolgálják a hulladékgazdálkodási bírságra, a hulladékgazdálkodás tervezésére, valamint a hulladékok nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségeire vonatkozó jogszabályok.

A jogszabályokban megfogalmazott hulladékkezelési technikai feltételekre, illetve végrehajtási feladatokra az OHT megvalósítását szolgáló programok meghatározásánál térünk ki.

2.3. Intézményrendszer

A hulladékgazdálkodási szakmai politika és stratégia meghatározása, a jogi, a gazdasági és a műszaki szabályozó rendszer kialakítása, illetve előkészítése, a más ágazatokkal és szabályozókkal való összhang biztosítása, a végrehajtás tervezése, irányítása és ellenőrzése, illetve az ezt megvalósító apparátus és adminisztráció kialakítása, irányítása és ellenőrzése, a szakterületi kutatás-fejlesztés, oktatás-nevelés irányainak meghatározása, a társadalmi és gazdasági szervezetekkel történő érdekegyeztetés megvalósítása alapvetően a környezetvédelemért felelős minisztérium feladata. Emellett azonban minden más ágazati minisztériumnak is vannak a hulladékgazdálkodással kapcsolatos ágazati irányítási, szabályozási, tervezési és ellenőrzési feladatai, amelyeket integrált módon, a többi minisztériummal összehangoltan, de feladat és hatáskörüknek megfelelően saját eszközeikkel kell megvalósítaniuk.

A hulladékgazdálkodás hatósági feladatait — engedélyezés, ellenőrzés és végrehajtás — a minisztérium 12 területi környezetvédelmi felügyelősége, illetve — többnyire másodfokon — a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség látja el. Helyi szinten a települési hulladék vonatkozásában, az építési és a telepkijelölési eljárásokban a települési önkormányzatok jegyzői járnak el. Alapvetően e szervezeti rendszeren keresztül történik a hulladékgazdálkodási adatok és információk összegyűjtése és feldolgozása, és erre alapozva a hulladékgazdálkodás tervezése, illetve az információk terjesztése, a nyilvánosság biztosítása is. Más tárcák és hatósági szervek feladatai közül ellenőrzési szempontból kiemelendők a közegészségügyi, az állategészségügyi, a növény- és talajvédelmi, a vízügyi, a fogyasztóvédelmi és a vámhatóságok. Ágazati irányítási,

valamint végrehajtási-felügyeleti, adatgyűjtési szempontból a gazdasági és közlekedési, a földművelési és vidékfejlesztési, az egészségügyi, a belügyi tárca, valamint a KSH, illetve oktatási, nevelési, tájékoztatási szempontból az oktatási tárca emelhető ki. Igen fontos szerepe van a gazdasági szabályozás és ösztönzés, valamint a vám- és pénzügyőri hatóságok irányításán keresztül a pénzügyi tárcának.

Az ágazati politikákba és fejlesztési tervekbe be kell építeni az OHT céljait és a végrehajtásához szükséges ágazati intézkedéseket. Az ezt megvalósító tervezés, kutatás-fejlesztés, gazdasági érdekegyeztetés minden tárca feladatkörében elvégzendő feladat.

A költségvetési szervek tevékenysége során keletkező hulladék kezelésére (pl. HM, rendőrség, tűzoltóság, intézményi hulladék) a tárcák és szervezeteik működési kerelein belül külön intézkedéseket célszerű hozni, illetve ezeket be kell építeni az ágazati fejlesztési tervekbe.

A hulladékmegelőzés és a hulladékhasznosítás elősegítése, ösztönzése, a különböző szinteken jelentkező tervezési, döntés-előkészítési és végrehajtási feladatok összehangolása, szakmai megalapozottságának biztosítása többszintű intézkedés sorozatot igényel (műszaki, jogi, kereskedelmi, piacszervezési). Az intézkedések sokrétűsége indokolttá teszi e tevékenységek koordinációját, segítségét végző, a Környezetgazdálkodási Intézethez hasonló, regionális szakmai háttérszervezet létrehozását, célszerűen a szaktárca keretén belül.

Nyilvántartás és adatszolgáltatás

A hulladékgazdálkodás megfelelő, reális tervezéséhez, a hulladék sorsának, kezelésének nyomon követéséhez elengedhetetlen a hulladék mennyiségének, minőségének, kezelésének és a hulladékgazdálkodásban szerepet játszó vállalkozásoknak minél pontosabb ismerete. Ennek biztosítása érdekében a hulladék termelőinek és kezelőinek pontos, méréseken alapuló nyilvántartást kell vezetniük hulladékaikról, a hulladék forgalmáról és kezeléséről, illetőleg a kezelő létesítmények működéséről. A nyilvántartások alapján külön rendeletekben meghatározott adattartalommal statisztikai és hatósági bejelentéseket kell tenniük a hatóságok részére. A nyilvántartások és a bejelentett adatok egyrészt alapját képezik a rendszeres hatósági ellenőrzéseknek, biztosítják a hulladék sorsának nyomon követését, másrészt az adatok értékelése és elemzése alapján készíthetők el a megfelelő tervek.

Az adatok nyilvántartására és feldolgozására ma különböző, egymással csak részlegesen összehangolt, esetenként hiányos információrendszerek működnek. A legteljesebb információrendszert a veszélyes hulladékról a KvVM működteti, ami a veszélyes hulladéktermelők és -kezelők teljes körű bejelentési kötelezettségén alapul. Ugyancsak jól értékelhető adatbázist működtet a KSH a települési szilárd és folyékony hulladék begyűjtéséről, amely a közszolgáltatók bejelentésein alapul. E rendszerben azonban nem elég részletesek az információk a hulladék kezeléséről és összetételéről, illetve a kezelőlétesítmények működéséről.

Az ipari hulladék területén a GKM működtet reprezentatív felmérési rendszert, amelynek nem feladata a hulladék teljes körű forgalmának nyomon követése. E rendszer a termelőknél képződött hulladék kezelésére, hasznosítására koncentrál. A GKM Engedélyezési és Közigazgatási Hivatala nyilvántartást vezet a papír- és a nemvasfém-hulladék kereskedelmével foglalkozó kis- és nagykereskedőkről. A mező- és erdőgazdaságban képződő növényi maradványokra vonatkozóan minimális információk állnak rendelkezésre, egyrészt a kistermelők igen nagy száma következtében, másrészt a megközelítőleg teljes körű visszaforgatás miatt. Az állati eredetű hulladékot és kezelését a veszélyes hulladék információrendszer kezeli, az élelmiszeripar nem-veszélyes hulladékaival az ipari adatbázis gyűjt adatokat.

A rendszerek egységesítésére és teljessé tételére PHARE program keretében került kidolgozásra az átfogó hulladékgazdálkodási információs rendszer rendszerterve, amely alapján 2003. végéig a program segítségével a rendszernek üzembe kell lépnie. Ezzel párhuzamosan meg kell oldani az egyes hulladékokra vonatkozó külön rendelkezésekben meghatározott speciális — a hulladékot eredményező termékek forgalmát is nyomon követő — nyilvántartási és adatszolgáltatási feladatokat is. A jelenlegi adathiányt és eltéréseket elkerülő első jogszabályi lépés a Hgtv.-ben megtörtént. A továbbiakban azt kell elérni, hogy az információs rendszer, illetve a primer adatszolgáltatók valóban a kívánt részletességgel és feldolgozottsággal biztosítsák az adatokat, valamint hogy ezek az adatok az érintettek rendelkezésére álljanak. Ehhez elengedhetetlen az adatszolgáltatásról szóló végrehajtási rendelet megalkotása, amellyel biztosítható a hulladékgazdálkodási információk integrált összegyűjtése, ellenőrzése és feldolgozása.

2.4. Gazdasági eszközök

Központi támogatásként működik a települési hulladékkezelő létesítmények kialakítását segítő céltámogatási rendszer, amelynek keretében az 1996—2000 közötti időszakra 48 települési szilárd hulladék lerakó kiépítéséhez kaptak összesen 5812 millió Ft támogatást az önkormányzatok, amely a teljes beruházási érték 45%-át tette ki.

A Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat is jelentősen hozzájárult az önkormányzatok települési hulladékkezelési fejlesztéseéhez. Az 1996—2001 között kifizetett 2,5 milliárd Ft fejlesztési támogatás 509 település 1,225 millió lakosának ellátását biztosító, 14,5 millió m³ lerakókapacitás kiépítését tette lehetővé. Összességében a KAC éves fejlesztési keretéből kb. 20—25%-ot fordítanak hulladékgazdálkodási beruházások támogatására. A támogatási célok között szerepel a regionális települési hulladék kezelési rendszerek kialakítása, a régi, elavult lerakók bezárása és rekultiválása, a termelési hulladék keletkezésének csökkentését, hasznosítását vagy ártalmatlanítását megvalósító beruházások létesítése (beleértve a veszélyes hulladékot is),

a fertőző vagy potenciálisan fertőző (egészségügyi és állati eredetű) hulladékkezelési rendszereinek kialakítása. Az 1996–2001. évek között e tárgykörökben 92 db pályázatot bíráltak el pozitívan. Ennek alapján a pályázók 3,57 milliárd Ft támogatásban részesültek.

A 2001–2002. évi költségvetésben a Belügyminisztérium kezelésében 2-2 milliárd forint kötött felhasználású központosított előirányzat állt rendelkezésre az önkormányzatok települési szilárd hulladék kezelési közszolgáltatásának kialakítására, illetve fejlesztésére. 2001-ben két fordulóban összesen 250 pályázatot nyújtottak be, amelyekből 235 volt eredményes. A pályázatok eredményeként összesen 3,22 milliárd Ft értékű beruházás valósult meg, 1,77 milliárd Ft támogatással. A pályázat segítségével 345 település közszolgáltatásának kialakítása, illetve fejlesztése történni lehetett meg; a szervezett begyűjtéshez szükséges edényzet beszerzéséhez 278, begyűjtő járművekhez 143 település kapott támogatást. A korszerű, szelektív gyűjtést, hasznosítást és regionális rendszer szervezést szolgáló beruházások keretében 2 átrakóállomás, 5 komposztáló telep, 9 hulladékgyűjtő udvar és 88 településen gyűjtősziget kialakítása kapott támogatást.

A hulladékgazdálkodási feladatok finanszírozásában alapvetően a „szennyező fizet elvet” kell alkalmazni. Ennek megfelelően a települési hulladék kezelése terén lényegében a lakossági hulladékkezelési díjnak kell fedeznie a kezelés költségeit. Magyarországon a települési szilárd hulladékkezelési díjak az elmúlt években radikálisan növekedtek. Az átlagos hulladékkezelési éves szolgáltatási kiadások háztartásonként elérik a 8900 forintot, az átlag nettó jövedelmek 0,8%-át, a szűkös nettó jövedelmek 1,2%-át teszik ki. A magas díjakat fizető, szűkös jövedelmű lakosok a nettó jövedelmük 2%-át is hulladékkezelésre fordítják.

A jelentős díjnövekedés oka egyrészt a 2001-től hatályos díjszámítási és tartalmi előírásokhoz történő igazodás, másrészt a korszerűbb, ennél fogva drágább létesítmények üzembe lépése. Míg 1999-ben a szolgáltatás tényleges költségei átlagosan mintegy 40%-kal magasabbak voltak a díjaknál, ma a díjak gyakorlatilag fedezik az üzemelési költségeket, a korszerű lerakók esetében pedig általában a beruházási és fejlesztési költségeket is. Ugyanakkor még csak elvétve létezik olyan díjszabás, amely tartalmazná a lerakó majdani bezárásának és utógondozásának költségeit biztosító fedezetképzési hányadot. A teljesítményarányos díjszabási kötelezettség hatására nőtt az üritésszámba vetített díj alkalmazása, e díjfajtát alkalmazza a szolgáltatók 75%-a (1998-ban ez az arány még csak 45% volt). 2003. január 1-jétől további díjnövekedés várható, amikortól a 242/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet értelmében minden önkormányzatnak a szolgáltatás mennyiségével arányos díjrendszert (várhatóan üritésszámba vetített díjrendszert) és a szolgáltatás ráfordításait megtérítő díjakat kell alkalmazni, a díjaknak pedig fedezetet kell biztosítaniuk az utógondozás költségeire is. Az egyes településeken alkalmazott díjak közötti jelentős (akár ötszörös) eltérések a

korszerű, regionális rendszerek üzembeállításával, a környezetvédelmi szempontból nem megfelelő, olcsó lerakás megszüntével, illetve a tényleges költségeket teljes egészében fedező díjak bevezetésével várhatóan 3-4 év alatt meg fognak szűnni. Mindemellett intézkedéseket kell hozni az esetleges monopolhelyzetből adódó extrém magas díjak ellen.

A háztartási hulladékhöz hasonló, azzal együtt kezelt intézményekből és gazdasági tevékenységből származó hulladék után általában a lakossággal azonos mértékű díjat fizetnek. A veszélyes és a települési hulladékkal együtt nem kezelhető nem-veszélyes hulladék esetében gyakorlatilag érvényesül a „szennyező fizet” elv, a hulladékkezelési költségeket a hulladék termelői viselik.

2000-ben az ipar hulladékgazdálkodási beruházásai meghaladták a 4 milliárd forintot (4211 millió Ft). Ezen belül a veszélyes hulladék kezelését szolgáló beruházások domináltak (3128 millió Ft), míg a többi a hulladék gyűjtését és szállítását, illetve a nem-veszélyes hulladék kezelését szolgálta. A beruházások mellett nagymértékűek a szervezeten belüli folyó ráfordítások is (az iparban 6174 millió Ft), míg a hulladékkezelő szolgáltatóknak közel 19 milliárd Ft-ot fizettek ki az iparvállalatok, miközben összesen 19 millió Ft hulladékgazdálkodási bírságot és 5 milliárd Ft környezetvédelmi termékdíjat fizettek meg. Az összes környezetvédelmi beruházás értékéből 23,5%-ot képviselt az építési és 71%-ot a gépberuházás. A beruházásokat 98%-ban saját forrásból és hitelből, és csak 2%-ban állami vagy önkormányzati támogatásból, illetve egyéb forrásokból finanszírozták. Az ipar 2000. évi hulladékgazdálkodási ráfordításai összességében tehát megközelítették a 30, a bírsággal és a termékdíjjal együtt a 35 milliárd Ft-ot.

A környezetvédelmi szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások bevételei és költségei is növekedtek az elmúlt években. A települési hulladék gyűjtés és szállítás összes folyó ráfordítása az 1997. évi 9,1 milliárd Ft-ról 2000-re 17,1 milliárd Ft-ra, a települési hulladék ártalmatlanítása 3,4 milliárd Ft-ról közel 6 milliárd Ft-ra, a veszélyes hulladék elszállítása és ártalmatlanítása pedig 3 milliárd Ft-ról 12,7 milliárd Ft-ra emelkedett.

Jelenleg a hulladékot érintő legfontosabb gazdasági szabályozó a környezetvédelmi termékdíjak rendszere. Az egyes, előállításuk és felhasználásuk során a környezetet terhelő, illetve veszélyeztető, hulladékként kezelési gondot okozó termékek (csomagolóeszköz, hűtőberendezés, hűtőközeg, akkumulátor, gumibroncs, ásványolajtermékek) belföldi forgalomba hozatala (vagy saját célú felhasználása) alapján fizetendő termékdíjakból származó bevételek a bevezetés óta dinamikusabban növekednek, 2000-ben megközelítették a 15 milliárd forintot.

A hazai gazdasági eszközöket jelentős uniós források egészítik ki a PHARE és az ISPA programon keresztül. Ezek ma alapvetően egyrészt az intézményfejlesztés, másrészt az állami és önkormányzati felelősségi körbe tartozó hulladékgazdálkodási (elsősorban települési hulladék ke-

zelési) beruházások támogatására adnak lehetőséget. A PHARE támogatásával folyik az átfogó hulladékgazdálkodási információ rendszer kialakítása, a környezetvédelmi felügyelőségek hulladékvizsgálati laborkapacitásának fejlesztése és a települési szilárd hulladék lerakók felmérése. A térségi szilárd hulladék kezelési rendszerek kialakítását és fejlesztését támogató ISPA projektek közül eddig hét került elfogadásra, amelyek tényleges kialakítása a kivitelező pályázati úton történő kiválasztása után, 2003-ban kezdődik meg. A programok finanszírozása általában az érintett önkormányzatok 10%-os önrészből, 20–30% központi támogatásból és 60–70% uniós támogatásból történik.

3. A 2003—2008 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN ELÉRENDŐ CÉLOK ÉS A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓESZKÖZÖK

Az elérendő célok meghatározása szempontjából alapvető fontosságú a tervidőszakban várható hulladékképződés becslése. A jelenlegi helyzet bemutatásánál alkalmazott megosztás szerint 2008-ig a következő hulladékképződés prognosztizálható:

A hulladékképződés várható alakulása

Millió tonna

Hulladék típusa	2000.	2005.	2008.
Mezőgazdasági és élelmiszeripari nem-veszélyes	5,0	5,0	3,0
Ipari és egyéb gazdálkodói nem-veszélyes	21,5	20,0	18,0
Települési szilárd	4,6	4,8	5,2
Települési folyékony* (szennyvíziszap nélkül)	5,5	5,2	4,6
Szennyvíziszap	0,7	1,1	1,5
Veszélyes	3,4	4,0	4,1
<i>Összesen</i>	<i>40,7</i>	<i>40,1</i>	<i>36,4</i>
Biomassza**	28,0	30,0	32,0
<i>Mindösszesen</i>	<i>68,7</i>	<i>70,1</i>	<i>68,4</i>

* Begyűjtött mennyiség.

** A biológiai körforgásba megközelítőleg teljes egészében visszakerülő mező- és erdőgazdasági maradványok.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari hulladék és biomassza képződése területén várható, hogy a 90-es évekbeli termelési visszaesés egy átmeneti stagnáló időszak után ismét növekedésre vált, ennek megfelelően elsősorban a növényi maradványok mennyisége is nagyobb arányú lesz.

Az ipari hulladéknál tovább folytatódik a hulladékcsökkenés, egyrészt a korszerű, kis anyagigényű ágazatok térnyerése, másrészt a hulladékmegelőzést támogató programok kidolgozása következtében. Ugyanakkor nem várható, hogy a legnagyobb hulladék-előállító ágazatokban

(bányászat, energetika, kohászat) további jelentős hulladékcsökkenés következik be. Amennyiben a szénés erőművek egy része a jelenlegi tervek szerint 2005-ig valóban gázüzemre áll át (vagy bezár), akkor — a hozzájuk tartozó bányák felhagyásával együtt — az ipari hulladék mennyisége legalább 2—4 millió tonnával fog csökkenni.

A települési hulladékon belül a szilárd hulladék képződése tömegében csak kis mértékben fog növekedni, a csomagolóanyagok és a könnyűfrakció térnyerése miatt azonban a hulladék térfogatának évi 2—3%-os növekedése várható. A települési folyékony hulladék mennyisége a szennyvízelvezetési és -tisztítási program előrehaladása miatt több mint 15%-kal fog csökkenni, miközben a települési szennyvíziszapok mennyisége több mint kétszeresére fog növekedni.

A veszélyes hulladék képződése várhatóan a 3,5—4,0 millió tonna közötti sávban marad, amennyiben a timföldgyártás volumene nem változik. A gazdaság fejlődéséből következő növekvő képződés várhatóan részben ellensúlyozható a tervezett megelőzési intézkedésekkel, illetve a korszerűbb és kisebb hulladékképződési rátával működő technológiák alkalmazásával. (Magyarországon az EU-ban 2002 elejétől hatályos új hulladéklistának megfelelő nyilvántartást és bejelentést a 2002. évre vonatkozóan kell először végezni. Előzetes számítások szerint az új lista alapján — vörösiszap nélkül — mintegy 1,1 millió tonna lenne a 2000. évi veszélyes hulladék mennyiség, 2008-ban pedig 1,3 millió tonna várható.)

3.1. Általános célok

Az OHT és programjai megvalósításával a 2003—2008 közötti tervezési időszakban, illetve az időszak végére a következő általános célok elérése biztosíthatja a korszerű hulladékgazdálkodás kialakulását.

3.1.1. Szabályozás és követelmények rögzítése

— Teljessé kell tenni a hulladékgazdálkodási szabályozó rendszert, majd a végrehajtási tapasztalatok alapján, valamint a közösségi szabályozás változásának követésére biztosítani kell a folyamatos korszerűsítést.

— Az OHT elfogadását követő 9 hónapon belül a környezetvédelmi felügyelőségeknek — a helyi önkormányzatok, a területfejlesztési tanácsok, a társadalmi és a gazdasági szervezetek bevonásával — ki kell dolgozniuk a statisztikai nagyrégiókra vonatkozó területi, majd további 9 hónapon belül a települési önkormányzatoknak a — települési hulladékkezelési együttműködésre és közös kezelő rendszerekre alapozó — helyi hulladékgazdálkodási terveket.

— Fokozni kell a célok eléréséhez szükséges hatósági intézkedések hatékonyságát.

— Ki kell alakítani a hulladék anyagok hasznosításához az EU-konform műszaki követelményrendszert a jelenleg érvényes szabályozás figyelembevételével.

— Az ágazati politikákba és fejlesztési tervekbe be kell építeni az OHT céljait és a végrehajtáshoz szükséges ágazati intézkedéseket.

3.1.2 Intézményfejlesztés

— Ki kell alakítani a hulladékgazdálkodási feladatok megvalósítását szolgáló integrált, ágazatközi együttműködést biztosító mechanizmusokat.

— Ki kell alakítani a folyamatos területi és helyi tervezési feladatok ellátására, illetve segítségére alkalmas szervezeti kereteket (felügyelőségek, önkormányzatok, esetleg függetlenített területi környezetvédelmi ügynökségek), biztosítani kell a tervezés személyi, tárgyi és pénzügyi feltételeit.

— Folyamatosan fejleszteni szükséges az adatszolgáltatási és -kezelési rendszert, valamint a hulladékgazdálkodási monitoring eszközparkot. Figyelmet kell fordítani az adatok megbízhatóságának ellenőrzésére.

— A végrehajtás biztosítása érdekében a szakapparátus folyamatos fejlesztése szükséges (képzés és bővítés) a környezetvédelmi felügyelőségeken, a társhatóságoknál és az önkormányzatoknál.

— Biztosítani kell a gyártói felelősség elvén működő hasznosító, koordináló szervezetek létrejöttének és működésének feltételeit.

— Ösztönözni kell az önkormányzatok társulását a regionális hulladékkezelő szervezetek kialakítására.

— Tovább kell fejleszteni a hulladékgazdálkodás gazdasági ösztönző és támogatási rendszereit.

— Ki kell alakítani a hulladékgazdálkodás körében be-, illetve kifizetett összegek felhasználását átlátható módon bemutató tájékoztatás rendszerét.

— Speciális intézményfejlesztési feladat, hogy a költségvetési szervek működésük tervezésekor és beszerzéseik során érvényesítsék a hulladékképződés megelőzését, illetve csökkentését eredményező lehetőségeket, részesítsék előnyben a hasznosítással készült termékek felhasználását, biztosítsák, hogy a tevékenységük során képződő hulladékok gyűjtése és kezelése példamutatóan valósuljon meg, és az ezekhez szükséges intézkedéseket fejlesztéseikben és költségvetésükben megfelelően szerepeltessék.

3.1.3 Ismeretterjesztés, szemléletformálás, tájékoztatás

— Biztosítani kell, hogy az írott és elektronikus sajtón és egyéb tájékoztatási, szemléletformálási eszközökön keresztül az egyes hulladékgazdálkodási szakmai programokat a nagy nyilvánosság megismerje, elősegítve ezzel a lakosság minél szélesebb körének bevonását a programok végrehajtásába.

— Biztosítani kell a különböző szakmai fórumokon, illetve szemléletformáló kiadványokon keresztül a gazdálkodók folyamatos tájékoztatását a környezettudatos vállalatirányításról, az alapanyagváltással, termékszerkezet-váltással elérhető környezetkímélő termelés és környezetbarát termékek, illetve tisztább technológiák alkalmazásáról.

— Fokozni kell a civil szervezetek, zöld mozgalmak, kultúráközvetítő és közösségfejlesztő intézmények támogatását a hulladékgazdálkodási célok elérésének érdekében. Támogatni kell e szervezeteket a lakosság fogyasztói szokásainak, a helyi társadalom és a családok környezettudatos életvitelének alakításában végzett munkájukban.

— Támogatást kell biztosítani a helyi hulladékgazdálkodási kezdeményezések (pl. elkülönített begyűjtés szervezése) megvalósításához.

3.1.4 Oktatás, képzés

— A környezetvédelmi hatósági feladatot ellátó szervezetek részére biztosítani kell a folyamatos oktatást az új vagy változó jogszabályok végrehajtása, a versenyképes tudás megszerzése, a jogi és technikai tudásszint emelése érdekében.

— Biztosítani kell a környezetvédelmi szakemberek rendszeres továbbképzését.

— Fenn kell tartani az OM és a KvVM által közösen kialakított környezeti nevelési koncepció szerinti, a hulladékgazdálkodással összefüggő oktatási-nevelési célokat és az azok eléréséhez szükséges eszközöket és elvégzendő feladatokat meghatározó, az NKP-ba beépülő akcióprogramot. Ennek megvalósításával el kell érni, hogy megvalósuljon a felsőoktatásban a szakmaspecifikus hulladékgazdálkodási ismeretek oktatása.

— A NAT megfelelő fejlesztésével el kell érni, hogy a tanulók minden szinten rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel a hulladék keletkezése, illetve keletkezésének megelőzése, hasznosítása és ártalmatlanítása terén, ismerjék meg az ezzel kapcsolatos körfolyamatokat, és értsék az ökológiai és társadalmi összefüggéseket.

3.1.5 Kutatás-fejlesztés

A hulladékgazdálkodás jelenlegi általános színvonalának jelentős emelése, az újonnan bevezetésre kerülő szabályozások műszaki-technikai és teljesítési követelményei a hulladékgazdálkodás számos területén szükségessé teszi a kutatás-fejlesztés és a műszaki fejlesztés erősítését. A kutatás-fejlesztésben elsősorban a következő területekre kell hangsúlyt helyezni:

— költséghatékony hulladékgazdálkodási rendszerek kialakítása;

— a termelési technológiák hulladékkibocsátásának megelőzése, csökkentése, a képződő hulladék veszélyességének mérséklése;

— a környezetre kisebb hatást gyakorló, a használat során és az elhasználódást követően kevesebb és veszélytelenebb, illetve jól hasznosítható hulladékot eredményező termékek kifejlesztése;

— a hulladék anyagában történő, illetve energetikai hasznosítási eljárásai és eszközei;

— a hulladék hasznosításra történő előkészítése;

- a hulladékhasznosítással előállított piacképes termékek kifejlesztése;
- a hulladék vizsgálati módszereinek és eszközeinek fejlesztése;
- a hulladékkezelő létesítmények védelmi és monitoring rendszereinek fejlesztése;
- a hulladék környezeti és egészségügyi hatásainak vizsgálata és kutatása;
- a K+ F eredmények, illetve értékelésük közzététele.

3.1.6 Hulladékkezelés

— Az Európai Közösség 6. Környezetvédelmi Akcióprogramjának megfelelően biztosítani kell, hogy a megújuló és a nem megújuló erőforrások fogyasztása ne haladja meg a környezet eltartóképességét. El kell érni az erőforrások felhasználásának és a hulladék képződésének elválasztását a gazdasági növekedéstől, jelentősen javított erőforrás-hatékonysággal, a hulladék keletkezésének és veszélyessé válásának megelőzésével.

— Megelőzési intézkedésekkel kell biztosítani, hogy a képződő, kezelendő hulladék mennyisége összességében az időszak végére ne haladja meg a 2000. évi szintet. Ennek érdekében ösztönözni kell a hulladékszegény technológiák bevezetését, az újrahaználható és a tartós termékek piacra kerülését, valamint a fogyasztói szokásokat ebbe az irányba befolyásoló tájékoztató felvilágosító munkát.

— A hasznosítás terén az EU-előírásoknak megfelelően a csomagolási hulladék hasznosításában 2005-ig el kell érni az 50%-os hasznosítási arányt; a lerakott települési hulladék biológiailag lebomló szervesanyag-tartalmát 2004-ig az 1995-ben képződött mennyiség 75%-ára, 2007-ig 50%-ára (2014-ig 35%-ára) kell csökkenteni; a gumiabroncs hulladék 2003-tól, a gumiőrlemény 2006-tól életbe lépő lerakási tilalmára tekintettel ezek elkülönített begyűjtését és hasznosítását meg kell oldani.

— Összességében el kell érni, hogy az időszak végére a képződő, nem biomassza jellegű hulladék mintegy felének anyagában történő vagy energetikai hasznosítása megvalósuljon, lerakásra pedig csak a más módszerrel nem ártalmatlanítható hulladék kerülhessen.

— Ki kell alakítani a hulladék anyagok hasznosításának EU-konform műszaki követelményrendszerét (szabványok) a jelenlegi szabályozás figyelembevételével.

— Az ártalmatlanítás területén biztosítani kell, hogy csak a nem hasznosítható hulladék kerüljön lerakásra, és a nem megfelelően kialakított hulladéktárolók és -lerakók legkésőbb 2009-ig bezárásra, felszámolásra, illetőleg az előírásoknak megfelelően felújításra kerüljenek. Ennek érdekében 2003-ig felül kell vizsgálni az ország területén működő hulladéklerakókat, és ütemtervet kell kidolgozni azok korszerűsítésére vagy bezárására és rekultiválására, annak érdekében, hogy 2009-ben már ne működhessen a környezetvédelmi követelményeket maradéktalanul ki

nem elégtő lerakó. A hulladék környezetvédelmi szempontból megfelelő égetési feltételeit biztosítani nem tudó berendezéseket legkésőbb 2005-ig fel kell újítani vagy be kell zárni, illetőleg az ilyen hulladékégetést le kell állítani.

— A végső lerakóhelyre kerülő veszélyes és nem-veszélyes hulladék mennyiségét egyaránt mintegy 20%-kal kell csökkenteni.

— A veszélyes hulladékok terén a képződés megelőzése és a veszélyesség csökkentése a fő cél. Ennek érdekében mérsékelni, egyes esetekben korlátozni kell a veszélyes anyagok felhasználását (toxikus nehézfémek, POP, VOC, PIC anyagok stb.), és ösztönözni kell a hulladékszegény technológiák alkalmazását, a gyártási maradékok visszaforgatását. Biztosítani kell a veszélyes hulladékot eredményező termékek esetében a fogyasztók megfelelő tájékoztatását, az összetétel feltüntetését. Növelni kell a hasznosítás mértékét, 2008-ig el kell érni legalább a 30%-os hasznosítási arányt. Mind a hasznosítás, mind az ártalmatlanítás terén elsősorban kapacitásbővítésre van szükség.

— A biológiai úton lebontható növényi és állati hulladék lerakását gyakorlatilag teljes egészében meg kell szüntetni, és ennek érdekében a talajba közvetlenül vissza nem forgatható hulladék kezelésére komposztáló, biogáz-előállító és felhasználó, illetve bioenergia hasznosító létesítményeket kell kialakítani. E létesítményekben kell megoldani az élelmiszeripari hulladék kezelését is. Ezzel párhuzamosan be kell zárni és szükség esetén fel kell számolni a döggutakat és állati hulladéklerakókat, és átfogó rendszert kell kiépíteni az állati eredetű hulladék feldolgozására. A fertőzésveszélyes hulladékot égető-berendezésekben kell ártalmatlanítani.

— A szennyvíziszapok jelenlegi 40%-os hasznosítási arányát minimálisan 55%-ra kell növelni 2008-ig. A hasznosításra nem alkalmas iszapok mennyiségét a szennyvíz és az iszapok előkezelésével a lehető legkisebbre kell csökkenteni.

— A kiemelten kezelendő hulladékarakok esetében gondoskodni kell ezen hulladékfajták általános szabályok mellett betartandó anyagspecifikus kezelési szabályainak kidolgozásáról, a többi hulladéktól való elkülönített gyűjtési, begyűjtési és kezelési, ezen belül hasznosítási rendszerének kiépítéséről, illetve ezek létrejötte feltételeinek megteremtéséről. Állami intézkedések szükségesek a begyűjtőrendszerek kialakításának bátorítására, a hasznosítás (anyagában vagy fűtőanyagként történő) elősegítésére, a veszélyes összetevők csökkentésére vonatkozóan.

— A hulladékok országhatárt átlépő szállítása során biztosítani kell, hogy veszélyes hulladék az országból nem OECD-tagországba ne kerülhessen, és bármilyen hulladék csak feljogosított létesítményben történő hasznosításra kerülhessen kivételre. A hulladék behozatalánál szintén csak engedélyezett hasznosításra történő szállítás engedhető meg, ártalmatlanításra hulladék nem importálható. Biztosítani kell, hogy anyagában történő hasznosításra a nem veszélyes hulladék kivitele és behozatala — fokozott kör-

nyezetvédelmi ellenőrzés mellett — a szokásos külkereskedelmi feltételekkel történhessen. Mindazon, alap- vagy nyersanyagként értékesíthető hulladékok, amelyek hasznosítására a hazai feltételek nem adóttak, vagy kialakításuk gazdaságossági szempontból nem indokolt, a közelség elvének és az együttműködés elvének figyelembevételével vihetők ki az országból.

3.2. A célok elérését szolgáló országos intézkedések és programok

Az általános, átfogó hulladékgazdálkodási célok 2008 végéig történő elérését a hulladék eredetére, kezelési rendszerére, illetve anyagi tulajdonságaira tekintettel kialakított programokon, esetenként ezeken belüli részprogramokon keresztül lehet biztosítani. A programok magukban foglalják az állami intézményrendszeren keresztül működő irányító, tervező és ellenőrző tevékenység mellett a megfelelően ösztönző gazdasági szabályozási, illetve támogatási hátteret, a gyártók, a fogyasztók, illetőleg a hulladék termelők és kezelők feladatait, illetve az általuk megvalósítandó beruházásokat és azok működtetését. A programok végrehajtásához egyéb, programokba nem szervezhető intézkedések megtételére is szükség van, elsősorban a 3.1. pont szerinti, a megvalósítást biztosító eszközrendszerre, szervezeti és intézményi háttérre.

Mindezek alapján a hulladékkezelési általános célok eléréséhez a 2003—2008 közötti időszakra a következő intézkedések és végrehajtási programok megvalósítására van szükség.

3.2.1. Programok a nem-veszélyes hulladékok területén

a) Az iparban, kereskedelem, szolgáltatásban keletkező nem-veszélyes hulladék

Az ipari hulladékok között tárgyaljuk a termékek elosztási láncában szerepet játszó más gazdasági tevékenység során (kereskedelem és szolgáltatások) képződő hulladékot is, amennyiben az nem a települési hulladék kezelési közszolgáltatás keretében kerül begyűjtésre és kezelésre.

A képződő nem veszélyes ipari hulladék mennyisége 2000-ben közel 22 millió tonna volt. Ennek a mennyiségnek a 90%-át erőművi és kohászati salak, bányászati meddő és víz-, illetve szennyvízkezelési iszap adja. Évente a villamosenergia-iparban 4 millió tonna salak-pernye, a gépiparban és a színesfémkohászatban 120—130 ezer tonna nem-veszélyes fémtartalmú por és iszap, fémolvasztási salak, öntödei homok, az alumíniumkohászatban 100 ezer tonna hulladék, a vas- és acélkohászatban 800 ezer tonna kohászati salak, kemencebontási hulladék és fémtartalmú por, iszap és reve, a szénbányászatban 4,2 millió tonna meddő, a szénhidrogén-kitermelésnél 15 ezer tonnányi fűrési iszap, az építőanyag célú kitermelésnél (kő- és ka-

vicsbányászat) 850 ezer tonna inertnek tekinthető hulladék képződik. A gyógyszer-, a műanyag- és a vegyipar hulladékai döntő többségben veszélyesek, nem-veszélyes hulladékok éves mennyisége 20—25 ezer tonna.

Az évente keletkező ipari nem-veszélyes hulladék 60%-a valamilyen módon lerakásra kerül, az égetés és egyéb ártalmatlanítás aránya mintegy 11%. A hasznosítás aránya az EU 45—50%-os arányához mérten alacsony, nem éri el a 30%-ot.

2009-ig az évente képződő ipari eredetű nem veszélyes hulladék mennyiségében szerény mértékű csökkenés prognosztizálható, amennyiben a szén-erőművek és a kapcsolódó szénbányák 2005 után is a jelenlegi struktúrában működnek.

Az ipari termelés, a kereskedelem és a szolgáltatások során képződő hulladékkal kapcsolatos általános célok elérése érdekében három alprogram kialakítására és végrehajtására van szükség:

a1. Iparihulladék-megelőzési és -hasznosítási program

Az ipari termelés, szolgáltatás és kereskedelem során képződő hulladék csökkentése és a keletkezett hulladék termelésben való felhasználásának növelése érdekében folytatni és bővíteni kell az NKP iparihulladék-hasznosítási programját, kiterjesztve azt a megelőzést szolgáló kutatás-fejlesztési tevékenységre és az ilyen beruházások ösztönzésére is.

A hulladékeket megelőzése érdekében az egyik legfontosabb feladat az egységnyi GDP-re eső hulladékmennyiségnek (1998-ban Magyarországon 273 kg/1000 USD GDP) legalább az EU átlagszintjére (OECD átlag: 88 kg/1000 USD GDP) való csökkentése. Ez hulladékszegény technológiák alkalmazásával, valamint a termékek „életpálya”-tervezésével valósítható meg. (Megjegyzendő, hogy a GDP növekedése önmagában is a fajlagos mennyiség csökkenését eredményezi, ha az kevés hulladékkal járó tevékenységekből ered.)

A hulladék hasznosítása terén el kell érni, hogy a hulladék mintegy fele hasznosításra kerüljön, lerakásra pedig csak a más módon nem ártalmatlanítható hulladék kerüljön. Ennek érdekében az ipari gyártási hulladékok terén fel kell tárnai a meglévő hasznosító kapacitások és a hasznosítható (ténylegesen hasznosított, illetve potenciálisan hasznosítható) hulladékok közötti összefüggéseket, ki kell dolgozni a kapacitások fejlesztésének, illetve a hulladékfajtákra vonatkozó feldolgozási-felhasználási műszaki szabályok (szabványok) kialakításának cselekvési programját. Fel kell tárnai az ipari hulladékhasznosítás lehetőségeit a szolgáltatásban, a kereskedelem és a fogyasztásban képződő hulladékok feldolgozásában. Ezek kihasználása és fejlesztése érdekében a gyártói felelősségre épített szelektív begyűjtő, illetve visszavételi rendszereket kell kialakítani; a begyűjtött hulladékot hasznosításra előkészítő technológiákat kell telepíteni, különösen a papír, fém, üveg, műanyag, gumi, fa és bútort, valamint bőr- és textilipari hulla-

dék tekintetében, valamint a kiselejtezett járművek és az elektronikai hulladék feldolgozására.

A hulladékhasznosítási célkitűzések teljesítése során figyelembe kell venni a költséghatékonyság elvét, tehát azokra a hulladékokra célszerű koncentrálni, amelyek nagy mennyiségben, viszonylag homogén összetételben és koncentráltan keletkeznek és hasznosításuk megoldható. Így fokozott erőfeszítéseket kell tenni a nagy tömegben keletkező, nem-veszélyes erőművi és kohászati salak elsősorban építőipari, útépitésben történő felhasználására, valamint a nem-veszélyes erőművi pernyék, illetve acélipari és vaskohászati salakok építő- és építőanyag-ipari hasznosításának növelésére. A jelenlegi, még a lehetőségekhez képest is mérsékelt hasznosítási arányt a jogi és gazdasági szabályozás segítségével is javítani kell, többek között az engedélyezési és támogatási eljárások egyszerűsítésével, a felhasználási lehetőségek műszaki kereteinek kialakításával.

a2. Iparihulladék-ártalmatlanítási program

Önálló programot szükséges indítani a meglévő ártalmatlanító és tároló létesítmények korszerűsítésére, illetve a gazdaságosan nem felújítható létesítmények bezárására, rekultiválására, szükség esetén felszámolására és új kapacitások kiépítésével ezek kiváltására.

Az időszak végére az ártalmatlanítás területén biztosítani kell, hogy csak a nem hasznosítható hulladék kerüljön lerakásra. A nem megfelelően kialakított iparihulladék-tárolókat és -lerakókat legkésőbb 2009-ig fel kell számolni, illetőleg az előírásoknak megfelelő lerakók építésével ki kell váltani. A hulladék égetésének környezetvédelmi előírásait biztosítani nem tudó berendezéseket legkésőbb 2005-ig fel kell újítani vagy be kell zárni.

a3. Kis- és középvállalkozások hulladékgazdálkodási teljesítményének növelése program

A kis- és középvállalkozások hulladékgazdálkodási technikai, adminisztrációs és finanszírozási problémáinak mérséklése érdekében a vállalkozók megfelelő tájékoztatása és képzése, a hulladékkezelési feladatok teljesíthetőségét biztosító begyűjtő és hulladékkezelő szolgáltatások bővítése, valamint a képződés helyén alkalmazható olcsó, egyszerű és biztonságos hulladékgyűjtési és előkezelési módszerek kifejlesztésének és alkalmazásának ösztönzése szükséges.

b) Mezőgazdasági hulladék, élelmiszeripari hulladék, biomassza

A mező- és erdőgazdálkodásban képződő növényi maradványok, valamint az állattartásból származó trágyák biológiai körforgásba történő visszavezetését a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program a környezetkímélő gazdálkodási módok támogatásával ösztönzi. E mellett azonban szükséges a más eredetű — különösen az élelmiszeripari — szerves hulladék mezőgazdasági felhasználásának növelése, valamint az élelmiszeripar egyéb hulladékai hasznosításának ösztönzése, amely az Élelmiszeripari Környezetvédelmi Program által valósul meg.

b1. Mezőgazdasági és élelmiszeripari hulladékkezelési, valamint biomassza program

A mezőgazdaság, az erdőgazdaság és az élelmiszeripar nem tartozik a leginkább környezetszennyező tevékenységek közé. Hulladékgazdálkodás szempontjából is viszonylag kedvező lehet megítélésük, hiszen keletkező hulladéuk legnagyobb része biológiai kezeléssel hasznosítható, vagy közvetlenül visszaforgatható a mezőgazdasági termelésbe.

A mező- és erdőgazdaságban (közel 30 millió tonna növényi maradvány, melléktermék, nyesedék, erdészeti apadék), valamint az élelmiszeriparban (5 millió tonna) összesen évente mintegy 35 millió tonna hasznosítható biomassza képződik. Emellett az évente képződő állati (húsupari, vágóhídi) hulladék (287 ezer tonna), valamint az állati tetemek (45 ezer tonna) kisebb részének hasznosítása megoldott. Az élelmiszeriparban keletkező hulladék közel 30%-a veszélyes hulladék. Az élelmiszeripari szennyvizek tisztításakor keletkező iszapok mennyisége éves szinten 150 ezer tonna. Ennek 66%-a a húsuparban, 30%-a a baromfiiparban, 2—3%-a az Állatfiehérje Takarmányokat Előállító Vállalatnál (ATEV), 0,4%-a pedig a szesziparban keletkezik. Tekintetbe kell azonban venni az olyan, nagy vízhasználattal járó élelmiszeripari ágazatokat is, mint a konzervipar vagy a cukoripar, továbbá a tejiparban képződő nagy mennyiségű „melléktermékeket” (savó).

Az élelmiszeripar szennyvize általában magas szervesanyag-tartalommal rendelkezik. Általában a települési szennyvízzel együtt kezelhető. A megfelelő arányok figyelembevétele mellett, megfelelő utókezelés után a települési hálózatra rákapcsolható. Ennek következtében a keletkezett iszap a települési szennyvíziszap kategóriájába sorolható és elhelyezésük közös lehet.

A tervezési időszak végére el kell érni, hogy a képződő élelmiszeripari szerves hulladék megközelítőleg teljes mennyisége visszakerüljön a természetes biológiai körforgásba (bedolgozás a talajba, másodlagos feldolgozás, komposztálás). A növényi termékek feldolgozásának előkészítésekor képződő egyéb hulladék egy része is visszavezethető a természetbe — ennek érdekében például gondoskodni kell a cukorgyári mésziszap talajjavításra, vagy a mosásból származó földnek roncsolt vagy szennyezett területek helyreállításra vagy lerakók rekultiválásra történő felhasználásáról.

A jelenlegi szabályozás szerint veszélyesnek minősülő állati hulladék területén szükséges intézkedéseket külön program határozza meg, csakúgy mint a növényvédő szerek felhasználásából származó veszélyes hulladék esetében.

A biológiai úton lebontható növényi és állati hulladék lerakását gyakorlatilag teljes egészében meg kell szüntetni. Ennek érdekében ezen hulladék kezelésére komposztáló, biogáz-előállító és -hasznosító létesítményeket kell kialakítani. Ezzel párhuzamosan fel kell számolni az összes működő és lezárt dögművet, állati hulladéklerakót, regionális (szelektív) gyűjtő és kezelő rendszert kell kiépíteni az állati eredetű hulladék hasznosítására, égető kapacitást kell létesíteni a nagy kockázatú anyagok (SRM) ártalmatlanítására.

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari hulladék kezelésének leginkább környezetkímélő megoldása a komposztálás (főként, ha ez a szennyvíziszapok hasznosulását is elősegíti). Szükség van mintegy 5—6, összesen 70—90 ezer tonna/év komposztáló kapacitás kiépítésére. E mellett biztosítani kell a fel nem dolgozható hulladék biztonságos kezelését, amely egy 10 ezer vagy két 5 ezer tonna/év kapacitású speciális égetővel megoldható lenne.

A szerves trágyák — beleértve a hígtrágyát is — ártalmatlanításának, tárolásának, felhasználásának szabályai az EU jogharmonizáció keretében a 49/2001. (IV. 3.) Korm. rendeletben meghatározásra kerültek. A jogszabály tartalmazza a jó mezőgazdasági gyakorlat szabályait, amelyek betartása a nitrátérzékeny területeken kötelező lesz. Ez a szabályozás biztosítja, hogy a melléktermékek környezetkímélő módon hasznosuljanak. Ezen túlmenően a megfelelő technológiaváltással és az állattartó telepek rekonstrukciójával el kell érni a környezetet — elsősorban a felszín alatti vizeket — veszélyeztető, jelenleg évi mintegy 14—15 millió m³ hígtrágya mennyiségének oly mértékű csökkenését, hogy a képződő mennyiség már biztonsággal felhasználható legyen. Ehhez biztosítani kell az erről szóló 2070/2001. (IV. 10.) Korm. határozat végrehajtásának finanszírozását és ösztönzését.

A termőföld tulajdonviszonyainak rendezése, a parlagterületek csökkenése, a környezetkímélő, illetve ökológiai termelési módszerek elterjedése jelentősen csökkenti a mezőgazdaságban a nem hasznosuló melléktermékek, illetve másodnyersanyagok mennyiségét. Ennek a folyamatnak az érvényesülését segíti elő ezen termelési módszerek állami támogatása. A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programmal 2002-ben bevezetésre kerülő intézkedések elősegítik a mezőgazdasági kemikáliák okszerű felhasználását, ezzel közvetve ezek hulladékainak (a műtrágyák csomagolóanyagai, továbbá a mintegy 1750 tonna, minősítéstől függően veszélyes, illetve nem-veszélyes növényvédőszer-göngyöleg) mennyiségi csökkenését, a szerves trágyák, a növényi melléktermékek teljes körű, mezőgazdaságon belüli hasznosítását.

c) Települési hulladék

A települési hulladék kezelésénél külön átfogó programban szükséges foglalkozni a települési szilárd és a települési folyékony hulladék kérdéseivel. Mindkét hulladéktípusnál célszerű az egyes tevékenységi fázisok alapján — az NKP települési hulladék-kezelési programjához igazodva, és annak folytatásaként — külön-külön alprogramokat meghatározni.

c1. Települési szilárdhulladék-kezelési program

Magyarországon jelenleg mintegy 23 millió m³ (4,6 millió tonna) települési szilárd hulladék keletkezik. Ennek 62%-a lakossági eredetű, a többi az intézményeknél, szolgáltató egységeknél és vállalkozásoknál keletkező háztar-

tási hulladékokkal együtt kezelhető hulladék. Ez a mennyiség a gazdaság fejlődésével párhuzamosan évente 2—3%-kal nő. Jelenleg a közszolgáltatás keretében begyűjtött települési szilárd hulladéknak csupán 3%-át hasznosítják. Az ártalmatlanítás jellemző formája a lerakás (83%). Az országban egyetlen égetőmű üzemel a települési hulladék kezelésére. A közszolgáltatás keretében a települések 665 lerakója szolgálja az ártalmatlanítást. Ennek mintegy 15%-a tekinthető korszerű lerakónak, azaz rendelkezik műszaki védelemmel, monitoring rendszerrel, esetleg biogáz-elvezetéssel. A komplex, térségi feladatokat ellátó települési hulladékkezelő rendszerek kiépülése megkezdődött az országban, részben a KAC támogatásának köszönhetően, részben más állami és nemzetközi források felhasználásának eredményeképpen. A korábban csak részmegoldásokat célzó projektek több éves folyamatos fejlesztéssel jutnak el a hulladék teljes feldolgozásához, ami az időközben hatályba lépett jogszabályok következménye is. (Az ily módon lassúbb ütemben kiépült kezelési rendszerek előnye, hogy ezeket az igénybe vevők jobban elfogadták.)

A hulladékgazdálkodási törvény előírásai szerinti, a csomagolóanyagokra vonatkozó hasznosítási kötelezettség teljesítése érdekében legalább az e hulladékokra kiterjedő elkülönített begyűjtést 2005-ig az ország lakosságának legalább 40%-ára, 2008-ig 60%-ára ki kell terjeszteni. Ennek teljesítéséhez a településeken folyó szelektív hulladékgyűjtés finanszírozásához — a gyártói felelősségi elv érvényesítésével — a csomagolt terméket gyártó, forgalmazó gazdálkodóknak a rendszerhez csatlakozó települési önkormányzatokkal kötött szerződés alapján hozzá kell járulniuk.

A törvény értelmében a települési szilárd hulladékban megjelenő biológiailag lebomló szervesanyag lerakását 2004-re 75%-ra, 2007-re 50%-ra kell csökkenteni. Ezeknek a feladatoknak a teljesítése csak a képződés helyén történő elkülönített gyűjtés, illetve a szelektív begyűjtés és a külön kezelés biztosításával érhető el. A rendszernek ki kell terjednie a kerti és közterületi zöldhulladékokra, a konyhai szerves hulladékokra és a papírhulladékokra egyaránt.

A csomagoló hulladékok és a biológiai úton lebontható hulladékok terén elvégzendő feladatokról külön kiemelt program intézkedik.

Az előzők mellett természetesen — a fenntartható fejlődés elvének, illetve a lerakásra kerülő hulladék mennyisége csökkentésének megfelelően, a minél teljesebb anyag- és energiafelhasználás érdekében — a kiemelt programokkal nem lefedett hasznosítható összetevők elkülönített begyűjtését, ipari előkészítését, az ehhez szükséges létesítmények és eszközpark (hulladékudvarok, gyűjtőszigetek, gyűjtőedényzet és begyűjtő járművek, válogatóművek) létrehozását, illetve alkalmazását is el kell terjeszteni, így biztosítva az üveg, műanyag stb. hulladékok minél nagyobb arányú hasznosítását. Ugyancsak gondoskodni kell a települési hulladékban megjelenő 0,7—1,0%-nyi veszélyes összetevők minél nagyobb arányú elkülönített begyűjtésé-

ról és külön kezeléséről, egyrészt a közszolgáltatás keretein belül, másrészt a gyártói felelősségen alapuló visszavételi kötelezettségek bevezetésével, külön átvételi rendszerekkel. A szelektív begyűjtést szolgáló rendszerek kialakításakor a fokozatosan bővülő komplex megoldásokat kell előnyben részesíteni. Az elkülönített begyűjtéssel és kezeléssel el kell érni, hogy 2008-ban a képződő hulladékmennyiség ellenére a lerakásra kerülő mennyiség a jelenleginek legfeljebb 3/4-e legyen, és így a jelenlegi 83%-os lerakási arány 60% alá csökkenjen, az ipar legyen fogadókész a hulladék átvételére és hasznosítására.

A jelenlegi lerakási gyakorlat alapvető megváltoztatására van szükség. Az időszak végére el kell érni, hogy az EK lerakásról szóló irányelvének, illetve az azt harmonizáló hazai miniszteri rendeletnek megfelelő környezetvédelmi követelményeket teljes egészében ki nem elégítő lerakó ne működjön. Ehhez folytatni kell a jelenlegi NKP települési hulladékkezelési és régi lerakók rekultiválási programját. Ennek keretében biztosítani kell, hogy a meglévő regionális gyűjtőköri lerakók korszerűsítése — ahol az lehetséges és szükséges — megtörténjen, illetve új — a régi, korszerűtlen, kis kapacitású lerakóhelyeket kiváltó —, legalább 100 ezer főt kiszolgáló regionális lerakók létesítése révén maximum 100 lerakó működjön az országban. Ezzel párhuzamosan a korszerűtlen és/vagy gazdaságtalan lerakók bezárása és rekultiválása, szükség esetén kitermelése, felszámolása szükséges. Ugyanakkor biztosítani kell, hogy a lerakók begyűjtőkeretében komplex rendszerek alakuljanak ki, amelyek az elkülönített begyűjtési és lerakás-csökkentési feladatokat is teljesítik. Célszerű a rekultivált területeket továbbra is hulladékkezelés céljára hasznosítani (hulladékudvar, komposztáló telep, válogatómű, építési hulladék feldolgozó stb.).

Hosszabb távon a lerakás csökkentéséhez járulhat hozzá a nagyvárosok közelében megépíthető, legalább 300 ezer lakos hulladékát kezelő, legfeljebb 6 (területi tervezési régióként egy) települési hulladékégető létesítése. A létesítésről, illetve annak szükségességéről és megvalósíthatóságáról a területi hulladékgazdálkodási tervek kidolgozása során, a területfejlesztési tanácsok és a megyei önkormányzatok bevonásával és az érintett lakosság, illetve települések egyetértésével kell döntenie. A beruházás előkészítésére, a megfelelő műszaki-gazdasági vizsgálatok elvégzésére 2008-ig sor kerülhet. Az égetők begyűjtőkeretében ugyanolyan komplex rendszereket kell kialakítani, mint a lerakóközpontú rendszereknél, azonban ezekben az esetekben már csak az égetési maradékok megfelelő lerakására kell hulladéklerakót kialakítani. Az égetőmű létesítésénél a szennyvíziszap kezelésre is célszerű figyelemmel lenni. Az ország egyes érzékeny területein (pl. az ipar jelentős koncentrációja, geológiai viszonyok, idegenforgalmi szezonális különbségek, illetve ezen tényezők halmozódása) az égetőmű létesítését csak átmenetileg lehet halasztani, hosszú távon a megelőzési intézkedések és az elkülönített

gyűjtés után fennmaradó maradék hulladék elhelyezésére nincs más alternatíva.

A regionális begyűjtő-szállító körzetek és a kapcsolódó kezelő létesítmények tervezését és rendszerbe állítását a területi tervek keretén belül kell megvalósítani, meghatározva a rendszerhez tartozó településeket, a rendszerben alkalmazott begyűjtési módszereket és a létesítmények helyét. Gondoskodni kell arról, hogy a térségben található minden település része legyen a kezelési rendszernek.

A hulladékok kezelési költségét — a szennyező fizet elv alapján — a hulladékot előállító, jelen esetben a lakosság köteles finanszírozni, ennek értelmében a települési hulladékkezelési díj megállapítására vonatkozó jogszabály alapján az önkormányzatoknak meg kell határozniuk a hulladékbegyűjtés, -elszállítás lakossági díjtételét. Az alkalmazandó díjakat mérsékelheti, ha a gyártói felelősségre alapozott begyűjtési, visszavételi és hasznosítási kötelezettség teljesítéséért létrejövő koordináló szervezetekkel kötendő szerződés alapján a koordináló szervezet a begyűjtött hulladék mennyisége alapján finanszírozza az elkülönített gyűjtésből adódó többletköltségeket. Ennek megfelelően szorgalmazni szükséges e szervezetek mielőbbi létrehozását, illetve ki kell alakítani a szervezetek általános alapítási, működési és állami ellenőrzési szabályrendszerét.

A szükséges beruházások megvalósítását továbbra is a fejlesztési célú támogatások fenntartásával kell elősegíteni. Az egységes finanszírozási rendszer biztosítása érdekében — mind a KAC, mind a címzett és céltámogatások keretén belül — támogatni kell minden, a komplex, EU-konform települési hulladékgazdálkodási rendszerhez tartozó fejlesztést (a komposztálást, a szelektív gyűjtést, válogatómű, hulladéksziget, hulladékudvar, átrakó stb. kiépítését). A komplex hulladékkezelő rendszerek kiépítésének finanszírozásához hathatós támogatást nyújt az Európai Unió ISPA támogatási rendszere, majd taggá váláskor követően az azt felváltó Kohéziós Alap, amelyekhez a szükséges hazai részt szintén állami (és önkormányzati) forrásokból kell biztosítani.

A hulladékgazdálkodási törvény értelmében 2003-ig minden települési önkormányzatnak közszolgáltatást kell szerveznie a települési hulladékok lakosságtól történő begyűjtésére és kezelésére. Tekintettel arra, hogy a feladat elsősorban a kevés forrással rendelkező kistelepüléseket érinti, a feladatok elvégzéséhez szükséges fejlesztések támogatására a költségvetés a 2001—2002. évekre évi 2 milliárd Ft támogatást nyújtott. A már meglévő begyűjtő hálózat és kezelő létesítmények fejlesztésére szintén igénybe vehető volt a támogatás. A keret fenntartására és bővítésére a közszolgáltatás megszervezését követően is szükség van, amellyel a begyűjtés kiterjesztése és a kezelő létesítmények további fejlesztése, korszerűsítése ösztönözhető.

A települési hulladékok megfelelő gyűjtési rendszere jelentősen hozzájárulhat a köztisztasági feladatok megvalósításához is. Ennek erősítéséhez fokozottan érvényesí-

teni kell a közterületek kezelőinek (vasút, közutak, parkok, pihenő és rekreációs területek stb.) felelősségét a köztisztaság fenntartásában, illetve a közterületek használói számára a megfelelő — lehetőség szerint az elkülönített gyűjtést lehetővé tévő — hulladékelhelyezési lehetőség kialakításában. Mindehhez a közterületek kezelői számára olyan jogosítványokat kell biztosítani, amelyekkel a közterületeket szennyezők ellen következetes és szigorú szankciókkal léphetnek fel.

A program megvalósítása külön kidolgozásra kerülő alprogramokon keresztül lehetséges a következő főbb jellemzőkkel:

c1.1. Komplex regionális begyűjtő-kezelő rendszerek kialakítása

Alapozva az eddig tervezett és elfogadott regionális rendszerekre, el kell érni, hogy az ország egészére kiterjedjenek a kezelőhálózatok. Ahol lehet, tovább kell bővíteni a kezelőkapacitásokat igénybe vevő települések számát, és a meglévő, korszerű létesítmények jobb kihasználása mellett a komplexitást fokozó kiegészítő beruházásokat kell megvalósítani. Az ország többi részén a nem kielégítő színvonalú kezelés helyett korszerű létesítmények rendszerét kell kialakítani. A szükséges fejlesztési célok megvalósulásához figyelembe kell venni az ISPA, majd a Kohéziós és a Strukturális Alapok támogatási feltételeit, és összhangba kell hozni a meglévő hazai támogatási forrásokat és azok támogatási céljait a nemzetközi pénzügyi támogatások igénybevételének szempontjaival.

El kell érni, hogy az országban legfeljebb 100 lerakó, illetve maximum 6, az egyes tervezési régiók nagyvárosai körzetében megvalósuló égető köré szerveződött komplex begyűjtő és kezelő rendszer jöjjön létre, amely egyben hozzájárul a lerakás csökkentési és a hasznosítási célok megvalósulásához. A komplex rendszerek kiépítésének együtt kell járnia a kialakuló begyűjtőkörzetek területén lévő régi lerakók bezárásával, illetve a korszerűsíthető lerakók rendszerbe történő bekapcsolásával.

Az ISPA program keretében tervezett komplex rendszerek ma már az ország mintegy 60%-át lefedik. Lehetőség szerint el kell érni, hogy az Unióhoz történő csatlakozásig az ISPA programokkal való lefedettség 100%-os legyen. Az új programjavaslatoknak minden esetben támaszkodnia kell a már meglévő rendszerek létesítményeire, azokat — a szükséges fejlesztésekkel és bővítésekkel — integrálni kell a programokba. 2002-ben hét program már a megvalósítás szakaszába lépett, öt program döntésre való előkészítése van folyamatban, és további négy program szakmai előkészítése folyik. A 16 program együttesen mintegy 5,5 millió fő, több mint 2000 település szilárd hulladékának korszerű kezelését fogja megoldani.

Ezen túl az elmúlt években többnyire központi támogatás segítségével megépült korszerű lerakók begyűjtési körzete további 3,5 millió lakost (350 települést) érint. Ebből

adódóan elsősorban az ezen fejlesztésekben eddig nem érintett mintegy 1 millió lakos (közel ezer település) hulladékkezelésének megoldását kell előtérbe helyezni, új programok indításával, illetve a meglévőkhöz történő csatlakozással és azok fejlesztésével. A fejlesztésekben leginkább érintett területek a Kisalföld keleti része és a Bakony-alja, Dél-Zala és Dél-Somogy, a Viharsarok, a Berettyó és a Körösök vidéke, valamint az Északi-Középhegység északi oldala. E területek lefedése legfeljebb 9–10 programmal megtörténhet. A programoknak — összhangban a hulladékgazdálkodási törvénnyel és a lerakásról szóló KöM rendelettel — 2009-ben le kell zárulniuk.

c1.2. Elkülönített gyűjtési rendszerek bevezetése

A közszolgáltatás keretében a települési önkormányzatok által az egyes hulladék összetevőkre biztosított szelektív begyűjtési rendszer kiépítése a közszolgáltatás költségeit jelentősen növeli. A szelektív gyűjtést szolgáló beruházások támogatására fenn kell tartani, és szükség esetén bővíteni kell a jelenlegi támogatási kereteket, hogy az önkormányzatok késztetését növeljük az ilyen tartalmú közszolgáltatás bevezetésére. Az elkülönített gyűjtés technikai megoldásait és lehetőségeit a komplex regionális kezelőrendszerekhez igazodva a területi és a helyi hulladékgazdálkodási tervekben kell konkretizálni. A beruházások és a létesítmények tervezésénél legalább a biohulladékok, a csomagolási hulladékok és a veszélyes hulladékok maradék-hulladéktól történő elkülönítését kell lehetővé tenni.

Az elkülönített gyűjtési rendszer üzemeltetése során jelentkező többletköltségek részben megtérülnek azáltal, hogy a lerakás kevesebbe kerül, részben a gyártói felelősség körébe utalt hulladékoknál a hulladékot eredményező termék gyártóit kell bevonni, valamint a hasznosításból eredő haszon egy részét vissza kell juttatni az önkormányzatoknak (pl. szabályozott felvásárlási árakon keresztül).

A hulladékbegyűjtés, illetve a hasznosításra történő előkészítés fontos láncszemét képezi a közszolgáltatáson kívül működő hulladékkereskedelem is. A hulladékkereskedők által, illetve a kereskedelmi hálózaton keresztül begyűjtött hulladék mennyisége eléri az évi 1,2 millió tonnát, amelynek mintegy 60%-a lakossági vagy ahhoz hasonló intézményi, illetve kisvállalkozói eredetű. E mennyiség szintén elkülönítetten begyűjtött hulladéknak tekinthető, amelynek hasznosítása megoldott. A jogszabályokban előírt hasznosítási célok teljesítéséhez nélkülözhetetlen a hulladékkereskedelem gyűjtő és hasznosítást előkészítő tevékenységének hozzájárulása, ezért rendezni kell a hulladékkereskedelem rendszerbe integrálásának kérdését.

c1.3. Régi lerakók rekultiválása

A 2002 végéig lezáródó PHARE '99 lerakó-felmérési program alapján részletes beavatkozási programot kell kialakítani és végrehajtani a régi lerakók bezárására, felszámolására, rekultiválására, veszélyeztető hatásuk megszüntetésére. A programnak figyelemmel kell lennie az ország-

ban lévő több száz környezetveszélyeztető vagy -szennyező lerakónak, illetve illegális szemétkerakotnak a környezetre gyakorolt hatására, valamint a teljes körű környezetvédelmi felülvizsgálat keretében az egyes lerakókra a környezetvédelmi hatóság által hozott határozatban foglaltakra.

A komplex kezelő rendszerek kialakítását támogató programnak ki kell terjednie a begyűjtő körzetben lévő régi lerakók rendbetételére is, lehetőleg oly módon, hogy a lerakók bezárását, szükség esetén kitermelését követően azok tájba illesztésénél és a terület hasznosításánál prioritást élvezzen a hulladékkezelés. Az ugyanazon területen, de magasabb színvonalon végzett hulladékkezelés a környezet védelme szempontjából kedvező, a lakosság által könnyebben elfogadtatható és a rekultiváció szempontjából is költségtakarékos megoldás.

A komplex kezelő rendszerek részeként az ISPA keretében megvalósuló rekultiváción túl, a rekultivációs program megvalósításához állami források biztosítása szükséges, amely részben az NKP rekultiválási programjának folytatását jelenti, főleg a kis kapacitású régi lerakók rekultiválásának támogatása révén. E célra a KAC és a kármentesítési program jelenlegi lehetőségein túl a címzett- és céltámogatási rendszerben, illetve a települési hulladék kezelési fejlesztést szolgáló támogatási keretben is célszerű forrást biztosítani.

c1.4. Fővárosi Hulladékhasznosító Mű rekonstrukciója

Az ország egyetlen települési hulladékégetőjének korszerűsítése évek óta húzódik. A létesítmény korszerűsítését — a jogszabályi követelményekre figyelemmel — legkésőbb 2005. január 1-jéig el kell végezni. Amennyiben a korszerűsítés nem történik meg, a főváros elégetett hulladékainak más ártalmatlanítási megoldást kell találni.

c2. Települési folyékonyhulladék-kezelési program

A települési folyékony hulladék gyűjtése sok esetben nem kellően ellenőrzött és szabályozott körülmények között történik, több mint felét nem kielégítő módon helyezik el. Mennyisége a csatornázási és szennyvízkezelési program előrehaladtával egyre kisebb lesz. Biztosítani kell, hogy a begyűjtött folyékony hulladékokat erre kialakított fogadó műtárgyakban a szennyvíztisztítók fogadhassák.

A települési szennyvíziszapok mennyisége évi mintegy 700 ezer tonna, 25–30%-os átlagos szárazanyag-tartalommal. A szennyvíziszapok 18,5%-át stabilizálják, míg az iszapok víztelenítését összességében a telepek háromnegyed részénél végzik el. Az elhelyezési módok közül közel 60%-ban a lerakás szerepel, s ezen belül alapvetően a települési hulladéklerakón történő elhelyezés (50% körül) a leggyakoribb megoldás. Mezőgazdasági hasznosításra mintegy 40% kerül, ennek kevesebb mint a felét komposztálják, a fennmaradó hányadot injektálással juttatják a talajba. A rekultivációs célú hasznosítás elhanyagolható mértékű, mintegy 2%. A szennyvíziszap mennyisége várha-

tóan a szennyvíztisztítási és -elvezetési program előre haladása következtében növekedni fog.

c2.1. Begyűjtés és kezelés teljes körűvé tétele, korszerűsítése

Az önkormányzatok feladata e területen is a begyűjtés és a kezelést megvalósító közszolgáltatás megszervezése. Ennek megoldásához — a költségvetésben meghatározott — támogatás segítségével a korszerű, környezetvédelmi szempontból biztonságos begyűjtést lehetővé tevő eszközpark szükséges. A begyűjtés korszerűsítése és kiterjesztése mellett a legjelentősebb feladat a mezőgazdasági hasznosítás arányának növelése. A települési folyékony hulladék hasznosítás végleges megoldása részben a szennyvíztisztító telepek fejlesztéséhez, részben a mezőgazdasági hasznosításhoz (egyedi vagy regionális telepek) kötődik, ami az utóbbiak fejlesztését igényli.

A kezeléshez szükséges létesítmények hálózatának kialakítására az Országos Szennyvízelvezetési és Tisztítási Program alapján kell prioritást biztosítani.

c2.2. Települési szennyvíziszapok előkezelése és hasznosítása

A program keretében — alapvetően az Országos Szennyvízelvezetési és Tisztítási Program alapján — meg kell valósítani a képződő szennyvíziszapok olyan előkezelését, amely lehetővé teszi az iszapok mezőgazdasági felhasználását vagy a hulladék lerakására, illetve égetésére vonatkozó követelmények betartását. A kezelendő szennyvíztisztítási iszap mennyisége a szennyvízelvezetési és tisztítási program előrehaladtával növekszik.

A szennyvíziszapok hasznosítása érdekében a települési csatornahálózatra kerülő ipari üzemek szennyezőanyag kibocsátását felül kell vizsgálni és szükség esetén korlátozni, annak érdekében, hogy a keletkező szennyvíziszap mezőgazdasági hasznosítása minél nagyobb arányban biztosítható legyen. Az iszap szervesanyag tartalmának csökkentése érdekében az iszapkezelés során az iszapstabilizálás fokának növelését el kell érni. A szennyvíziszap hasznosítással egybekötött elhelyezés arányának radikális növelése szükséges. Az iszapkezelés és -hasznosítás létesítményeit a térségi és helyi szennyvíz-elhelyezési tervekben kell meghatározni. E feladatok részletezését, illetve finanszírozását az Országos Szennyvízelvezetési és Tisztítási Program tartalmazza. A szennyvíztisztítás címzett és céltámogatási rendszerében az iszapkezelés járulékos költségei megjelennek.

d) Inert hulladékok

A hulladékok megkülönböztetésére alkalmazott „inert” jelző jelentősége abban áll, hogy a lerakásra kerülő inert hulladékokra vonatkozóan olyan külön jogszabályi előírások kerültek bevezetésre, amelyek az EU-előírásokkal harmonizálnak. Az „inert-lerakók” műszaki védelem szempontjából alacsonyabb kategóriába soroltak, mint a települési hulladék-lerakók, ezáltal kialakításuknak — és így az ott lerakott hulladék kezelésének — költsége alacso-

nyabb, miközben az inert hulladékok tulajdonsága következtében a környezeti kockázat nem növekszik.

Inert hulladék a termelés, szolgáltatás következtében az élet több területén is keletkezhet. Elsődleges cél a hasznosítás maximális megvalósítása, csak a nem hasznosítható mennyiség lerakóban történő ártalmatlanítása indokolt.

Az építési és bontási folyamatokból származó hulladékok kezelésére meghatározott programon belül az inert hulladékkal kapcsolatos kérdések többnyire rendezhetők. Ezért — a jogi és műszaki szabályozás rendezése mellett — a programnak az építési és bontási folyamatokból származó hulladék kezelésére, elsősorban hasznosítására kell alapulnia. A programon belül azonban nem csak az inert, hanem az esetlegesen keletkező veszélyes vagy szerves hulladékkal is foglalkozni kell, amelyek elkülönített gyűjtésére, szétválogatására és a hulladékok minél nagyobb arányú hasznosítására kell törekedni.

3.2.2. Programok a veszélyes hulladékok területén

e) Veszélyes hulladék

A veszélyes hulladék információ rendszer (HAWIS) adatbázisa szerint Magyarországon 2000-ben összesen 3393 ezer tonna veszélyes hulladék keletkezett, ebből a vörösiszap mennyisége 835 ezer tonna. A keletkezett veszélyes hulladék döntő többségét ásványi eredetű hulladék, valamint az erőművek füstgáztisztítási és égetési maradéka képezik.

A 2008-ig keletkező veszélyes hulladék éves mennyisége az egyes gazdasági ágazatok fejlődése alapján becsülhető meg. E becslésben a jelenlegi helyzettel való összehasonlíthatóság érdekében nem érvényesítettük a 2002-től életbe lépő új hulladéklistából és új veszélyes hulladék rendeltetből következő változásokat. A gépípar és a mikroelektronikai ipar várható felfutása miatt évi 3–4%-os hulladékmennyiség növekedéssel számolhatunk, a többi ágazatnál kisebb a keletkező hulladék mennyiségének várható növekedése. Ezek figyelembevételével 2008. évre összesen 4150 ezer tonna veszélyes hulladék keletkezése prognosztizálható, amely vörösiszap nélkül 3200 ezer tonna veszélyes hulladékot jelent (az új hulladéklista osztályozása alapján mintegy 1300 ezer tonna).

e1. Megelőzési, veszélyességcsökkentési és hasznosítási program

A keletkező veszélyes hulladék mennyiségére csökkentő tényezőként hat a hulladékgazdálkodási célkitűzések két legfontosabb elemének érvényesítése, a hulladék keletkezésének megelőzése, valamint a keletkezett hulladék veszélyességének csökkentése. Ezeket a célkitűzéseket olyan technológiák és termékek fejlesztésével és alkalmazásával, szükség esetén pénzügyi támogatásával kell elérni, amelyeknél érvényesülnek az elérhető leghatékonyabb anyag- és energiafelhasználási, valamint a hulladékgazdálkodási szempontok is. A képződő hulladék mennyiségének és

veszélyességének csökkentése és a keletkezett hulladék termelésben való felhasználásának növelése érdekében az ipari nem veszélyes hulladéokra kialakított NKP ipari hulladék-hasznosítási programhoz hasonló, a veszélyes hulladéokra vonatkozó program elindítása szükséges. E programnak összhangot kell teremtenie a kiemelt hulladékamokra vonatkozó, veszélyes hulladékot érintő programokkal, egységes elvek szerint kezelve az ipari, a mezőgazdasági, a lakossági és az egészségügyi hulladékot.

A keletkezett veszélyes hulladék hasznosítási aránya jelenleg 20%. Azokban az ágazatokban, ahol lehetséges, fokozni kell a hasznosítás mértékét. Ehhez a már működő begyűjtési rendszereket (olaj, akkumulátor, hűtőberendezések) tovább kell fejleszteni és újabb rendszereket kell kiépíteni egyes hulladékok külön begyűjtésére és kezelésére (pl. gépjárművek, elektronikai berendezések). A hasznosítási mérték növelésének irányába fog hatni a lerakási díjak növekedése, amely egyben a lerakandó veszélyes hulladék mennyiségének csökkenését is eredményezi.

Preferálni kell a hazai cementgyártási együttétetést, amely a hulladék szempontjából mind nyers- és adalékanyagként történő hasznosítást, mind energetikai hasznosítást is jelenthet.

Szintén e program részeként kell megvalósítani az olyan veszélyes hulladék kezelési eljárások kifejlesztését és alkalmazását, amelyekkel biztosítható, hogy végső elhelyezésre az időszak végére 20%-kal kevesebb mennyiség kerüljön a jelenleginél. Így olyan befoglalási, szilárdítási, semlegesítő stb. eljárások bevezetését kell ösztönözni, amelyek eredményeként már nem-veszélyesként helyezhető el a hulladék.

e2. Ártalmatlanítás-fejlesztési program

A képződő, nem hasznosuló veszélyes hulladék ártalmatlanítására fokozott hangsúlyt kell fektetni. Az időszak végére el kell érni, hogy egy átfogó, országos hulladék-ártalmatlanító hálózat álljon a termelők rendelkezésére. Emellett, a drága égető és lerakó kapacitásokkal való takarékosság oldaláról is elengedhetetlen az egyéb, fizikai-kémiai és biológiai ártalmatlanítási módszerek kifejlesztésének és alkalmazásának ösztönzése.

A meglévő égetési kapacitások korszerűsítése és bővítése szintén elengedhetetlen a megfelelő szolgáltatási kínálat kialakulásához. A veszélyes hulladék égetésére 84 500 t/év kapacitás áll rendelkezésre. Az égetők közül azonban egyes kisebb égetők nem felelnek meg a levegőtisztaság-védelmi követelményeknek. 2005 után csak az EU-előírásoknak megfelelő hulladékégetők működhetnek. A megfelelő veszélyes hulladék kezelés érdekében 2008-ban országosan 170 ezer t/év égetési kapacitással kell rendelkezünk. Ezért 2005-ig a meglévő égetők egy részét korszerűsíteni kell, a gazdaságosan nem fejleszthető égetőket pedig be kell zárni. Emellett két új, a dorogi égetőhöz hasonló kapacitású égető megépítésére van szükség.

A lerakás várható költségeinek emelkedése mellett is szükséges a lerakó kapacitások korszerűsítése és bővítése,

különös tekintettel a mai tárolók hulladéklerakó követelményeknek megfelelő átalakítási szükségességére. A környezet szempontjából biztonságos lerakás akkor valósítható meg, ha 2005-ig az aszódi lerakó jelenlegi 15 000 t/éves kapacitása további 15 000 t/év kapacitással bővül, a hódmezővásárhelyi lerakó 10 000 t/év kapacitás kiépítése megtörténik, valamint az így kiépített 40 000 t/év kapacitás 2007-ig megduplázódik. A legjelentősebb mennyiséget jelentő vörösiszap, az erőművi és a hulladékégetési maradékok, a fűrészi iszapok és a fémkohászati hulladék a jövőben is egyedi vállalati lerakókban kerülnek ártalmatlanításra, azonban ezek jelentős részét megfelelő előkezeléssel nemveszélyessé lehet és kell alakítani.

A központi ártalmatlanító létesítmények mellett a hulladéktermelők feladata a vállalati gyűjtő-tároló és esetenként saját lerakó létesítmények kialakítása, folyamatos karbantartása és szükség szerinti korszerűsítése. Emellett a gazdálkodó szervezetek veszélyes hulladék megelőzése, veszélyesség csökkentési és hulladékhasznosítási beruházásait is ösztönözni kell, amelyek támogatására a KAC és az iparfejlesztési támogatási lehetőségeket továbbra is fenn kell tartani. Az egyes kiemelt veszélyes hulladék fajtákra vonatkozó feladatokat a kiemelt programok részletesen meghatározzák.

Különleges esetnek minősül a Magyar Honvédségnél a haderőreform következtében feleslegessé vált veszélyes és különösen veszélyes hulladékok, eszközök, anyagok kezelése, ártalmatlanítása és megsemmisítése. Ezek mennyisége több tízezer tonnát tesz ki. E hulladékok tárolási és kezelési költségeit a haderőreform megvalósításának költségei között egyértelműen szerepeltetni kell.

3.2.3. Programok a kiemelt anyag- és hulladéka- mokról

f) Kiemelt anyag- és hulladéka- mokról

A kiemelt hulladéka-
mokról közé azokkal a hulladékokkal kapcsolatos gazdálkodási tevékenységek, tervek kerültek, amelyek szabályozási rendszere átalakulóban van, illetőleg amelyeknél a gyártói felelősség elvén működő begyűjtő-hasznosító önfinanszírozó rendszerek kialakítása a következő években szükséges. A kiemelt hulladéka-
mokról közé kerültek a termékdíjas termékekből keletkező hulladékok is. Itt szerepelnek azon — többnyire veszélyes — hulladékfajták is, amelyeknél csak az általánostól eltérő szervezési, biztonsági és kezelési intézkedésekkel valósíthatók meg a környezetvédelmi törvényből adódó feladatok.

A termelők, forgalmazók, hasznosítók önfinanszírozó rendszerbe való átszerveződésének gazdasági feltételeit új jogszabályi keretek kimunkálásával kell megteremteni. Ezt követően a kötelező kezelési arányok, visszavételi kötelezettségek, letéti és betétdíjak, más ösztönzők rendszerének kialakítását minél előbb meg kell oldani. A jelenlegi működési támogatási rendszer felülvizsgálatát követően a termékfelelősség alapján működő rendszer kialakítására van

szükség, mivel működési költség finanszírozására támogatást az EU-jogforrások a versenysemlegesség elve alapján nem tesznek lehetővé.

fl. Csomagolás és csomagolási hulladék

A Hgt. értelmében 2005-re el kell érni a csomagolási hulladékokra vonatkoztatva a minimálisan 50%-os átlagos hasznosítási arányt. A hasznosításba beleértendő az anyagában történő hasznosítás (újrafeldolgozás) mellett az energia-visszanyeréssel történő égetés is. Az anyagában történő hasznosításnál összességében minimum 25%-ot kell teljesíteni és egy minimális 15%-os mennyiséget minden anyagfajtánál el kell érni.

A jelenlegi termékdíjas megoldással — a koncentrált keletkezési helyekről történő begyűjtéssel — 30—35% körüli átlagos hasznosítást értünk el. Az anyagában történő hasznosítás tekintetében már ma teljesítjük az elfogadható 25%-os alsó határt. Az anyagfajtánként minimálisan szükséges 15%-ot a papír és a fém csomagolások tekintetében jelentősen meghaladjuk, azonban a műanyagok esetében 7—8%-nál, az üvegnél pedig 14%-nál tartunk.

A termékdíjas rendszer működésének elemzése rámutatott arra, hogy a rendszer az ipari és kereskedelmi, valamint a hulladékkereskedelemben megjelenő hulladékforrásokra támaszkodik. Annak ismeretében, hogy hozzávetőlegesen 50-50% a kereskedelmi és ipari, valamint a háztartási eredetű csomagolási hulladék aránya, belátható, hogy a jelenlegi díjak mellett a mai rendszernek nincsenek jelentős tartalékai, az 50%-os hasznosítás jelentős szerkezeti és szervezési átalakítás nélkül nem érhető el. Emellett az állami, rendszeres működési támogatásokat, ami a jelenlegi termékdíjas rendszerünk egyik alapja, az Unió a versenysemlegesség elve alapján nem fogadja el. Ezért — az eddig elért eredmények megőrzése érdekében — a termékdíjas rendszer fokozatos átalakításával kell áttérni egy új — már az uniós követelményeknek megfelelő — rendszerre, amely biztosítani tudja a lakossági területre is kiterjedő, a hasznosításhoz elengedhetetlen szelektív gyűjtés fokozatos elterjesztését. A fokozatos átmenet jogi alapfeltételeit a termékdíj törvény módosítása és a csomagolási hulladékról szóló kormányrendelet megteremtette, azonban az ellenőrizhető végrehajtás érdekében további szabályozási finomításokra és intézkedésekre van szükség.

A csatlakozási tárgyalások során elért és vállalt 2005. évi teljesítési határidőre az előzetes számítások szerint évi 865 ezer tonna csomagolási hulladék képződése várható. A hasznosítást zömmel az igényesebb, anyagában történő hasznosítással kell megoldani, amely környezetvédelmi szempontból is prioritást élvez. Mivel a koncentrált begyűjtési helyekről származó hasznosított mennyiség növekedésére alig van lehetőség (ez 315 ezer tonna körül várható), a hiányzó 100—120 ezer tonnát lakossági forrásokból kell begyűjteni és hasznosítani. Ehhez — 50% körüli hatékonyságot feltételezve — legalább 4 millió embert kell

bekapcsolni a szelektív gyűjtésbe. A végrehajtás érdekében az egyes tervezési régiókban a terület GDP-jével arányos mennyiségek begyűjtésére van reálisan esély. Az egyes régiókban begyűjtendő mennyiségek gyűjtési feltételeit, a megvalósítás helyi lehetőségeihez igazodó módszereit a területi tervekben kell kidolgozni. A szelektíven összegyűjtött és feldolgozásra előkészített hulladék tényleges hasznosítását a gyártói felelősség érvényesítésével, elsősorban a hazai hasznosító ipar kapacitásainak, illetve az elsődleges termelő technológiák felvevő képességének fejlesztésével, ennek támogatásával kell elősegíteni. Mindemellett az üveg és a műanyag csomagolási hulladék anyagában történő, legalább 15%-os hasznosítását csak a részleges hasznosítási célú export igénybevételével lehet biztosítani. Az időszak végére el kell azonban érni, hogy a hazai kapacitásokkal biztosítható legyen a hasznosítási arányok teljesítése.

A csomagolások és csomagolási hulladék terén teendő legfontosabb intézkedések a következők:

— A csomagolási hulladék képződésének megelőzése érdekében ösztönözni kell az újrahasználati rendszerek alkalmazását és biztosítani kell a visszavitt támogató betétdíjas forgalmazás hatékony szabályrendszerét.

— Ki kell alakítani a 2005-ben legalább 4, 2008-ban legalább 6 millió lakost lefedő szelektív lakossági begyűjtő rendszert, alapvetően a gyártói felelősségre épülő koordináló szervezetekre támaszkodva. Működtetését a közszolgáltatás és a hulladékkereskedelem, illetve a kiskereskedelem bevonásával, a kettős begyűjtési rendszer elkerülésével, a gyártók befizetéseiből történő költségtérítéssel kell megoldani.

— A települési hulladékezelési programok megvalósítása során kialakuló komplex rendszereknek biztosítani a csomagolási hulladék elkülönített begyűjtését garantáló létesítményeket (gyűjtőszigetek, hulladékudvarok, válogatóművek, esetleg háztól házig begyűjtés).

— 2003-ban ki kell építeni a kötelezetteket és a teljesítést nyilvántartó, ellenőrző és szükség esetén szankcionáló állami intézményrendszert.

— Ki kell dolgozni, illetve honosítani kell a csomagolásokra, illetve azok minőségére, újratölthetőségére és hasznosíthatóságára vonatkozó CEN-szabványokat.

— Fejleszteni szükséges elsősorban a hulladék hasznosításra történő előkészítését megvalósító kapacitásokat, valamint a tényleges feldolgozó kapacitásokat, különös tekintettel a műanyag és üveghulladéokra.

f2. Biológiai úton lebomló szerves hulladék

A hulladékgazdálkodás kiemelt feladata, hogy a települési hulladék lerakókban ártalmatlanított, biológiai úton lebomló szervesanyag-tartalmat az 1995-ben képződött mennyiséghez képest 2004. július 1. napjáig 75%-ra, 2007. július 1. napjáig 50%-ra, 2014. július 1. napjáig 35%-ra kell csökkenteni. A biológiai úton lebomló szerves anyagú hulladék közül elsősorban a települési hulladékban megjelenő

biohulladék (konyhai szerves hulladék, kerti és közterületi növényi hulladék), valamint a papír lerakását kell fokozatosan csökkenteni.

1995-ben a 4,5 millió tonna települési szilárd hulladéknak 35%-át tette ki a biohulladék és 17%-át a papírhulladék, ami összesen 2,34 millió tonna biológiailag lebomló hulladékot jelent. Ennek megfelelően 2004-ben maximum 1,76, 2007-ben 1,17, 2014-ben 0,82 millió tonna szerves hulladék rakható le. E célok eléréséhez a szerves hulladék települési hulladék lerakókból való eltérítése, azaz elkülönített begyűjtése és más módon történő kezelése, de elsősorban hasznosítása lehet csak a megoldás. A becsülhető hulladékképződés alapján — feltételezve, hogy a képződési arányok nem változnak — ez azt jelenti, hogy fokozatos fejlesztéssel rendre mintegy 500, 960 és 1340 ezer tonna bio- és zöldhulladék, illetve 240, 470 és 650 ezer tonna papírhulladék elkülönítését és feldolgozását kell megoldani.

A bio- és zöldhulladék esetében az elkülönített gyűjtést követően aerob vagy anaerob lebontási eljárásokkal biztosítani kell a hulladék lebomlását és a képződő „komposzt” felhasználását. Az első időszakban elsősorban a hulladék házi komposztálását és felhasználását kell elterjeszteni és ösztönözni, kiegészítve a közterületeken képződő zöldhulladék helyi kezelésével és visszaforgatásával. Erre vonatkozóan tájékoztató programot kell indítani. 2008-ig azonban ki kell építeni a 10 000 főnél nagyobb településeknél (ez a lakosság kb. 60%-át jelenti) az üzemi méretű komposztáló telepeket. A bio- és zöldhulladék komposztáló telepeket — a gazdaságos begyűjtő hálózat kiépítése, a közös infrastruktúra és munkaerő felhasználásának gazdasági előnyei miatt — célszerű a regionális lerakók telephelyein, azok megfelelően kialakított részén, a lerakók működtetéséhez szervesen illeszkedő módon megvalósítani. A 2008-ig tartó időszakban preferálni kell a betelt, felhagyott — részben vagy egészben — nem rekultivált lerakók telephelyein komposztálási telep kialakítását és a komposzt rekultivációhoz történő (legalább részleges) felhasználását.

A papírhulladék hasznosításának növelése érdekében az érintetteknek intézkedéseket kell hoznia a papírhulladék begyűjtésének növelésére, az ebből készült termékek kifejlesztésére, piaci arányuk növelésére. Ehhez elsősorban a begyűjtési rendszerek korszerűsítésére, a szelektivitás és a visszavételi arány növelése érdekében ösztönző eszközök bevezetésére van szükség. A termékek és a gyártási technológiák fejlesztése és korszerűsítése során törekedni kell a hulladékpapír felhasználásának növelésére, illetve újrafeldolgozható termékek előállítására.

A hasznosíthatóság növelése és a hasznosítás megoldása általában a rendes termék- és technológiafejlesztési költségek keretein belül megoldható, azonban gyorsított ütemű, mielőbbi bevezetésük állami támogatást is igényel. A visszagyűjtés ösztönzésére célszerű legalább a szórólapokra és a sajtótermékekre termékdíjat bevezetni.

A végrehajtás érdekében az egyes tervezési régiókban papírhulladék esetében a terület GDP-jével arányos mennyiségek begyűjtésére van reálisan esély. A bio- és zöldhulladékok esetében a régiós szinten képződő becsült hulladékmennyiség alapján lehet a maximálisan lerakható mennyiséget arányosan meghatározni. Az egyes régiókban begyűjtendő és komposztálendő mennyiségek gyűjtési és kezelési feltételeit, a megvalósítás helyi lehetőségeihez igazodó módszereit a területi tervekben kell kidolgozni.

f3. Hulladék olajok

Az ásványolaj eredetű hulladék olajok visszagyűjtésében és hasznosításában a jelenlegi 20 ezer t/év mennyiséget 30 ezer t/év mennyiségre, ezen belül a regenerálás részarányát szükséges növelni. A jelenleg kialakított rendszer a termékdíj visszaigénylésével működik. A hulladék olajok energetikai felhasználásakor a hulladékégetésre vonatkozó feltételrendszert szükséges alkalmazni. Az alapvető feladat a hulladék olajok begyűjtési rendszerének korszerűsítése, a benzinkutaknál és a gépjármű szervizekben az átvételi kötelezettség bevezetésével, másrészt a hulladékdumákon történő leadási lehetőségek megteremtésével. A begyűjtés fokozása és korszerűtlen hulladék olaj égetés megszüntetésével mód nyílik a regeneráló kapacitások bővítésére. Mind az energetikai hasznosításnál, mind a regenerálásnál biztosítani kell a felhasznált hulladék olajok esetleges PCB-tartalmának folyamatos önellenőrzését és rendszeres hatósági ellenőrzését.

A program intézkedései és a megvalósítás szabályozási feltételei egy komplex rendszert fognak alkotni. A szankcionálás és gazdasági ösztönzés lehetséges eszközeit minél előbb ki kell dolgozni.

f4. Poliklórozott bifenilek és poliklórozott terfenilek

A PCB- és PCT-tartalmú berendezésekről benyújtott bevallások előzetes összesítése alapján mintegy 13 ezer db PCB-tartalmú berendezés van használatban az országban. Ezekben a PCB-tartalmú töltet összes tömege 550 tonnára becsülhető. A berendezések üzemeltetőinek 2010-ig kell a berendezések mentesítéséről vagy PCB-mentes berendezésekkel történő helyettesítésükről, valamint a PCB-tartalmú hulladékok ártalmatlanításáról gondoskodniuk. Az ehhez szükséges kezelési kapacitások ma is rendelkezésre állnak.

Cél, hogy a hulladékokkal való gazdálkodás területén megfeleljünk a 96/59/EC irányelvben előírtaknak. A 2001. március 1-jén hatályba lépett 5/2001. (II. 23.) KöM rendelet a poliklórozott bifenilek és a poliklórozott terfenilek és az azokat tartalmazó berendezések kezelésének részletes szabályairól meghatározza a PCB- és PCT-tartalmú olajhulladékokkal kapcsolatos feladatokat és szabályokat.

Az áramszolgáltatók és más PCB-t tartalmazó berendezést üzemeltetők fejlesztési feladata, hogy a további használatra alkalmatlanná vált (meghibásodott, méretben vagy teljesítményben alkalmatlanná vált) berendezések cseréje-

kor már csak PCB/PCT-t nem tartalmazó berendezéseket állíthassanak üzembe.

f5. Elemek és akkumulátorok

Az akkumulátorok termékdíjas termékek. A savas akkumulátor hulladék begyűjtését és külföldön történő hasznosítását mintegy 17 ezer t/év mennyiségben a termékdíj bevételeiből támogatott rendszer megoldja, a gyártói felelősségre épülő visszavételi kötelezettség bevezetésével azonban a begyűjtés és a lakossági részvétel hatékonysága tovább növelhető. A hasznosítás — a hazai megvalósítás lakossági elutasítása miatt — továbbra is csak export útján valósítható meg. A hasznosítási célú export az Európai Unióhoz történő csatlakozás napjától csak EU- vagy OECD-tagországba történhet. A nagykapacitású lúgos akkumulátorok hazai feldolgozása megfelelő. Szükséges a kiskapacitású lúgos akkumulátorok gyűjtési és ártalmatlanítási rendszerének kifejlesztése, mely a gyártói felelősség alapján működő önfinszírozó rendszer keretein belül a nagykapacitású akkumulátorokkal együttesen tervezhető. Az elemek begyűjtése és kezelése a gyártók és a forgalmazók által szervezett, kialakítás alatt lévő szervezeti hálózattal nagyrészt megoldható. A keletkező hulladék mennyiségében 2008-ra stagnálás, esetleges csökkenés várható a változó termékszerkezet miatt. Az alapvető feladat az elemek és akkumulátorok begyűjtési rendszerének korszerűsítése, egyrészt a forgalmazási helyeken a csere- és visszavételi kötelezettség bevezetésével, másrészt a gyártói felelősségi rendszerbe nem kerülő elemekre termékdíj bevezetésével, illetve betétdíj alkalmazásával.

A 91/157 EKG irányelv (módosították a 93/86 és a 98/101 irányelvek) bizonyos veszélyes anyagokat tartalmazó elemekről és akkumulátorokról három fő területen szabályozza az elemekkel és akkumulátorokkal kapcsolatos tennivalókat. A vonatkozó harmonizált hazai jogszabály az elemek és akkumulátorok, illetve hulladékaik kezelésének részletes szabályairól szóló 9/2001. (IV. 9.) KöM rendelet.

Programot kell készíteni az akkumulátorok veszélyesanyag-tartalmának csökkentése érdekében.

Fontos feladat tehát a gyűjtő és hasznosítást biztosító rendszer felállítása, amely rendszernek 2005-re működni kell. A rendszer működtetése, finanszírozása nem állami, hanem gazdálkodói feladat, az állam szerepe az ellenőrzésre, az ösztönzésre és a szankcionálásra terjedne ki.

A hulladék akkumulátorok és elemek begyűjtésével kapcsolatos intézkedések begyűjtési pontok létrehozása kiskereskedelmi egységek bevonása a visszavétel folyamatába a veszélyes hulladék tárolásának megfelelő zárt (80×80×80 cm-es) konténerek gyártása és elhelyezése a gyűjtő- és visszavételi pontokon, szállítási kapacitás biztosítása (veszélyes hulladék szállítására alkalmas felépítménnyel) átmeneti tároló- és kezelőtelepek hálózatának kialakítása, ahol a hulladék exportra (hasznosításra) történő előkészítése történik.

f6. Gumiabroncsok

A hulladék gumiabroncsokból keletkező mennyiség 40 ezer t/év körüli, jelentős növekedése nem prognosztizálható. A termékdíj bevételekből kialakított gyűjtőrendszer kapacitása elégséges, a hasznosítás további bővítése viszont sürgető feladat. Az anyagában történő hasznosítás, a pirolízis, illetve a hőhasznosítás létesítményeinek 2003-ban való beindítása az egészben történő lerakás tiltása miatt szükségsszerű. 2006-tól a darabolt lerakás sem megengedett. A hasznosítók létesítéséhez állami támogatás szükséges. A hasznosítás fokozásának legnagyobb akadálya a feldolgozott termékek iránti kereslet hiánya. Ennek mérséklése érdekében a hasznosított gumiból készült termékek fejlesztésével, a kihasználatlan értékesítési lehetőségek feltárásával, illetve gazdasági és műszaki szabályok megállapításával elő kell segíteni a piac kialakulását.

Az energianyerésen túl a gumiabroncs hulladékokból őrlemény is készíthető, valamint új termék előállítására is lehetőség van. Jelentősen bővíthet a gumiabroncsokat gumiőrleményként feldolgozó kapacitás, ha megvalósul az EU LIFE programjának támogatásával létesülő gumiőrleményt előállító beruházás, amely évi 15 ezer tonnányi kapacitást jelentene. A beruházás várhatóan az OHT első éveiben kezdi meg működését.

Összességében a keletkező és begyűjtött gumiabroncs hulladék valamilyen formában történő hasznosítása a kapacitás oldaláról 2008-ig lefedettnek tekinthető. Az alapvető probléma nem a kapacitások hiányában keresendő, hanem a kapacitás kihasználásában.

A kapacitás kihasználását nagymértékben gátolja a feldolgozás során keletkezett termék (elsősorban őrlemény) iránti kereslet hiánya. A hazai felvevőpiac igen szűk, ez jelentősen gátolja a hasznosítást. Az őrleménykészítés igen energiaigényes, a piac ezt nem akceptálja. Tehát kapacitás megléte mellett a gazdaságos működtetés nem megoldott. Előremutató lehetőséget a központi piacteremtő intézkedések jelenthetik. (Pl. játszóterek, iskolaudvarok talajának balesetveszély-csökkentés érdekében előírt gumiborítása.)

f7. Kiselejtezett gépjárművek

A keletkező hulladék részben termékdíjas termékekből származik (akkumulátor, gumiabroncs, hulladék olaj, hűtőfolyadék), részben költségesen hasznosítható (műanyagok, gumiabroncsok stb.). Az évi 100 ezer darabra becsült leselejtezett gépjármű hasznosításának megoldása és az azokból származó mintegy 150 ezer tonna/év hulladék összetettsége, valamint a téma hazai újszerűsége miatt is jelentős figyelmet igényel ez a kérdés. A terméklefelelősség elvén működő rendszer kialakítása az EU-szabályozók értelmében csak a 2002. július 1-jétől gyártott autókra vonatkozik (amelyet a 2002-re tervezett jogszabály fog érvényesíteni). A kiselejtezett járművek hasznosítási programjának végrehajtásához 2008-ig 4660 millió Ft szükséges, amiből a 12 év fölötti átlagéletkorú hazai járműállományból ronccsá váló öreg autók kezelése — amelyeknél nem hárítható a felelősség

a hajdan volt gyártóra — jelentős részt tesz ki. Ezek környezetvédelmi szempontból megfelelő feldolgozásának hazai fejlesztése állami szerepvállalást igényel.

2006. január 1-jéig biztosítani kell minden járműre (a 2002. július 1. előtt forgalomba hozott gépjárművekre is) az EU által előírt kezelési arányt, azaz a járművek bontásából származó alkatrészek újrahasználatát és a maradvékok hasznosítását együttesen 85 tömeg%-ban (ezen belül az újrahasználatot és az anyagában történő hasznosítást 80 tömeg%-ban). Ez a hányad az 1980 előtt gyártott járműveknél alacsonyabb lehet, ám ezeknél is el kell érni a 75 tömeg%-ot (ezen belül az újrahasználatot és az anyagában történő hasznosítást 70%-ban). Az elérendő aránynak 2015-ig összességében 95, illetve 90%-nak kell lennie. A célok elérését elősegíti, hogy az autóbontók a kiselejtezett gépjárművek alkotóelemeinek jelentős (pl. fém) részét jelenleg is hasznosítják. Az egyes alkatrészekre vonatkozóan (akkumulátor, gumiabroncs, elektromos berendezések) külön szabályozás érvényben van (érvényben lesz).

Olyan intézkedéseket kell hozni, amelyek eredményeként — összhangban a 2000/53/EK irányelvben foglaltakkal — a járművek gyártása során felhasznált veszélyes anyagok mennyisége csökken. 2003-július 1-jétől piacra kerülő új gépjárművek anyagai és alkatrészei ólmot, higanyt, kadmiumot és króm VI-ot (bizonyos, az irányelvben meghatározott eseteket kivéve) nem tartalmazhatnak. A gyártóknak törekedni kell olyan alkatrészek kialakítására, beépítésére, amelyek könnyen hasznosíthatók, illetve újrahasználhatók.

A kiselejtezett járművek begyűjtését, bontását és hasznosítását az irányelv szerint részben vagy egészben a gyártóknak kell finanszírozniuk. A gyártói felelősség teljes egészében a 2002. július 1-je után gyártott gépjárművekre vonatkozik. A meglévő üzemekre alapozottan ki kell tehát alakítani a kiselejtezett gépjárművek begyűjtő és bontó hálózatát, és be kell vezetni a gépjárművek nyilvántartásból történő törlésének alapját képező „bontási igazolást”. A programban gondoskodni kell a gépjárművekből kinyert hulladékok hasznosításának kapacitásfejlesztéséről is.

f8. Elektromos és elektronikai készülékek

Az elektronikai termékek hulladékai kezelésével kapcsolatban igen csekélyek a hazai tapasztalatok, mennyiségi adataink csak a hűtőgépekről vannak (évi 71 ezer db). Az EU-irányelv tervezetnek megfelelően biztosítani kell, hogy a forgalomba hozó, illetve a gyártó díjmentesen visszavegye, hasznosítsa a termékből származó hulladékot. 2005. év végéig kell a hasznosítást megoldó gyártói felelősség alapján működő hazai önfinanszírozó rendszert kialakítani.

A gyártók feladata olyan rendszerek felállítása, amelyek biztosítják az elektromos és elektronikai termékek hulladékainak kezelését. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyártók — az elektromos és elektronikai termékek kategóriáitól függően — az elkülönítetten begyűjtött hulladékok 60—80%-át hasznosítsák, ennek 50—75%-át

anyagában. Valószínűsíthető, hogy a gyártók nem maguk fogják a begyűjtés, hasznosítás tevékenységét elvégezni, ennek a megszervezése és finanszírozása a feladatuk, amelyet egyénileg és kollektív módon [pl. önálló szervezet(ek) létrehozásával] is megtehetnek.

Az ezzel kapcsolatos legfontosabb teendők a következőkben foglalhatók össze:

— A 2000/0158/COM tervezet végleges változatának gyors beillesztése a magyar jogrendbe.

— Olyan szabályozás kialakítása, amely mind a háztartások, mind a forgalmazók részére érdekeltséget teremt a gyűjtésben és visszavételben.

— Az elektromos és elektronikai termékek hulladékaiknak visszavételi, begyűjtési rendszerének kialakítása.

— Az elektromos és elektronikai termékek hulladékaiknak hasznosítása és anyagában történő hasznosítása létesítményeinek kialakítása.

— Biztosítani kell, hogy a gyártók finanszírozzák az elektromos és elektronikai termékek hulladékaik gyűjtő és hasznosító rendszereinek kialakítását. Lehetőséget kell teremteni a kollektív formában történő finanszírozás számára.

f9. Egészségügyi hulladék

A kórházakban és a rendelőkben évente összesen 8500 tonna fertőző hulladék, 1000 tonna egyéb veszélyes hulladék, valamint közel 400 ezer m³ nem-veszélyes, a háztartási hulladékhhoz hasonló hulladék képződik. Az egyszer használatos eszközök felhasználásának a növekedése a potenciálisan fertőző hulladék mennyiségének 1—2%-os növekedését eredményezi. A hulladékká vált gyógyszerek a települési hulladéknak mintegy 0,1%-át adják.

A kórházak döntő többsége, mintegy 95%-a megvalósította a veszélyes hulladék szelektív gyűjtését. Az összegyűjtött veszélyes hulladékot a kórházak 84%-a külső hulladékkezelőnél oldja meg, égetéssel vagy fertőtlenítés utáni települési hulladékként történő kezeléssel. A lerakási irányelvek szerinti bomló-szervesanyag tartalom csökkentése miatt csökkenteni kell ez utóbbi ártalmatlanítási mód alkalmazását.

Az egészségügyi hulladék terén 2008-ban várhatóan 10 000 tonna veszélyes hulladék keletkezik. Ebből a hasznosítható hányad nagyon alacsony, lényegében a röntgen előhívó és fixáló oldatokból lehetséges ezüst visszanyerés képviseli, amit általánossá kell tenni. A hulladék döntő többségét — a fertőzésveszély elkerülése érdekében — égetéssel kell ártalmatlanítani. Első lépésben — 2003-ban — az ellátatlan térségekben kell hulladékkezelő kapacitásokat kiépíteni (Baranya, Békés, Tolna és Zala megyékben regionális egészségügyi hulladék égető, Budapesten hulladékfertőtlenítő berendezések telepítése).

2005. július 30-ig elvégzendő feladat, hogy a ma működő kórházi hulladékégetőket alkalmassá kell tenni az új hulladékégetési szabályozás szerinti követelmények teljesítésére, vagy be kell zárni azokat, illetőleg pótlásukra új ége-

tési kapacitásokat — a tervezési időszak végéig várhatóan hat regionális égetőművet — kell kiépíteni. Prioritást kell biztosítani az egészségügyi hulladék regionális hulladékégetőkben történő ártalmatlanításának.

Az egészségügyi intézmények mellett — az egészségügyi hulladékok kezelésére vonatkozó 1/2002. (I. 11.) EüM rendeletnek megfelelően — biztosítani kell a hulladék rendszeres begyűjtését a magánrendelőkben és a háziorvosi ellátás során képződő egészségügyi hulladék begyűjtését és kezelését is.

Ugyancsak meg kell szervezni a lakosságnál található gyógyszerek hulladékaiknak ellenőrzött begyűjtését és kezelését — célszerűen a gyógyszerárak és a gyógyszerforgalmazó cégek bevonásával, a gyártói felelősség érvényesítésével. Erre vonatkozóan elengedhetetlen a Hgt. felhatalmazása szerinti, a humán gyógyszerek és csomagolásuk hulladékaiknak kezelésére vonatkozó rendelet mielőbbi kiadása.

f10. Állati eredetű hulladék

A hazai szabályozás értelmében az állati tetemek, illetve a vágóhídi veszélyes hulladék — potenciális fertőzésveszélyességük miatt — veszélyes hulladéknak minősülnek, kezelésüket azonban alapvetően az állategészségügyi szabályoknak megfelelően kell megoldani. A keletkező állati eredetű veszélyes hulladék mennyisége 2000-ben 330—340 ezer tonna volt (az összes veszélyes hulladék több mint 10%-a). A hulladék döntő többségét az ATEV Rt. veszi át és kezeli. A települési önkormányzatok és az állattartó telepek által üzemeltetett, működő dögművek, dögművek száma 650 db-ra tehető. E tereken, átlagosan 500 tonna kapacitást és 50% telítettségét figyelembe véve, 10 000 t felhalmozott állati eredetű hulladék található, melynek döntő többsége állati tetem. Az állati eredetű hulladékot feldolgozó telepek lerakóhelyeire a települési dögműknél nagyobb mennyiségű állati hulladék kerül. A működő lerakótelepeken ez ideig kb. 125 ezer tonna állati eredetű hulladék került lerakásra.

2005. december 31-ig az állati hulladék dögművekbe történő elhelyezését meg kell szüntetni, a központi, korszerű védelemmel ellátott lerakóhelyekre kerülő hulladék mennyiségét pedig a feldolgozás, a komposztálás és az égetés növelésével minimalizálni kell. A járványos állatbetegségek jelentkezésekor a betegség terjedésének minél hatékonyabb megelőzése érdekében szükséges a beteg állatok tetemének ártalmatlanítására alkalmas, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő égetőberendezés üzembe állítása is. A program keretében teendő főbb intézkedések:

— A hulladék keletkezési helyén biztosítani kell a nagy és kis fertőzési kockázatú, valamint a specifikus kockázatú anyagok szelektív tárolását és a hulladék romlási folyamatának lassítását.

— Az állati hulladék gyűjtő helyeket a nagy állattartó telepeken, a nagy élelmiszeripari cégeknél (pl. vágóhíd, húsfeldolgozó), és a regionális települési hulladékkezelő

telepekhez kapcsolódó, regionális állati hulladékgyűjtő helyeken szükséges fejleszteni.

— Az állati hulladék kezelő üzemekben a minőségbiztosítás fejlesztése érdekében be kell vezetni a 92/562/EGK határozatát a HACCP alkalmazásáról. A minőségbiztosítás érdekében különösen fontos az alapanyag állati hulladék és a késztermékek szelektív tárolókapacitásának növelése, a technológiák energetikai hatásfokának javítása, a mérési adatok gyűjtése, a technológia automatizálásának fejlesztése.

— Az elavuló kezelő kapacitások kiváltására 2005 után legalább 100 ezer tonna/év hulladékkezelő kapacitás fejlesztésre lesz szükség.

— Mintegy 30–40 speciális jármű rendszerbe állításával bővíteni kell az állati eredetű hulladékok speciális szállítójárműparkját. Meg kell oldani a különböző kockázattal rendelkező hulladék külön járművel — vagy minimálisan a járművön külön edényzetben — történő szállítását. Ez a regionális állati hulladék gyűjtők kialakításával, illetve az ún. SRM anyagok kiválasztásával rövid távon szükségessé válik.

— Szükséges a takarmány formájában nem hasznosítható állati hulladéknak a mezőgazdaságban felhasználható trágyaanyagként történő „hasznosítása”. Ehhez 2003-ban 5–6 speciális, egyenként 10 ezer tonna/év kapacitású ártalmatlanító vonal és komposztáló tér kialakítása indokolt. A tervidőszak végére további 20–30 ezer tonna/év kapacitás létrehozása szükséges.

— Rövid távon szükséges egy kb. 10 000 tonna/év kapacitású, vagy két fele ekkora speciális égető létrehozása. Az égetőnek alkalmasnak kell lenni a nagy kockázatú SRM anyagok (kérődzők fejének, gerincvelőjének, BSE-től különösen veszélyeztetett szerveinek) ártalmatlanítására.

— Megfontolandó az egész rendszer összehangolt, egységes kialakítása és üzemeltetése érdekében az ATEV-ek szerepének, feladatkörének, tulajdonosi és felelősségi szerkezetének felülvizsgálata és szükség szerinti átalakítása.

f11. Növényvédőszer-hulladék és -csomagolás

A növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény és a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény rendelkezik a lejárt szavatosságú növényvédő szer és a növényvédő szerrel szennyezett csomagolóeszköz hulladék megfelelő, a környezetet nem szennyező módon történő teljes körű kezeléséről, biztonságos ártalmatlanításáról.

A lejárt szavatosságú növényvédő szereket, illetve a növényvédő szerrel szennyezett csomagoló eszközöket, amennyiben a szer engedélyokirata másképpen nem rendelkezik, veszélyes hulladéknak kell tekinteni. A lejárt szavatosságú növényvédő szerek és az üres göngyölegek kezelése és ártalmatlanítása gazdasági és szabályozási gondok miatt nem kielégítően megoldott. A növényvédő szer hulladék kezelése a vonatkozó rendelkezések alapján történik. A nem hasznosítható növényvédő szer és a szennyezett göngyöleg hulladék ártalmatlanítási módja elsősorban

az égetés lehet, amely ma is több veszélyes hulladék égetőben gyakorlat.

Az elmúlt években a kisüzemekben, a házi és a hobbi-kertekben felhasznált növényvédő szerek és göngyölegei (elsősorban a 2 liternél kisebb térfogatúak) zömmel a települési hulladéklerakókra kerültek, bár mennyiségük elhanyagolható. A mezőgazdasági közepes és nagyüzemek a selejtté vált növényvédő szereket részben ártalmatlanították, nagyrészt azonban anyagi okokból tárolták. Jelenleg mintegy 1000 tonna, raktárakban gyűjtött csomagoló burkolat ártalmatlanításával kell számolni.

A program keretében meg kell valósítani a folyamatosan képződő hulladék felhasználótól történő visszagyűjtését, majd a visszagyűjtött hulladék kezelése a gyártói felelősség érvényesítésével megoldható. A felhalmozott készletek ártalmatlanítását szintén meg kell oldani.

A kiürült növényvédőszeres göngyölegeknél fejlesztendő a megfelelő tisztítás. A mosás legcélszerűbben a permetlékeverés helyén történhet, a permetezőgép felhasználásával. Az új növényvédelmi törvény, illetve végrehajtási rendelete bevezeti a növényvédő gépek típusvizsgálatát. Ennek követelményrendszere a gépeken előírja göngyöleg ürítő-mosó berendezések alkalmazását.

További cél a göngyölegek egységesítése és szabványosítása, amely nagymértékben egyszerűsítene az ártalmatlanítást. A kezelhetőség megkönnyítésére a göngyölegeken a gyártóknak fel kell tüntetniük az ártalmatlanításra vonatkozó ajánlásokat.

f12. Építési és bontási hulladék

Az építési és bontási hulladék a jelenlegi gyakorlat szerint a lerakóhelyeken tetemes lerakási kapacitásokat foglal el. Az építési és bontási hulladék döntő hányada — kivéve pl. a festék- és ragasztómaradékokat, az azbeszttartalmú szigeteléseket és az azbesztcementet, a szénkátránytartalmú bitumenhulladékot, a tartósítószerrel kezelt fahulladékot — nem veszélyes inert hulladék.

Az építési és bontási hulladék keletkezés mértékéről jelenleg nincs rendszeres, szabályozott adatgyűjtés. A hulladékgazdálkodási helyzetet egy 1991. évi reprezentatív felmérésre és az akkori és a mai építőipari tevékenység volumenének összehasonlítására alapozott becsléssel lehet bemutatni. E szerint évente mintegy 10 millió tonna építési és bontási hulladék keletkezik (ebből 7 millió tonna a kitermelt föld). A kitermelt föld teljes mennyiségben felhasználható, míg a hulladékgazdálkodási szempontból figyelemre érdemes törmelék és hulladék összes mennyisége 3 millió tonna. A gazdasági, építési tevékenység fejlődésével és a szigorodó hulladékgazdálkodási szabályozás hatására ez a mennyiség várhatóan folyamatosan növekedni fog. Szakértői becslések szerint a hasznosítás aránya jelenleg 30% körüli (a kitermelt föld figyelmen kívül hagyásával).

2008-ig a hasznosítási hányadot legalább 50%-ra kell emelni. Ennek érdekében a megelőzést (bontott anyagok újrahaználata) és a hasznosítást preferáló jogszabályokat kell alkotni. Ezekben meg kell állapítani az építési és bon-

tási hulladék kezelésének részletes szabályait, a másodlagos nyersanyag minőségi (felhasználhatósági) osztályba sorolását, felül kell vizsgálni az építőipari, útépitési, építési szabványokat. Módosítani kell a műszaki irányelveket, a vizsgálati és minősítési metodikákat. Az állami és önkormányzati tenderekben preferálni kell a hasznosítható építési hulladék felhasználását, elő kell írni a hasznosítható építési hulladék meghatározott arányú alkalmazását egyes építési technológiáknál. E szabályokat az építési-bontási engedélyekben érvényesíteni kell.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a bontási hulladékban megjelenő azbeszttartalmú hulladékokra. E hulladékok kezelésére, illetve az épületek azbesztmentesítésére külön programban kell intézkedni.

f12.1. Azbesztmentesítési program

Az EU-jogharmonizációs tervben az azbeszt környezet-szennyezés megelőzéséről szóló 87/217/EGK számú tanácsi irányelv átvétele 2002. évre került tervezésre. A jogszabálynak a fentiek szerint még magyar jogszabállyal át nem vett, az azbesztmentesítések során betartandó, továbbá a hulladék kezelése, szállítása és ártalmatlanítása vonatkozásában megadott, meglehetősen általánosan megfogalmazott rendelkezéseit kell tartalmaznia.

Az épületekben alkalmazott szórt azbesztvakolatok mentesítése várhatóan mintegy tízéves program során történhet meg. Ezzel egyidejűleg az azbeszthulladék keletkezési üteme megnövekszik. A várhatóan mintegy 400 000 m² felületen elhelyezett szórt azbeszt eltávolításából származó laza hulladék várható összmenyisége 25 000 m³ (megfelel 6300 tonnának), aminek mintegy fele a lakáscélú, másik fele a kommunális, illetve ipari célú épületekből származik. Az azbesztcement termékek forgalmazása a 41/2000. (XII. 20.) EüM—KöM együttes rendelet értelmében 2005. január 1. után tilos. A jelenleg már beépített 150 millió m² tetőfedő anyagból származó 1,2 millió m³, továbbá a 86 millió fm cső bontásával keletkező mintegy 900 000 m³ darabos hulladék (összesített tömege kb. 1,6 millió tonna) elhelyezésével kell számolni kb. 2030-ig. Az EU-besorolás szigorodása miatt ez a fajta hulladék is veszélyes hulladéknak minősül, lerakása elsősorban mono-deponiákban lehetséges. Így a fajlagos költségek kisebbek, mint a porlódó azbeszthulladék esetében, ugyanakkor térfogata annak csaknem százszorosa.

4. FINANSZÍROZÁS ÉS GAZDASÁGI SZABÁLYOZÁS

4.1. A végrehajtás finanszírozhatósága a jelenlegi adottságok mellett

Az OHT-ban kitűzött célok elérését biztosító fejlesztések létrejöttét központi, önkormányzati, nemzetközi forrásokból (ISPA, PHARE, Kohéziós Alap, Strukturális

Alap) és a gazdasági szféra rendelkezésére álló forrásokból kell finanszírozni.

A központi szinten erre a célra pályázati úton igénybe vehető forrás a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat, a Gazdasági Fejlesztési Célelőirányzat, a területfejlesztési, illetve a munkahelyteremtést támogató előirányzatok, a BM címzett és céltámogatási rendszere, de az ágazati fejlesztési programok finanszírozási forrásai is felhasználhatók az ágazati fejlesztések hulladékgazdálkodási vonatkozásainak támogatására.

A hulladékgazdálkodás jövőbeni finanszírozási rendszerét, az egyes programok hatékony finanszírozási konstrukcióját az OHT-ban meghatározott célok elérésének érdekében a jövedelem tulajdonosok közötti arányos költségmegosztással kell kialakítani. Így a 2003—2008. évi központi és önkormányzati költségvetésekben, gazdálkodói forrásokkal biztosítani kell, hogy a megvalósítási programok éves részfeladatainak ütemezett finanszírozásához a szükséges pénzügyi fedezet rendelkezésre álljon. Ezzel párhuzamosan fokozatosan be kell vezetni az OHT céljait szolgáló komplex finanszírozási és gazdaság szabályozási, támogatási rendszert.

A támogatási rendszerrel szemben támasztott követelmények:

— A hulladékgazdálkodási beruházásokat (az OHT-ban szereplő) programok alapján kell támogatni.

— Alapvető kritériumnak kell tekinteni a környezet-hatékonyság biztosítását.

— A programok alapján támogatási csomagokat kell megfogalmazni. Minden egyes támogatási csomagban meg kell határozni a csomag környezetvédelmi célját, a kedvezményezetti kört, a támogatás mértékét, a támogatás típusát, a támogatás megszerzéséhez szükséges eljárást.

— Az azonos hulladékgazdálkodási célt szolgáló támogatások esetében egységes döntési mechanizmust, pályázati eljárást kell kialakítani, a tárcák forrásainak felhasználását össze kell hangolni. A települési hulladékgazdálkodási fejlesztési feladatok finanszírozását egységes rendszerben az ISPA, illetve a Kohéziós és Strukturális Alapok támogatásainak felhasználásával kell kialakítani.

— Biztosítani kell a környezetvédelmi célú támogatások egységes nyilvántartását.

— A támogatási rendszernek a vonatkozó program teljes időszakában stabil, kiszámítható szabályok szerint kell működnie.

— A fejlesztések és beavatkozások magas előkészítési színvonalát szükséges elérni, ehhez biztosítani kell a központi forrásokat.

— Indokolt a hatékony és gazdaságos fejlesztések támogatási garanciáinak megteremtése és érvényesítése. El kell érni, hogy az esetleges magas támogatási arány ellenére érdekeltég alakuljon ki az olcsó megoldásra.

— A támogatott beruházások megfelelő szervezési, menedzselési, ellenőrzési, intézményi rendszerének kialakítása.

Fontos, hogy a programok céljaival összefüggő új, illetve eddig nem általános támogatási célok meghatározásra kerüljenek: szelektív hulladékgyűjtés, válogatóművek, újrahasznosítás, termikus hasznosítás, komposztálás, szennyvíziszap-kezelés, elhelyezés.

A korábbi időszakban felhalmozott, gazdátlan szennyezések, környezeti károk felszámolása a környezetvédelmi törvény, illetve a 33/2000. (III. 17.) Korm. rendelet szerinti felelős feladata. Az államnak fokozottan kell ügyelnie arra, hogy a lehető legkevesebb eset kerüljön állami felelősségi körbe, továbbá, hogy új gazdátlan károk ne keletkezhesse, illetve a keletkezett károkat okozók szüntessék meg, továbbá biztosítsák megszüntetésük finanszírozását.

Az államháztartás és alrendszerei, különösen a központi költségvetési szervek hulladékgazdálkodási feladatainak finanszírozását a fejezeti költségvetésben biztosítani kell.

4.1.1. Gazdálkodóiszférafejlesztéseinek finanszírozása

A gazdasági szféra — beleértve a gyártók, hulladékkezelők, hulladékkereskedelmi vállalkozások — hulladékgazdálkodási fejlesztéseit többnyire kedvezményes kölcsön, saját forrás, valamint hitel fedezi. A támogatási rendszereket úgy kell alakítani, hogy a hulladékképződést megelőző, illetve a hulladékhasznosítási célú beruházásokat ösztönözzék, elsősorban a kedvezményes hitelek körének és volumenének bővítésével. A piacteremtés fontos eszköze a hulladékhasznosítás kínálatának javítása, ezen belül a hazai hulladékhasznosítási célú háttérpar fejlesztése.

Kutatás-fejlesztési támogatással a technikai-technológiai innováció és a magyar környezetvédelmi háttérpar fejlesztését kell ösztönözni. A kedvezményes hitelekhez való hozzájutás az ipari hulladékgazdálkodásban meghatározza a fejlődés lehetőségeit, ütemét.

A hulladékképződés szempontjából problémás termékek használatának visszaszorításában, hulladékaik kezelésében az EU az önfinanszírozó rendszereket preferálja. A magyar jogrendben már az irányelveknek megfelelő rendletek (elemek és akkumulátorok, csomagolások) szintén az önfinanszírozó megoldást írják elő, a gyártókra hárítva a feladat megoldását. Ugyanez javasolható a kidolgozás alatt álló, az irányelvek adaptációját szolgáló jogszabályok (kiselejtezett gépjárművek, elektronikai termékek hulladéka) esetében is. Az EU-ban megfigyelhető tendencia alapján megfontolandó, hogy a jelenleg még csak termékdíjjal szabályozott gumiabroncsok esetében is az önfinanszírozó megoldás váltsa fel a termékdíjas szabályozást. Fontos eszköz lehet e területeken az ipar és a hatóságok közötti önkéntes megállapodások elterjesztése.

Az anyagában hasznosított hulladék felhasználását, értékesítését elősegítheti olyan előírás, amely a közbeszerzések során előnyben részesíti azokat a pályázókat, amelyek tevékenységük során több hasznosított hulladékot hasz-

nálnak fel. A közbeszerzésekről szóló 1995. évi XL. törvény 35. §-ának (1) c) pontja ezt feltételelesen lehetővé teszi, azonban annak érvényesítésére akkor lenne lehetőség, ha az előnyben részesítés kötelező jellegű előírás lenne. Elsősorban a nagy volumenű útépitési, mélyépítési stb. állami fejlesztések közbeszerzései jelentenének nagyobb volumenű piacot azon hasznosított hulladék iránt, amelyek nem klasszikus másodnyersanyagként (hulladékpapírból papír, fémhulladékból fém) hasznosulnak.

4.1.2. A települési hulladékkezelési közszolgáltatás fejlesztéseinek finanszírozása

Az önkormányzatok csak a jelenlegi állami támogatások fenntartása, a különböző források hatékony összehangolása esetén és a nemzetközi források segítségével lesznek képesek az első években a gyors ütemű fejlesztések megvalósítására. Az önkormányzati lerakási, komposztálási, gyűjtési, szelektív gyűjtési feladatok ellátásához szükséges beruházások finanszírozását jelenleg 50—60%-ban központi forrásokból, illetve regionális támogatásokból (cél- és címzett, KAC, területfejlesztési források), 20—30%-ban nemzetközi forrásokból (ISPA, PHARE), 10—20%-ban önkormányzati és helyi saját forrásokból (önkormányzati költségvetés, díjak, hozzájárulások) biztosítják.

A korszerű kezelési megoldások megvalósításának elősegítésére fenn kell tartani, és egységesíteni kell a hulladékgazdálkodási támogatásokat (komposztálás támogatása, szelektív gyűjtés, válogatás támogatása stb.). Kizárólag a „korszerű”, komplex regionális rendszereket, illetve a meglévő rendszereket korszerűsítő, kiegészítő beruházásokat kell támogatni, arra ösztönözve az önkormányzatokat, hogy minél gyorsabban térjenek át korszerű kezelésre. Az adott támogatási szinten felüli kedvezményes kölcsönök biztosítása előnyös lehet, ha megalapozott, banki szigorúságú előkészítés előzi meg.

Az elkülönítetten begyűjtött települési hulladék hasznosítása már gazdálkodói feladat, ennek megfelelően a finanszírozás a gazdasági szférához hasonlóan jelentős saját erő biztosításával, kedvezményes hitelek alkalmazásával történhet.

A régi, betelt, elavult hulladéklerakók felszámolásának, rekultivációjának finanszírozására állami, nemzetközi segítség szükséges. Új, regionális lerakó vagy égető beruházásának támogatása viszont csak a komplex, elkülönített begyűjtést is megvalósító rendszerekhez vagy meglévő rendszerek ilyenné fejlesztéséhez kapcsolva, a begyűjtő-körzetben lévő régi lerakók bezárását és rekultiválását vagy kitermelését is megvalósítva lesz lehetséges.

Az OHT-ban megfogalmazott feladatok ellátásához nincs szükség külön kiemelt kormányzati programra, azonban egyes, hulladékgazdálkodási szempontból kiemelt anyagáramok esetében több ágazati célleírányzat által támogatott állami forrásbevonásra lesz szükség. Az ilyen „ágazatközi” programok részletes finanszírozási struktúráját is ágazatközi forrásmegosztással kell kialakítani.

4.1.3. Működtetésfinanszírozása

A hulladékkezelési beruházások fenti támogatási rendszere mellett gondoskodni kell a megvalósuló begyűjtési és kezelési rendszerek folyamatos és hatékony működésének finanszírozásáról. E tekintetben elsődleges a „szennyező fizet” elv következetes alkalmazása. Ez az elv a hulladékot eredményező termékek gyártói felelősségének, valamint a vállalkozói szférában a hulladékot termelő felelősségének érvényesítésével maximálisan kielégíthető. A lakosságnál képződő háztartási hulladékok esetében az elv a hulladékkezelési díjakon keresztül érvényesíthető, maga a hulladékkezelés azonban a kötelező önkormányzati közszolgáltatás keretében valósul meg. Az ennek keretében viszonylag rövid idő alatt megvalósuló korszerű rendszerek üzemeltetési, fenntartási és tartalékképzési költségei összességében még több évig meg fogják haladni a lakosság és az önkormányzatok teherviselő képességét. A hatékony működés biztosítása érdekében így — elsősorban a települési hulladék begyűjtés, elkülönített gyűjtés, hasznosítás területén — új, ösztönző gazdasági eszközök, finanszírozási módszerek és forrásteremtő intézkedések bevezetésére is szükség van.

A működtetés finanszírozásának tervezésekor figyelemmel kell lenni az EU közösségi iránymutatására a környezetvédelmi állami támogatásokról (2001/C37/03). Ez egyértelműen kimondja, hogy működési támogatás általánosságban tilos, szigorúan meghatározott esetekben legfeljebb öt évig alkalmazható. Néhány környezetvédelmi tevékenység esetén van lehetőség támogatás nyújtására, átmeneti, legfeljebb 5 évi időtartamra, a hulladékok hasznosítása, az energiahatékonyság növelése esetén.

A csomagolási hulladék hasznosításának megoldása a gyártók és a forgalmazók feladata, kötelességük ezt elvégezni, és biztosítani ennek anyagi fedezetét. Kötelezettségüknek önállóan vagy koordináló szervezet létrehozásával tehetnek eleget. Ekkor tehát a „szennyező fizet” elv alapján a hulladékká vált termék gyártója, forgalmazója, illetve az általuk létrehozott koordináló szervezet a beszedett hulladékkezelési díjból fogja a szelektív hulladékgyűjtés többletköltségeit megfizetni. A hulladékkezelési díjból fedezett szelektív gyűjtés kedvezően hat mind az állami költségvetésre, mind az önkormányzati költségvetésre, mind a hulladékkezelési közszolgáltatási díjakra. A díjak mérsékeltebb emelkedése az inflációt is fékezi.

4.2. Az átalakított és kibővített gazdaságsszabályozási rendszer

A közösségi jogforrásokban meghatározott kötelezettségek teljesítése, gyakorlati megvalósítása alapvetően az üzleti szféra, a szabályozással érintett gazdasági szervezetek feladata. A gyártói felelősség érvényesítése a hulladékgazdálkodás szabályozásának kulcskérdése.

A hulladékgazdálkodás eszközrendszere igen gazdag, így az OHT céljainak eléréshez sokféle gazdasági és ható-

sági szabályozó konzisztens, koordinált alkalmazására nyílik mód. Ezek között vannak már működő szabályozók (amelyek egy részénél esetleg szükség lehet bizonyos módosításokra: pl. termékdíj, beruházási, támogatási rendszerek, szolgáltatási díjak), és vannak új, még jogszabályi előkészítés alatt álló szabályozók (célartalék-képzés, biztosítékadás, betéti díj). További, még elő nem készített szabályozási lehetőségek például az igénybevételi járulék bevezetése a hulladéklerakás, terhelési díj megállapítása a hulladékégetés területén, vagy a pénzügyi támogatási források banki kezelése.

A hulladékgazdálkodás komplex gazdasági szabályozó rendszerének legfontosabb lehetséges elemei a következők:

4.2.1. A települési hulladékgazdálkodástámogatása

A Hgt. 59. § (1) bekezdés *m*) pontja felhatalmazást ad a Kormány számára, hogy a közszolgáltatás ellátásáért a települési önkormányzatot megillető támogatás részletes szabályait megállapítsa.

A települési szilárd és folyékony hulladék kezelésében jelenleg elsősorban az olyan hulladékkezelési módokat alkalmazzák, amelyek hulladékgazdálkodási szempontból nem a legelőnyösebbek: magas a lerakással történő ártalmatlanítás aránya, igen kis mértékű a hulladékok hasznosítása. A hulladékkezelési megoldások többsége nem elégti ki a környezetvédelmi követelményeket: nincs megfelelő műszaki védelme a lerakók jelentős hányadának, az égetők sok esetben nem felelnek meg a levegőtisztaságvédelmi előírásoknak.

A települési hulladékkezelés lakossági díjai jelenleg nem fedezik a felmerülő költségeket. Bár a „szennyező fizet” elv megkövetelné, hogy a díjakba épüljön be a hulladékkezelés teljes költsége, ez azonban a jelenlegi helyzetben a hulladékgazdálkodási célokkal ellenkező irányú hatást válthat ki (növekszik az illegális hulladékelhelyezés esélye). A szolgáltatás teljes költségének beépítése a díjakba nem ösztönözi a településeket a magasabb színvonalú hulladékkezelés megvalósítására, mivel az esetek jelentős részében ez a díjak fizetőképességet meghaladó mértékű emelkedését vonja maga után. Ez a szolgáltatási színvonal csökkenését is eredményezheti. Ezen negatív ösztönző hatások elkerülése érdekében szükséges, hogy a települési hulladék kezelésére, illetőleg az esetenkénti magas díjak ellentételezésére — az alacsony jövedelmű háztartások esetében — szociális jellegű támogatás kerüljön bevezetésre. Azok számára, akiknek elviselhetetlen terhet jelent a díj megfizetése, az önkormányzat támogatást nyújt (kifizeti a számla egy részét). Az önkormányzatok részére eddig is rendelkezésre álló támogatási lehetőséget szükség esetén bővíteni kell. A települési hulladékkezelés finanszírozási rendszerének kialakítása az önkormányzati közszolgáltatások finanszírozási rendszerének továbbfejlesztésével együtt valósul meg.

4.2.2. A pénzügyi biztosítérendszer, a felelősségi szabályozás komplex rendszerének kialakítása

A szabályozás célja, hogy a felelősség egyértelmű legyen, a felelős azonosítható legyen, valamint az, hogy a felelős kötelezettségeit teljesíteni tudja, ne alakuljon ki finanszírozási hiány. Ennek érdekében a következő szabályozók bevezetése indokolt:

— A szervezetek megalakulásával és megszűnésével kapcsolatos szabályozás módosítása.

— A környezetvédelmi feladatok finanszírozási hiányának megelőzése érdekében a biztosítékadás és a kártalanítás kialakítása.

— Az előre nem látható, valószínűséggel bekövetkező környezeti károk utáni helytállás finanszírozhatóságának biztosítása érdekében kötelező környezeti felelősségbiztosítás bevezetése.

— Céltartalék képzése azon tevékenységre, ahol a tevékenységből következően bizonyosan felmerülő hulladékkezelési kötelezettségek jelentkeznek. Céltartalékot kell képezni a várhatóan felmerülő kötelezettségekre is.

4.2.3. A termékdíjrendszer továbbfejlesztése, illetve átalakítása

A jelenlegi termékdíjrendszer átalakítása szükséges azon hulladékképző termékek esetében, ahol speciális EU-szabályozás van érvényben, illetve a közeljövőben ilyen szabályozás lép életbe. Az EU-szabályozásnak megfelelően ekkor a termékdíjat a visszavételi és hasznosítási kötelezettség váltja fel. Jelenleg hatályos, illetve az elfogadáshoz közeli tervezet szintjén az Európai Unióban a következő termékekre létezik önálló szabályozás:

- csomagolási hulladék,
- gépkocsironcs,
- akkumulátor,
- elektromos és elektronikai berendezésekből származó hulladék.

E hulladékként gondot jelentő termékek esetében az EU-konform szabályozás kialakítása szükséges lépés, amely megváltoztatja a finanszírozási lehetőségeket is. E szabályozás már a csomagolási hulladéokra létezik. A termékdíj törvény módosítása szerint teljes mentesség szerezhető a termékdíj-fizetési kötelezettség alól, ha a kötelezett saját maga vagy koordináló szervezet segítségével külön jogszabályban meghatározott kötelező hasznosítási aránynak megfelelő mennyiségű hulladékká vált termékdíj-köteles terméket hasznosított. A termékdíj helyett a hasznosítás költségei terhelik az érintett gazdálkodókat. A hasznosítást koordináló szervezet segítségével fogják megoldani és ennek fejében díjat fizetnek. A szervezet szerződéses kapcsolatok segítségével, a befizetett díjakból teljesíti a feladatait, gazdasági és környezetvédelmi megfontolások alapján meghatározott mértékű pénzügyi ellenszolgáltatást nyújt a hulladékgazdálkodás szereplőinek (az önkormányzatoknak, a gyűjtőknek, a hasznosítóknak) a

visszagyűjtési, hasznosítási arányok elérése érdekében. Az állam szerepe a kötelezettség (hasznosítási arány) előírása és az ellenőrzés. A szervezethez nem csatlakozó, vagy önállóan nem teljesítő kötelezett továbbra is — magasabb összegű — termékdíjat és bírságot fizet.

A fentiekben felüli termékkörökben meg kell vizsgálni, hogy milyen termék esetén lehet, illetve fontos termékdíjat kivetni. A termékdíj bevezetésének kritériumai: jelentős környezetterhelő hatás, homogén termék, a termékdíj adminisztrációs költsége alacsony legyen, fontos a helyettesítő termék léte. A kivetett termékdíj mértéke arányos kell, hogy legyen egyrészt a termék hulladékká váláskori kezelési költségével, másrészt az ahhoz kapcsolódó feladatsor költségeivel (információs rendszer működtetése, ellenőrzési és igazgatási rendszer működtetése). Arra is figyelemmel kell lenni, hogy működési célú támogatás nyújtására gyakorlatilag nem lesz lehetőség.

4.2.4. Az adórendszer, adókedvezmények rendszere

Az EU közösségi iránymutatás a környezetvédelmi állami támogatásokról (2001/C37/03) egyértelműen kimondja, hogy az adókedvezmények működési támogatásnak minősülnek, ami általánosságban tilos, szigorúan meghatározott esetekben, legfeljebb öt évig alkalmazhatók. Az átmeneti ötéves támogatási lehetőséget várhatóan csak hulladékhasznosításra és csak kivételesen indokolt célra vehetjük igénybe. Az adórendszerben meglévő preferenciákat az EU által megengedett módon kell működtetni. Megtartani javasoljuk a környezetvédelmi közszolgáltatások alacsonyabb áfakörbe sorolását, a környezetvédelmi berendezések gyorsított leírásának lehetőségét. A rendszer bővíthető olyan környezetbarát termékek alacsonyabb áfakörbe sorolásával, amelyek azért lettek környezetbarátnak minősítve, mert hulladék hasznosításával készültek, vagy energiatakarékosak.

4.2.5. Igénybevételi járulék

Az igénybevételi járulékot — a környezetvédelmi törvényben meghatározottakkal összhangban — a környezet valamely elemének igénybevételi módja alapján lehet alkalmazni. Az igénybevételi járulék egyik lehetősége a területhasználati járulék bevezetése. E járulék egyik eleme a hulladéklerakási járulék. A földet, mint természeti erőforrást az egyes használatok eltérően terhelik, ezeknek az eltérő hatásoknak kell megjelennie az igénybevételi járulék mértékében. Például egy tartós, negatív hatásokkal, veszélyekkel járó területhasználat, mint a hulladéklerakó esetében magasabb járulék alkalmazható. A hulladék tárolását, lerakását kezelheti a területhasználati igénybevételi járulék, hiszen az igénybe vett területtel arányos, a tárolás, lerakás módjától, a tárolt, lerakott hulladék jellegétől függő járulék a környezetvédelmi törvény értelmében bevezethető szabályozó. Ez akkor is alkalmazható (természe-

tesen kisebb szorzótényezőkkel), ha nincs közvetlen veszélyeztetés, ekkor tényleg csak a használatot fizettetik meg. E szabályozó bevezetése összhangban van a nemzetközi gyakorlattal. Egyre több ország vezeti be a lerakási adót.

Ha az igénybevételi járulékot a területhasználatra be kívánják vezetni, szükséges tisztázni az igénybevételek körét, a vonatkoztatási alapot, a járulék mértékét, a felhasználás célját és módját, nyilvántartás és az adatszolgáltatás rendjét. A járulék elsődleges célja a lerakás visszaszorítása, az egyéb ártalmatlanítás (égetés) és hasznosítás ösztönzése lenne. Ezzel a lerakást drágábbá lehet tenni, mint a többi kezelést, megoldást. E megoldás hátránya a hulladékkezelés drágulása. A szabályozó elem bevezetését részletes társadalmi, gazdasági és környezeti hatásvizsgálattal kell megalapozni. A hulladéklerakásért fizetendő igénybevételi járulék bevezetése 2003—2004-ben nagy mértékben járulna hozzá a lerakásmérséklési célok eléréséhez, kifizetődőbbé téve a korszerűbb, a környezetet hosszú távon nem veszélyeztető hulladékkezelési módszerek alkalmazását.

4.2.6. A betéti és a letéti díj

A betétdíj az elhasznált, hulladékká vált termékek fogyasztótól történő visszavételét ösztönző eszköz, amelyek a gyártói felelősség teljesítésében segítik a gyártókat. A betétdíjas rendszer lényege a meghatározott betétdíj felszámítása a termék eladásakor, illetve visszafizetése a használt termék vagy hulladéka visszavételekor. A letéti díj ettől annyiban tér el, hogy az elsősorban a majdani hulladékkezelési költségek fedezetére szolgál, ezért a termék eladásakor felszámított díjról külön igazolást adnak (esetleg magán a terméken jelölik a díj megfizetését) és hulladékká vált termék visszavétele ingyenesen, esetleg az aktuális és a megfizetett díj különbségének kifizetésével történik. A letéti díj alkalmazására elsősorban tartós fogyasztási cikkek esetében lehet szükség. Mindkét megoldásnak szerves része a termék visszavételi kötelezettsége, a forgalom és a visszavétel pénzügyi és anyagi nyilvántartása, a működés ellenőrzése. A díjak alkalmazása lehet önkéntes vagy jogszabályban meghatározott termékekre kötelező és adott esetben együttesen is alkalmazhatók.

A csomagolási hulladék esetében a már hatályban lévő szabályozást egészítené ki a betétdíjrendszer, az újrahaznátalást ösztönzését biztosítva. A többutas csomagolások arányának kötelező előírása szükséges. Azon kötelezettek, akik nem teljesítik az előírást, betétdíjat fizetnek, illetve magas, anyagában történő hasznosítási kötelezettség fogja terhelni őket. A jelenlegi termékdíjas körből az olajok, az akkumulátorok, a gumiabroncsok és a hűtőberendezések esetében, azonkívül az elemek, a gépjárművek, az elektromos és az elektronikai készülékek esetében lehetséges visszavételi kötelezettség, illetve betétdíj és/vagy letéti díj fizetés lesz előírása.

4.3. A programok és intézkedések finanszírozása

Az egyes programok 2008 végéig történő megvalósítása — az előzetes szakmai, szakágazati tanulmányokra, valamint a hulladékgazdálkodási törvényhez készült részletes hatásvizsgálatra alapozva — a következő fejlesztési és beruházási költségek finanszírozásával biztosítható (nem számolva a Szennyvízelvezetési és Tisztítási Program keretében megoldandó települési folyékonyhulladék-kezelési és településiszennyvíz-tisztítási és iszapkezelési feladatokkal, valamint az Agrár-környezetvédelmi Program keretében megvalósuló, a helyes mezőgazdasági gyakorlat elterjesztése keretében támogatott biomassa-felhasználással).

*Az OHT összesített fejlesztési igénye
2003—2008.*

2001. évi áron, millió Ft

Programok	2003—2008. között összesen
Ipari és egyéb termelési hulladék	64 500—70 100
Települési szilárd hulladék	126 900—131 000
Települési folyékony hulladék*	500
Inert/Építési és bontási hulladék	10 800—12 200
Veszélyes hulladék	100 900—102 700
Kiemelt anyag- és hulladékáramok	38 600—40 800
<i>Összesen</i>	<i>342 200—357 300</i>

* A program költségei csak a begyűjtés fejlesztését fedik le, a begyűjtött hulladék kezelésének fejlesztése Magyarország Szennyvízelvezetési és Tisztítási Programjának részeként valósul meg (17,6—17,9 milliárd Ft tervezett költséggel).

A táblázat a jelenlegi információk alapján részletesen kidolgozott szakmai programok végrehajtásának számszerűsíthető költségeit tartalmazza. Az OHT-ban megjelölt, de az NKP részeként 2003-ig részletesen kidolgozandó, 2003—2008-as időszakra vonatkozó további programok ráfordítási igényei, valamint a programokon kívüli hulladékgazdálkodási kiadások a végrehajtás költségeit előzetes becslések szerint legfeljebb 8—10 milliárd forinttal fogják növelni. Így az OHT fejlesztési igénye a 2003—2008-as tervidőszakban 350—360 milliárd forint körül alakul. Ennek megfelelően — a hulladékgazdálkodási törvény értelmében kétevenként amúgy is szükséges felülvizsgálatkor — az NKP következő hatéves ciklusának elfogadásakor a várható költségek pontosítása, ütemezése és forrásmegosztása, a teljes költségek véglegesítése szükséges.

A fejlesztési költségekhez járul a gyakorlatilag teljes egészében költségvetési forrásokból megvalósítandó intézményfejlesztési intézkedések költségigénye 2001. évi árszínvonalon a következők szerint becsülhető:

Millió Ft

Intézkedés	Becsült fejlesztési költség 2003—2008.
INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS	
Jogalkotás, hulladékgazdálkodási tervezés	1 200—1 250
Létszámfejlesztés	1 750—1 800
Technikai fejlesztés	500—550
Oktatás, képzés, szemléletformálás	1 650—2 000
Összesen	5 100—5 600
Ebből:	
<i>Önkormányzatok:</i>	
Jogalkotás, hulladékgazdálkodási tervezés	1 000—1 000
Létszámfejlesztés	825—850
Technikai fejlesztés	200—225
Oktatás, képzés, szemléletformálás	650—800
<i>Összesen</i>	<i>2 675—2 875</i>
<i>Központi kormányzat:</i>	
Jogalkotás, hulladékgazdálkodási tervezés	200—250
Létszámfejlesztés	925—950
Technikai fejlesztés	300—325
Oktatás, képzés, szemléletformálás	1 000—1 200
<i>Összesen</i>	<i>2 425—2 725</i>

Tervezett programok a nem-veszélyes hulladékokra

Millió Ft

Intézkedési program	Határidő	Becsült fejlesztési költség (2003—2008.)
a)–b) IPARI ÉS EGYÉB TERMELESI HULLADÉK		
a1. Iparihulladék-megelőzési és -hasznosítási program, különös tekintettel a nagy mennyiségben képződő erőművi, kohászati és bányászati hulladékokra (f6. Gumi hulladék programmal együtt)	Programcsomag, pályázati feltételek kidolgozása 2003.	36 500—39 700
a2. Iparihulladék-ártalmatlanítási program	2005—2008.	6 500—6 700
a3. Kis- és közép vállalkozások hulladékgazdálkodási programja	Program kidolgozása 2003.	9 700—10 800
b1. Mezőgazdasági és élelmiszeripari hulladékkezelési, biomassza program	2008.	11 800—12 900
<i>Összesen</i>		<i>64 500—70 100</i>

Intézkedési program	Határidő	Becsült fejlesztési költség (2003—2008.)
c) TELEPÜLÉSI HULLADÉK		
c1. Települési szilárdhulladék-kezelési program		
c1.1. Komplex regionális begyűjtő-kezelő rendszerek kialakítása	2008.	41 600—42 500
c1.2. Elkülönített gyűjtési rendszerek bevezetése		
c1.2.—a) Települési hulladékok szelektív gyűjtési programja összhangban a csomagolási hulladék programmal (f1.)	2008.	11 900—12 500
c1.2.—b) Települési hulladék előkezelési és hasznosítási program összhangban a csomagolási hulladék programmal (f1.), kiemelten kezelve a papírhasznosítást	2008.	16 100—16 900
c1.3. Régi lerakók rekultiválása	2008.	18 200—18 800
c1.4. Fővárosi égetőmű korszerűsítése	2005.	20 800—21 400
f2. Biológiai lebomló szerves hulladék elkülönített kezelése (komposztálási program)	2008.	18 300—18 900
Települési szilárdhulladék-kezelési program összesen		126 900—131 000
c2. Települési folyékonyhulladék-kezelési és szennyvíziszap-kezelési programok		

Intézkedési program	Határidő	Becsült fejlesztési költség (2003—2008.)
c2.1. Begyűjtés és kezelés teljes körűvé tétele, korszerűsítése* * Magyarország Szennyvízelvezetési és Tisztítási Programjával összhangban.	Program kidolgozása 2003.	500
c2.2. Szennyvíziszap előkezelés és hasznosítás* * Magyarország Szennyvízelvezetési és Tisztítási Programjának részeként valósul meg.	Program kidolgozása 2003.	17 600—17 900
Települési folyékonyhulladék-kezelési program összesen		18 100—18 400

Intézkedési program	Határidő	Becsült fejlesztési költség (2003—2008.)
d) INERT HULLADÉK		
f12. Építési, bontási hulladék kezelési program	2008.	8 600—9 700
f12.1. Azbesztprogram	2010.	2 200—2 500
<i>Összesen</i>		<i>10 800—12 200</i>

Tervezett programok a veszélyes hulladékokra

Millió Ft

Intézkedési program	Határidő	Becsült fejlesztési költség (2003—2008.)
e) VESZÉLYES HULLADÉK		
e1. Megelőzés és veszélyesség csökkentése, hasznosítás (f8. Elektronikai hulladék programmal együtt)	2008.	6 500—7 100
e2.—a) Országos veszélyeshulladék-kezelő hálózat programja	2008.	86 900—87 500
e2.—b) Egyéb veszélyeshulladék-kezelési és -ártalmatlanítási program (szektorprogramok kidolgozása, f4. PCB-kezelési programmal és f11. Növényvédőszer-hulladék programmal együtt)	2008.	7 500—8 100
<i>Összesen</i>		<i>100 900—102 700</i>

Tervezett programok a kiemelt anyag- és hulladékáramokra

Millió Ft

Intézkedési program	Határidő	Becsült fejlesztési költség (2003—2008.)
f) AZ ÁTFOGÓ PROGRAMOKBAN FIGYELEMBE NEM VETT KIEMELT ANYAG- ÉS HULLADÉKÁRAMOK		
f1. Csomagolási hulladék program	Beépítve a települési hulladék-kezelési programba	
f2. Biológiai úton lebomló hulladék program	Beépítve a települési hulladék-kezelési programba	
f3. Hulladék olajok	2008.	1 600—1 800
f4. PCB kezelési program	Beépítve a veszélyeshulladék-ártalmatlanítási programba	
f5. Akkumulátorok, elemek	2008.	350—400
f6. Gumihulladék program	Beépítve az ipari hulladék-hasznosítási programba	
f7. Kiselejtezett gépjárművek	2008.	4 400—4 700
f8. Elektronikai hulladék program	Beépítve a veszélyeshulladék-hasznosítási programba	
f9. Egészségügyi hulladékok	2008.	6 500—7 000
f10. Állati eredetű hulladékok	2008.	25 750—26 900
f11. Növényvédőszer-hulladék program	Beépítve a veszélyeshulladék-ártalmatlanítási programba	
f12. Építési és bontási hulladék program	Lásd az inert hulladékoknál	
<i>Összesen</i>		<i>38 600—40 800</i>

Gazdaságfejlesztés és intézményfejlesztés összesen

Millió Ft

	Becsült fejlesztési költség (2003—2008.)
Intézkedési programok mindösszesen ¹	347 300—362 900

¹ Szennyvíziszap előkezelés és hasznosítás (c2.2) nélkül, ami Magyarország Szennyvízelvezetési és Tisztítási Programjának részeként valósul meg.

A Köztársasági Elnök határozatai

A Köztársaság Elnökének 186/2002. (XII. 12.) KE határozata

a Magyar Köztársaság ügyészi szervezetéről szóló
143/1997. (IX. 30.) KE határozat módosításáról

A Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény 19. §-ának (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, a legfőbb ügyész előterjesztésére, a következőket rendelem el:

1. A Magyar Köztársaság ügyészi szervezetéről szóló — az 1/1999. (I. 1.) KE határozattal és a 38/2001. (IV. 5.) KE határozattal módosított — 143/1997. (IX. 30.) KE határozat (a továbbiakban: H.) 2. §-a a következő (1) bekezdéssel egészül ki:

„(1) A fellebbviteli főügyészségek felsorolását és székhelyüket az 1. számú melléklet tartalmazza.”

2. A H. a következő 1. számú melléklettel egészül ki:

„1. számú melléklet
a 143/1997. (IX. 30.) KE határozathoz

A Magyar Köztársaság fellebbviteli főügyészségei

1. Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség (székhelye: Budapest)

2. Pécsi Fellebbviteli Főügyészség (székhelye: Pécs)

3. Szegedi Fellebbviteli Főügyészség (székhelye: Szeged)”

3. Ez a határozat 2003. január 1. napján lép hatályba, egyidejűleg a H. módosításáról szóló 1/1999. (I. 1.) KE határozat és a H. 3. § (2) bekezdése hatályát veszti.

Budapest, 2002. december 9.

Mádl Ferenc s. k.,
a Köztársaság elnöke

KEH ügyszám: I-1/4433/2002.

V. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMEÉNYEK

A pénzügyminiszter

k ö z l e m é n y e

az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben levő
(működési forráshiányos) helyi önkormányzatok
2002. évi II. ütemű támogatásáról

A Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetéséről szóló 2000. évi CXXXIII. törvény 6. számú mellékletének 1. pontja alapján az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben levő (működési forráshiányos) helyi önkormányzatok 2002. évi II. ütemben támogatásban részesülnek.

1. Az 1. számú melléklet szerinti önkormányzatok együttes támogatása 1 285 986 ezer forint.

2. A 2. számú melléklet szerinti önkormányzatok támogatási igényének elismerésére a törvény szerint nincs lehetőség.

3. A támogatások törvény szerinti átutalása 2002. december hónapban a nettó finanszírozás keretében történik.

Dr. László Csaba s. k.,
pénzügyminiszter

1. számú melléklet

Az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő
(működési forráshiányos) helyi önkormányzatok
2002. évi II. ütemű támogatása
(Támogatásban részesülő önkormányzatok)

Sor- szám	Önkormányzat neve	Támogatás (ezer Ft)
BARANYA MEGYE		
1.	Alsószentmárton	2 415
2.	Baranyajenő	7 021
3.	Gödre	3 600
4.	Hegyszentmárton	4 161
5.	Szentlőrinc	25 442
6.	Váznok	1 461
	<i>Baranya megye összesen</i>	<i>44 100</i>
BÁCS-KISKUN MEGYE		
7.	Bácsszőlős	1 048
8.	Csikéria	2 404
9.	Fülöpháza	2 136
	<i>Bács-Kiskun megye összesen</i>	<i>5 588</i>
BÉKÉS MEGYE		
10.	Battonya	13 407
11.	Békéssámson	8 452
12.	Bélmegyer	5 393
13.	Biharugra	9 042

Sor-szám	Önkormányzat neve	Támogatás (ezer Ft)	Sor-szám	Önkormányzat neve	Támogatás (ezer Ft)
14.	Doboz	5 716	67.	Szentistván	648
15.	Dombegyház	8 677	68.	Szerencs	3 656
16.	Geszt	4 450	69.	Szomolya	2 219
17.	Kertészsziget	3 063	70.	Taktaharkány	5 845
18.	Körösnagyharsány	4 864	71.	Taktakenéz	1 460
19.	Körösújfalú	4 406	72.	Taktaszada	2 466
20.	Kötegyán	4 502	73.	Tarcal	4 370
21.	Lőkösháza	2 233	74.	Tardona	4 113
22.	Medgyesbodzás	4 999	75.	Telkibánya	4 905
23.	Mezőgyán	2 729	76.	Tiszapalkonya	2 847
24.	Méhkerék	6 176	77.	Tiszavalk	5 388
25.	Okány	1 789	78.	Tornaszentjakab	1 088
26.	Szabadkígyós	1 658	79.	Tornyosnémeti	1 036
27.	Zsadány	936	80.	Vadna	683
	<i>Békés megye összesen</i>	<i>92 492</i>	81.	Viszló	476
	<i>BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE</i>			<i>Borsod-Abaúj-Zemplén megye összesen</i>	<i>298 753</i>
28.	Alsódobsza	1 016		<i>CSONGRÁD MEGYE</i>	
29.	Arló	15 878	82.	Ambrózfalva	162
30.	Bodroghalom	707	83.	Apátfalva	6 776
31.	Bodrogolaszi	774	84.	Ásotthalom	853
32.	Borsodnádásd	8 158	85.	Bordány	2 803
33.	Bükkaranyos	1 510	86.	Csanádalbertyi	1 031
34.	Csernely	4 245	87.	Csanádpalota	14 418
35.	Csokvaomány	1 284	88.	Domaszék	4 362
36.	Dédestapolcsány	3 330	89.	Eperjes	580
37.	Domaháza	2 621	90.	Földeák	10 543
38.	Felsőberekci	813	91.	Klárafalva	2 053
39.	Felsőtelekes	7 786	92.	Mindszent	18 939
40.	Felsővadász	2 602	93.	Öttömös	3 647
41.	Füzérkomlós	2 021	94.	Ruzsa	1 131
42.	Gagybátor	3 003	95.	Sándorfalva	1 571
43.	Gagyvendégi	269	96.	Szegvár	3 814
44.	Halmaj	2 000	97.	Tömörkény	3 049
45.	Hét	1 304	98.	Üllés	2 478
46.	Hidvégdó	847	99.	Zákányszék	373
47.	Ináncs	2 797		<i>Csongrád megye összesen</i>	<i>78 583</i>
48.	Irota	1 578		<i>FEJÉR MEGYE</i>	
49.	Kazincbarcika	33 081	100.	Alsószentiván	6 200
50.	Legyesbénye	7 207	101.	Csősz	5 404
51.	Mád	12 707	102.	Sárbogárd	34 978
52.	Meszes	2 188		<i>Fejér megye összesen</i>	<i>46 582</i>
53.	Mezőkövesd	30 906		<i>GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE</i>	
54.	Mezőnagymihály	8 541	103.	Bezenye	2 164
55.	Négyes	2 532	104.	Csorna	6 647
56.	Onga	3 041	105.	Mérgecs	263
57.	Ónod	3 229	106.	Répcseszeme	1 235
58.	Ózd	49 268		<i>Győr-Moson-S. megye összesen</i>	<i>10 309</i>
59.	Pácin	1 985		<i>HAJDÚ-BIHAR MEGYE</i>	
60.	Putnok	9 652	107.	Bagamér	329
61.	Ragály	6 155	108.	Berettyóújfalú	64 270
62.	Rakaca	2 745	109.	Biharkeresztes	3 116
63.	Ricse	3 027			
64.	Sajópálfa	6 249			
65.	Sátorajújhely	10 150			
66.	Szemere	347			

Sor-szám	Önkormányzat neve	Támogatás (ezer Ft)	Sor-szám	Önkormányzat neve	Támogatás (ezer Ft)
110.	Körösszakál	2 606	148.	Osztopán	3 825
111.	Nagykereké	4 108	149.	Pálmajor	983
112.	Sárrétudvari	5 362	150.	Rinyabesenyő	960
	<i>Hajdú-Bihar megye összesen</i>	<i>79 791</i>	151.	Simonfa	112
	<i>HEVES MEGYE</i>		152.	Somodor	2 125
113.	Aldebrő	3 727	153.	Somogyacsa	1 758
114.	Füzesabony	8 616	154.	Somogyjád	4 892
115.	Heves	8 377	155.	Somogymeggyes	101
116.	Kompolt	3 300	156.	Somogyvamos	1 366
	<i>Heves megye összesen</i>	<i>24 020</i>	157.	Somogyvár	5 224
	<i>KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE</i>		158.	Szentgáloskér	1 685
117.	Komárom-Esztergom megyei önkormányzat	56 801	159.	Tapsony	1 376
	<i>Komárom-Esztergom megye összesen</i>	<i>56 801</i>	160.	Törökkoppány	859
	<i>NÓGRÁD MEGYE</i>		161.	Zákány	6 837
118.	Herencsény	3 276		<i>Somogy megye összesen</i>	<i>85 272</i>
119.	Ipolyvece	5 357		<i>SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE</i>	
120.	Nőtincs	4 812	162.	Bátorliget	4 111
121.	Rétság	4 323	163.	Botpalád	1 558
	<i>Nógrád megye összesen</i>	<i>17 768</i>	164.	Csengerújfalu	2 144
	<i>PEST MEGYE</i>		165.	Fülpösdaróc	5 198
122.	Nagykátá	40 000	166.	Gávavencsellő	10 198
123.	Nagykovács	4 961	167.	Gelénese	3 535
124.	Penc	7 400	168.	Kállósején	12 998
125.	Püspökatvan	8 656	169.	Kék	5 615
126.	Szigetszentmárton	9 298	170.	Kékcse	1 881
127.	Vácduka	3 334	171.	Kisvárdá	15 383
	<i>Pest megye összesen</i>	<i>73 649</i>	172.	Kocsord	2 928
	<i>SOMOGY MEGYE</i>		173.	Máriapócs	1 998
128.	Ádánd	2 223	174.	Márokpapi	4 180
129.	Berzence	1 139	175.	Nagyecsed	11 660
130.	Buzsák	1 184	176.	Napkor	2 278
131.	Csurgó	8 061	177.	Nábrád	5 637
132.	Edde	1 433	178.	Nyírbátor	50 877
133.	Felsőmocsolád	3 758	179.	Nyírbétek	2 478
134.	Gálosfa	1 730	180.	Nyírlugos	13 793
135.	Hedrehely	769	181.	Nyírmeggyes	3 782
136.	Hetes	704	182.	Nyírpárasznia	1 782
137.	Iharosberény	5 213	183.	Nyírtét	3 330
138.	Inke	3 155	184.	Ópályi	4 944
139.	Istvándi	6 226	185.	Ökörítőfülpös	4 946
140.	Karád	2 184	186.	Pátroha	9 645
141.	Kereké	4 902	187.	Pátyod	2 587
142.	Kötcse	1 909	188.	Piricse	8 220
143.	Kőröshegy	1 263	189.	Rápolt	2 499
144.	Lulla	975	190.	Szamosszeg	7 060
145.	Mezőcsokonya	2 958	191.	Szatmárcseke	12 272
146.	Mike	784	192.	Tiszadob	4 877
147.	Mosdós	2 599	193.	Tiszakanyár	2 702
			194.	Tuzsér	6 993
			195.	Uszka	2 216
				<i>Szabolcs-Szatmár-Bereg megye összesen</i>	<i>236 305</i>

Sor-szám	Önkormányzat neve	Támogatás (ezer Ft)
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE		
196.	Nagyrév	5 460
197.	Tiszabura	14 935
198.	Tiszaderzs	840
199.	Tiszainoka	5 486
200.	Tiszajenő	13 161
201.	Tiszaörs	1 639
202.	Tiszaroff	4 247
203.	Törökszentmiklós	17 212
	<i>Jász-Nagykun-Szolnok megye összesen</i>	<i>62 980</i>
TOLNA MEGYE		
204.	Dombóvár	7 536
205.	Felsőnyék	5 865
206.	Grábóc	2 381
	<i>Tolna megye összesen</i>	<i>15 782</i>
VAS MEGYE		
207.	Celldömök	11 483
208.	Csepreg	2 080
209.	Győrvár	1 063
210.	Kőszeg	8 120
211.	Magyarszombatfa	2 332
212.	Oszkó	227
213.	Szalafő	500
214.	Vasvár	13 588
	<i>Vas megye összesen</i>	<i>39 393</i>
ZALA MEGYE		
215.	Eszteregnye	1 840
216.	Lasztonya	1 159
217.	Lispeszentadorján	1 107
218.	Maróc	2 704
219.	Páka	2 363
220.	Tornyiszentmiklós	950
221.	Zalakomár	2 718
222.	Zalalövő	1 989
223.	Zalaszentő	2 988
	<i>Zala megye összesen</i>	<i>17 818</i>
	<i>Ország összesen</i>	<i>1 285 986</i>

2. számú melléklet

**Az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő
(működési forráshiányos) helyi önkormányzatok
2002. évi II. ütemű támogatása**

(Támogatásban nem részesülő önkormányzatok)

Sor-szám	Önkormányzat neve
BARANYA MEGYE	
1.	Almamellék
2.	Bogádmindszent
3.	Técsy

Sor-szám	Önkormányzat neve
BÁCS-KISKUN MEGYE	
4.	Kéleshalom
BÉKÉS MEGYE	
5.	Szarvas
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE	
6.	Borsod megyei önkormányzat
7.	Filkeháza
8.	Füzérkajata
9.	Hegymeg
10.	Nagyhuta
11.	Sóstófalva
12.	Szuhogy
CSONGRÁD MEGYE	
13.	Csanytelek
14.	Fábiánsebestyén
15.	Forráskút
16.	Makó
17.	Mártély
18.	Szentes
FEJÉR MEGYE	
GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE	
HAJDÚ-BIHAR MEGYE	
19.	Körösszegapáti
20.	Nyíracsad
HEVES MEGYE	
KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE	
NÓGRÁD MEGYE	
PEST MEGYE	
21.	Bernecebaráti
22.	Letskés
SOMOGY MEGYE	
23.	Bőszénfa
24.	Sántos
25.	Szenta
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE	
26.	Sényő
27.	Tiszabecs
28.	Túrricse
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE	
29.	Kunszentmárton
30.	Nagyiván

Sor- szám	Önkormányzat neve
--------------	-------------------

TOLNA MEGYE

31. Bölcske
32. Csikóstóttós

VAS MEGYE

33. Szaknyér

ZALA MEGYE**A Magyar Akkreditációs Bizottság****k ö z l e m é n y e****a Magyar Akkreditációs Bizottság akkreditációs követelményrendszeréről**

A MAB akkreditációs eljárása során azt vizsgálja, hogy a felsőoktatási intézmény képzési és kutatási tevékenysége, illetve a képzési programok szakmai és infrastrukturális színvonala, valamint az intézmény személyi és szervezeti feltételei megfelelnek-e a MAB által kidolgozott és nyilvánosságra hozott akkreditációs követelményeknek. Az akkreditációs vizsgálat tárgyától függően a MAB eljárása két-féle:

Előakkreditációs eljárás: véleményezési eljárás, melyre vagy új intézmény vagy kar, illetve doktori iskola létesítésekor, vagy szak indítása esetén kerül sor.

Intézményi akkreditációs eljárás: már működő intézmény, kar, doktori iskola, szak minőségértékelése.

Az előakkreditáció során a MAB a kérelmekben (pályázatokban) bemutatott statikus állapotot tükröző tervek alapján foglal állást abban, hogy az előakkreditációs követelményeket a kérelmező teljesíti-e, vagy sem (akkreditálható / nem akkreditálható). A már működő szak, doktori iskola, kar, intézmény akkreditációja során a MAB az állapotvizsgálaton kívül a folyamatvizsgálatra és a folyamat eredményének vizsgálatára helyezi a hangsúlyt. A folyamat-, illetve a folyamat eredményének vizsgálata során alkalmazott kritériumrendszert az új Akkreditációs Útmutató tartalmazza majd. (Az útmutató a második intézményi akkreditációs kör készülő kézikönyve.) Természetesen az előakkreditációs követelményeknek — mint akkreditációs minimumkövetelményeknek — a működő szak, doktori iskola, kar, intézmény is eleget kell tennie.

I.*Általános szabályok*

1. A MAB akkreditációs eljárásának eredménye — a követelményeknek való megfelelés mértékétől függően — háromféle lehet:

Akkreditálható

Az összes akkreditációs feltétel tekintetében megfelel.

Feltétellel akkreditálható (határidő megjelölésével)

E határozatban foglalt akkreditációs feltételek jelentős hányada teljesül, a többi feltétel időarányosan teljesíthető. Feltételhez kötött akkreditáció esetén az akkreditációs eljárást lezáró MAB határozatban meg kell adni az akkreditáció érvényességi idejét, valamint azokat a hiányosságokat, amelyek megadott időpontig történő kiküszöbölése az akkreditáció feltétele.

Szak előakkreditációja esetén, ha a MAB az indítani kívánt szakot feltétellel akkreditálja, akkor a MAB javasolhatja a szak indítási engedélyének határozott időre szóló megadását¹.

Nem akkreditálható

Az akkreditációs követelmények nem teljesülnek.

2. A MAB akkreditációs követelményrendszerében foglaltak mind az előakkreditációs, mind az intézményi akkreditációs eljárások során az alábbiak figyelembevételével érvényesítendőek:

— Előakkreditáció esetén a létesítőnek időarányosan kell rendelkeznie az Ftv. 3—4. §-okban foglalt személyi és tárgyi feltételekkel.

— Bizonyos előakkreditációs kérelmek esetén (intézménylétesítési / állami elismerés iránti, illetve olyan szakindítási kérelem esetén, mely szak tudományágában az intézményben korábban nem volt még képzés) az akkreditációs követelményrendszer által előírt teljes munkaidejű munkaviszony helyett elegendő a (leendő) munkáltató, valamint a (leendő) munkavállaló erről szóló szándéknyilatkozata, mely — szakindítás esetén — lehetőleg a szak egy teljes képzési ciklusára vonatkozik.

— Intézményi akkreditáció során a működési folyamatra és a folyamat eredményére vonatkozó akkreditációs feltételek is teljesítendőek. (Lásd: a majdan megjelenő új akkreditációs útmutatóban.)

3. A különböző képzési formák (nappali, esti, levelező, távoktatás), illetve a székhelyen kívüli képzések akkreditációjának feltétele — a képzési formától függetlenül — a szak akkreditációs követelményeinek teljesítése. Távoktatási képzések esetén az akkreditációs követelmények sajátos követelményekkel még kiegészülnek.

¹ Határozott időre szóló szakindítási engedély megadása a szak leendő hallgatóinak jogbiztonságához kötött. Lásd a MAB-ról szóló 199/2000. (XI. 29.) Korm. rendelet 17. §-ának (1)—(4) bekezdését.

4. Főiskolán folyó egyetemi szintű képzés, illetve az egyetemi kiegészítő képzés akkreditációs követelményei az egyetemi szakra vonatkozó követelményekkel azonosak.

5. Amennyiben egy felsőoktatási intézmény egy szakon a magyar nyelvű képzés mellett idegen nyelvű képzést is folytat, akkor a MAB intézményi akkreditációs vizsgálata kiterjed erre a képzési formára is. Az idegen nyelvű képzés akkreditációs feltételeit a III. fejezet részletezi.

II.

Képzési programok elfogadásának akkreditációs feltételei

II.1. AIFSZ programok

A MAB új akkreditált felsőfokú szakképzési programok elfogadását akkor támogatja, ha

1. a felsőoktatási képzésbe beszámítható kreditek összhangban vannak a befogadó felsőoktatási intézmény(ek) megjelölt szakának képzési programjával,

2. a beszámítható kreditérték nem kevesebb, mint a felsőfokú szakképzésben szerzett kreditek egyharmada, de nem több, mint 60 kreditpont.

II.2. Képesítési követelmények

A MAB új alapképzési, illetve szakirányú továbbképzési szak létesítését akkor támogatja, ha

1. az új szak tantárgyi programjaiban megadott ismeretanyag tekintetében jelentős (legalább 40%) az eltérés a már létező szakokhoz képest. (Az összehasonlítás alapja: a már létező szakok, valamint a létesítendő szak tervezett képesítési követelményei.)

Megvizsgálandó, hogy a létesítendő szak szakirányként nem építhető-e be már létező szakba, illetve létesítendő alapképzési szak esetén egy szakirányú továbbképzés nem hatékonyabban biztosítja-e a képzési cél elérését;

2. szakmailag elfogadhatók a megadott tanulmányi területek, a felsorolt tantárgyak és azok egymásra épülése, az elméleti és gyakorlati képzés aránya;

3. elfogadható az ismeret-ellenőrzés bemutatott rendszere;

4. szakpárosítás csak olyan szakok társításával hozható létre, melyek közül legalább az egyik tudományos alapképzést biztosít.

III.

Szak akkreditációjának feltételei

III.1. Alapképzési szakok

Egyetemi, főiskolai alapképzési szak akkreditálható, ha

1. a szak tanterve

a) a képzési céllal összhangban van,

b) a tanulmányi területek és azok arányai, a tantárgyak egymásra épülése, az elméleti és gyakorlati képzés aránya, az ismeret-ellenőrzési rendszer a képesítési követelményekben előírtaknak megfelel,

c) a szakmai követelményeknek tartalmilag eleget tesz;

2. a vonatkozó tudományági sajátosságokkal kiegészített szakakkreditációs minimumkövetelmények (lásd: *Függelék*) teljesülnek;

3. távoktatásban a távoktatási képzések sajátos akkreditációs feltételei is teljesülnek.

III.2. Szakirányú továbbképzési szakok

Szakirányú továbbképzési szak akkreditálható, ha

1. a szakirányú továbbképzési szak tudományágában (tudományágaiban) tudományáganként legalább egy akkreditált alapképzési szakon folyik képzés. Ettől a MAB akkor térhet el, ha a szakirányú továbbképzési szak képesítési követelménye szerinti fő tanulmányi területek ismeretanyagát az intézmény akkreditált alapképzési szakokon oktatja²;

2. a szak tanterve

a) a képzési céllal összhangban van,

b) a tanulmányi területek és azok arányai, a tantárgyak egymásra épülése, az elméleti és gyakorlati képzés aránya, az ismeret-ellenőrzési rendszer a képesítési követelményekben előírtaknak megfelel,

c) a szakmai követelményeknek tartalmilag eleget tesz;

3. a vonatkozó tudományági sajátosságokkal kiegészített szakakkreditációs minimumkövetelmények (lásd: *Függelék*) teljesülnek;

4. távoktatásban a távoktatási képzések sajátos akkreditációs feltételei is teljesülnek.

III.3. Távoktatási képzések

Távoktatási formában folyó alapképzési vagy szakirányú továbbképzési szak, illetve akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés akkreditálható, ha a képzés során a távoktatási képzéstől elvárt akkreditációs feltételek is biztosítottak, azaz az oktatásban alkalmazott ismeretátadási, tanulási módszerek, az ehhez készített speciális taneszközök és az oktatók felkészültsége alapján a képesítési, illetve képzési követelmények teljesíthetők. A távoktatási képzés részletes akkreditációs követelményeit a Függelék záró fejezete tartalmazza.

III.4. Idegen nyelvű képzések

Az idegen nyelvű képzés akkreditálható, ha

a) az adott szakon a magyar nyelvű képzés akkreditált, és meg van hirdetve, valamint

² Kivétel: a 2001. évi LXVI. törvény alapján az Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem.

b) a szakon oktatók szakmai és nyelvi felkészültsége hitelt érdemlően bizonyított.

Kiegészítő megjegyzések:

1. Az idegen nyelvű képzés képzési ideje — a különböző országból érkező hallgatók felzárkóztatása, szintrehozó képzése miatt — eltérhet a magyar nyelven folyó képzés képzési idejétől.

2. A külföldi hallgatók oklevelének az anyaországban való elismerése céljából egyetemi szintű szakon a képzés két fő ciklusra bontása (B.Sc. és M.Sc. oklevél kiadása) akkor is elvégezhető, ha a megfelelő magyar nyelvű képzésben még nem vezették be Magyarországon a kétciklusú egyetemi képzést. Ebben az esetben a B.Sc. szintű szakoknak nem a főiskolai szintű akkreditált szak képesítési követelményeihez, hanem az egyetemi szintű képesítési követelményekhez kell igazodni. A kétciklusú képzés sajátosságai az akkreditáció során külön vizsgálandók.

3. Annak érdekében, hogy a külföldi hallgatók oklevelét a küldő országban elismerjék, az idegen nyelvű képzés tantervi, követelménybeli eltéréseket mutathat a magyar nyelvű képzéshez képest, ilyen esetben a MAB az idegen nyelvű képzésre kidolgozott speciális képesítési követelményeket külön is vizsgálja, és a képzési cél szempontjából minősíti.

IV.

Kar akkreditációjának feltételei

Általános elvárások

a) Kari tagozódású intézmény minden szakja a kari struktúrába legkésőbb 2006. december 31-ig legyen beilleszthető.

b) Több kar által szervezett interdiszciplináris (karközi) képzéseknél legyen a szaknak a képzésért felelős és a képzés adminisztrációját végző gesztorkara.

Egyetemi kar akkreditálható, ha

1. elősegíti az intézmény által képviselt tudományterületek hosszú távú fejlődését, biztosítja a működés racionális feltételeit;

2. a karnak legalább egy — bölcsészettudományi kar esetén több — akkreditált alapképzési szakja van;

3. állami felsőoktatási intézményben bölcsészettudományi egyetemi kar az alábbi szakok nélkül nem akkreditálható: filozófia, magyar nyelv és irodalom, történelem, egy idegen nyelv és irodalom;

4. van legalább egy olyan alapképzési szakja a karnak, amelynek tudományágában az intézmény képes és alkalmas doktori képzésre és doktori fokozat odaítélésére (induló kar esetén adott határideig kell teljesíteni e feltételt);

5. rendelkezik a feladatai ellátásához szükséges, az intézménnyel teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatói ál-

lománnyal, azon belül megfelelő számú egyetemi tanárral és doktori fokozattal rendelkező docenssel;

6. rendelkezik a képzéshez és a tudományos kutatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel.

Főiskolai kar akkreditálható, ha

1. elősegíti az intézmény által képviselt tudományterületek hosszú távú fejlődését, biztosítja a működés racionális feltételeit;

2. a karnak legalább egy — bölcsész főiskolai kar esetén több — akkreditált alapképzési szakja van;

3. állami felsőoktatási intézményben bölcsész főiskolai kar az alábbi szakok nélkül nem akkreditálható: magyar nyelv és irodalom, történelem, egy idegen nyelv és irodalom;

4. nem szolgálhat olyan szak főiskolai kar létesítésének alapjául, amely szak csak más kar gondozásában működő szakkal együtt (azaz szak-párban) vehető fel;

5. rendelkezik a feladatai ellátásához szükséges, az intézménnyel teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatói állománnyal, azon belül megfelelő számú, tudományos fokozattal rendelkező főiskolai tanárral;

6. rendelkezik a karon folyó képzéshez és a tudományos kutatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel.

A megfelelő oktatói állományt, a kutatást, fejlesztést, valamint a szükséges infrastruktúrát az oktatott szakok száma és azok tudományága határozza meg (lásd: *Függelék*).

V.

Felsőoktatási intézmény akkreditációjának feltételei

Egyetem akkreditálható, ha

1. képes és alkalmas legalább két tudományterületen (művészeti területen) és tudományterületenként legalább két tudományágban (művészeti ágban)

— akkreditált szakokon egyetemi alapképzésre és szakirányú továbbképzésre,

— habilitációs eljárás lefolytatására,

— doktori képzésre és doktori fokozat odaítélésére (induló egyetem esetén adott határideig kell teljesíteni e feltételt);

2. rendelkezik a feladatai ellátásához szükséges, teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatói állománnyal, azon belül megfelelő számú egyetemi tanárral és tudományos fokozattal rendelkező docenssel;

3. rendelkezik a képzéshez és a tudományos kutatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel (megfelelő épülettel, intézményi könyvtárral, informatikai háttérrel, laboratóriummal, kísérleti és gyakorlóhelyekkel, műszerekkel és más eszközökkel, valamint kollégiumi férőhelyekkel,

sport- és kulturális létesítményekkel, diákétkezési lehetőségekkel).

Főiskola akkreditálható, ha

1. képes és alkalmas legalább egy tudományágban (művészeti területen)

— legalább két akkreditált szakon alapképzésre és szakirányú továbbképzésre,

— kutatási, illetve fejlesztési tevékenység folytatására;

2. rendelkezik a feladatai ellátásához szükséges, teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatói állománnyal, azon belül megfelelő számú, tudományos fokozattal rendelkező főiskolai tanárral;

3. rendelkezik a képzéshez és a tudományos kutatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel (megfelelő épülettel, intézményi könyvtárral, informatikai háttérrel, laboratóriummal, kísérleti és gyakorlóhelyekkel, műszerekkel és más eszközökkel, valamint kollégiumi férőhelyekkel, sport- és kulturális létesítményekkel, diákétkezési lehetőségekkel).

A megfelelő oktatói állományt, a kutatást, fejlesztést, valamint a szükséges infrastruktúrát az oktatott szakok száma és azok tudományága határozza meg (lásd: *Függelék*).

VI.

*Külföldi felsőoktatási intézmény
magyarországi működése*

1. A MAB akkreditációs vizsgálatot akkor folytat, ha abban az országban, ahol a magyarországi működésre en-

gedélyt kérő külföldi intézmény székhelye van az intézmény felsőoktatási intézményként elismert és az általa kiadott oklevél felsőoktatási oklevél (ezt az Oktatási Minisztérium vizsgálja), valamint ha akkreditált, azt hitelt érdemlően bizonyítja.

2. Magyarországi működésre engedélyt kérő külföldi intézmény működését a MAB támogatja, ha

— a képzés tartalma (tanterv, tantárgyak rövid tartalmi leírása),

— az oktatói háttér,

— infrastruktúra

bemutatása alapján a folytatni kívánt képzés a hazai képzéssel összemérhető színvonalat képvisel.

Ha a külföldi intézmény nem önállóan kíván képzést folytatni, hanem más szervezet keretében vagy azzal együttműködve, akkor a magyarországi együttműködő partner csak az állam által elismert felsőoktatási intézmény lehet.

3. Magyarországi működésre engedélyt kérő külföldi intézmény doktori képzést akkor folytathat (önállóan, más szervezet keretében vagy azzal együttműködve), és az intézmény akkor adományozhat fokozatot, ha azt hitelt érdemlően elismerik az intézmény országában.

VII.

Doktori iskola létesítésének akkreditációs feltételei

A részletes akkreditációs követelményeket a MAB SZMSZ 4. számú melléklete tartalmazza.

Függelék

ASZAKAKKREDITÁCIÓMINIMUMKÖVETELMÉNYEI

A használt fogalmak értelmezése

Fő tanulmányi területek	A képesítési követelményekben meghatározott fő tanulmányi területek: — Főtárgyak: a szak szempontjából fontos tantárgyak (pl. a műszaki területen: alapismereti tárgyak, szakmai törzsanyag) — Differenciált szakmai ismeretek tantárgyai (elsősorban műszaki területen) — Kiegészítő ismeretek
Főtárgyak oktatói	A szak szempontjából fontos tantárgyak oktatói.
Kis szak	A felvett hallgatói létszám évfolyamonként nem haladja meg a 15 főt.
Szakfelelős	A szak tartalmáért, a teljes képzési folyamatért megbízott, hatáskörrel rendelkező felelős.
Szakon oktatók	A szak képzési folyamatában részt vevő, elméleti, gyakorlati órák oktatói. (A szakon oktatóknak csak egy részét képezik azon oktatók, akik a főtárgyakat oktatják.)
Tantárgyfelelős	A szak minden tantárgyához tartozik felelős, akinek a tantárgy oktatásának szervezése, a tantárgyfejlesztés, az oktatásában való részvétel stb. a feladata.

Teljes munkaidőben foglalkoztatott	Olyan oktatási feladatot ellátó, az intézménnyel határozott vagy határozatlan idejű munkaviszonyban, illetve közalkalmazotti jogviszonyban álló foglalkoztatott, aki az intézmény oktatói követelményrendszerében a munkakörre meghatározott feladatát teljes óraszámában látja el.
Tudományos műhely	Konkrét kutatási / fejlesztési / alkotói témakörben szakmailag elismert teljesítményt felmutató munkatársi kör.
Vezető oktató	Tanár, docens, valamint — az akkreditációs szempontok alapján — valamennyi szakterületen, tudományágban a magántanári cím birtokosai, továbbá az MTA támogatott kutatóhelyeinek tudományos főmunkatársai és tudományos tanácsadói.

A MAB — egyetértve a Főiskolai Főigazgatói Konferencia javaslatával — támogatja a követelményrendszer fokozatos érvényesítésének gondolatát.

A folyamatos fejlődést elősegítendő és biztosítandó, a már működő főiskolai szakok³ esetén az akkreditációs minimumkövetelményeknek való megfelelés végső határideje 2006. december 31. Ezen időpontot megelőző akkreditációs értékelések során a MAB — a nem teljesítés mértékétől függően — mérlegel az akkreditálható — nem akkreditálható kérdésben.

A szakakkreditációs minimumkövetelmények két eleme:

- a szak tudományágától független alapkövetelmények, valamint
- a tudományágtól függő egyedi specialitások (amennyiben az illetékes tudományági bizottság meghatároz egyedi specialitásokat).

³ Főiskolák, főiskolai karok, illetve egyetem főiskolai karának főiskolai szintű szakjaira vonatkozik a kivétel. Főiskolán folyó egyetemi szintű képzésnek, továbbá egyetem, illetve egyetemi kar főiskolai szintű szakjainak az akkreditációs minimumkövetelményeket teljesíteni kell.

Tudományágtól független alapkövetelmények

Személyfeltételek

AIFSZ képzés: A képzésért a felsőoktatási intézmény egy vezető oktatója legyen felelős.

	Főiskola	Egyetem
Alapképzési szak		
A szakon oktatók munkaviszonya ⁴	A szak mintatanterve által meghatározott tantárgyak tanóráinak ⁵ legalább 50%-át teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatók tartásuk meg.	
Szakfelelős	Teljes munkaidőben foglalkoztatott főiskolai tanár / egyetemi tanár / egyetemi docens / tudományos fokozattal rendelkező főiskolai docens.	Teljes munkaidőben foglalkoztatott egyetemi tanár, kis szaknál legalább egyetemi docens.
	— Egyidejűleg csak egy akkreditált szakért legyen felelős ⁶ . — A szak egy tantárgyának tantárgyfelelőse is legyen.	
Szakirányfelelős	Vezető oktató	
Főtantárgyak tantárgyfelelősei	Vezető oktatók, akik közül — legalább 80% teljes munkaidőben foglalkoztatott, — legalább 50% tudományos fokozattal rendelkező vagy — 2006. dec. 31-ig — dr. univ.	Legalább 80%-ban teljes munkaidőben foglalkoztatott vezető oktatók.
	Tantárgyfelelős egyidejűleg — az adott intézményen belül — több tantárgy (legfeljebb öt) felelőse is lehet.	
Záróvizsgatárgyak tantárgyfelelősei	Vezető oktatók	
A gyakorlati tárgyak oktatói	A nem kifejezetten alapozó és elméleti tárgyak oktatásában vegyenek részt legalább 5 éves szakmai gyakorlattal, mesterségbeli tudással, tervezési, gyártási gyakorlattal rendelkezők.	
Szakirányú továbbképzési szak		
A szakon oktatók munkaviszonya	Az összes oktató legalább 50% -a legyen teljes munkaidőben foglalkoztatott.	

	Főiskola	Egyetem
Szakfelelős	Teljes munkaidőben foglalkoztatott főiskolai / egyetemi tanár / tudományos fokozattal rendelkező főiskolai docens.	
Főtárgyak tantárgyfelelősei	Teljes munkaidőben foglalkoztatott vezető oktatók.	
A gyakorlati tárgyak oktatói	A nem kifejezetten alapo- és elméleti tárgyak oktatásában vegyenek részt legalább 5 éves szakmai gyakorlattal, mesterségbeli tudással, tervezési, gyártási gyakorlattal rendelkezők.	

Felhívjuk a figyelmet az Ftv. 123. § (3) bekezdésére, mely szerint a törvény hatálybalépése előtt kinevezett főiskolai tanárookra a 4. § (1) bekezdés *c*) pontjának rendelkezéseit nem kell alkalmazni. Úgyisint a törvény által megfogalmazott alkalmazási feltétel, hogy a 3. § (1) bekezdés *d*) pontja tekintetében a törvényhatálybalépését megelőzően kinevezett egyetemi tanárokat habilitálnak kell tekinteni.

⁴ Kíváncsi vagyok, hogy a tudományos fokozattal rendelkező oktatók a szak egy teljes képzési ciklusán keresztül az intézménnyel közalkalmazotti jogviszonyban, illetve munkaviszonyban álljanak. (A szakindítási kérelem, illetve a már működő szak akkreditációs értékelésekor MAB-hoz eljuttatott „akkreditációs beadvány” tartalmazza az intézményvezető nyilatkozatát arról, hogy a tudományos fokozattal rendelkező oktatók a szak egy teljes képzési ciklusán keresztül az intézménnyel közalkalmazotti jogviszonyban, illetve munkaviszonyban állnak.)

⁵ A tanterv által meghatározott tantárgyak tanóráinak száma — különösen nagy hallgatószám mellett — kevesebb a ténylegesen ellátandó órák számánál.

⁶ Főiskolai szakra épülő egyetemi szak esetén mind a főiskolai, mind az egyetemi szak szakfelelőse lehet ugyanaz a személy.

Kutatás

Egyetemi szak

— A szak tudományágában legalább három (kis szakok esetén legalább egy) tudományos műhely, melyek közül legalább egy nemzetközileg elismert.

— Az oktatók rendszeresen publikáljanak tudományos folyóiratokban, és/vagy mutassanak fel fejlesztési eredményt.

Főiskolai szak

— A szak tudományágában legalább egy, lehetőleg tudományos műhellyel bíró alapvető kutatási terület, mely országosan elismert.

— Az oktatók rendszeresen publikáljanak és mutassanak fel tudományos vagy oktatásfejlesztési eredményt.

Infrastrukturálfeltételek (alapképzés, szakirányú továbbképzés)

— A szakok infrastrukturális alapfeltételeinek folyamatos (időarányos) biztosítása az alábbiak szerint:

- = a mindenkori hallgatói létszámnak megfelelő elhelyezés (tantermek, laboratóriumok, tanszéki szobák) hallgatók, oktatók és segéderők számára a képzések igényeinek megfelelően,
- = a képzés oktatási eszközigénye az egész ciklusra,
- = a képzést szolgáló szervezeti, hivatali struktúra működtetése.

— Tanszéki, kari vagy egyetemi könyvtár, amelyben az illető tudományág, interdiszciplinális terület legfontosabb folyóiratai megtalálhatók vagy elektronikusan elérhetők. Szakkönyvtárlománya tartalmazza a tantárgyi tematikák irodalomjegyzékében felsorolt könyveket.

— Olyan korszerű szolgáltatásokat nyújtó informatikai hálózat megléte, amelyhez a hallgatók rendszeresen és szervezett formában hozzáférhetnek.

— Legyenek meg a diplomamunkák és szakdolgozatok elkészítésének kutatási, tervezési, mérési feltételei.

— A gyakorlati oktatás számára biztosítani kell az infrastrukturális feltételeket, illetve gyakorlóhelyeket.

Szak akkreditálható, ha a szak tartalmi követelményeinek teljesítésén túl a vonatkozó tudományági specialításokkal kiegészített szakakkreditációs minimumkövetelmények teljesülnek.

Az alapkövetelményeket kiegészítő tudományági specialitások

Az alábbiakban azon tudományágak kerülnek felsorolásra, amelyek esetében az illetékes szakbizottságok megfogalmaztak kiegészítő kívánalmakat. (A felsorolásban nem szereplő tudományágakhoz tartozó szakok esetén a minimumkövetelmények az alapkövetelményekkel azonosak.) A tudományágak sajátos jellegénél fogva két bizottság, a Művészeti és mesterképzési, valamint az Egyházi bizottság minimumkövetelményeit önállóan adta meg (A kutatási és infrastrukturális feltételek — Ftv. 113. §. (2) és 114. § (3) bekezdését tekintetbe véve — általánosan érvényesek).

Agrártudományok

Az infrastruktúrát érintően

- gyakorlati háttérként a szak céljainak elérésében elengedhetetlenül szükséges létesítmények meglétét kell igazolni;
- szakmai gyakorlatok külső bázisa külső intézményekben történő lebonyolítása.

Biológiai tudományok, Föld- és környezettudományok

— A Föld- és környezettudományok infrastrukturális igénye kiegészül a speciális terepi mérőrendszerek meglétének igényével.

Média- és kommunikációs tudományok

- Egyetemi szak szakfelelőse — kivételes esetben — habilitált főiskolai tanár is lehet.
- Egyetemi informatikus könyvtáros szak szakfelelőse — kivételes esetben — egyetemi docens is lehet.

Nevelés- és sporttudományok

— A szakmódszertan oktatásának személyi feltételei azonosak a tantárgy felelősökre vonatkozó kritériumokkal. A tárgyi feltételek azonosak az adott szakra vonatkozó követelményekkel.

— A gyakorlati képzőhellyel kötött megállapodást, kötelezettségvállalást, szándéknyilatkozatot vagy olyan dokumentumot kell bemutatni, amely alapján megállapítható, hogy a szakot választó valamennyi hallgatónak bizonyíthatóan lesz olyan gyakorlati képzőhelye, amelyben a gyakorlatot vezető:

- felsőfokú végzettséggel rendelkezik;
- legalább 5 éves szakmai gyakorlata van az adott szakterületen.

— Abban a gyakorlati képzést folytató oktatási intézményben, ahol egy tanévben legalább hét ugyanazon a területen hospitáló hallgató vesz részt a gyakorlati képzésben, legalább egy — a közoktatásról szóló törvényben szabályozott módon — vezető pedagógusi betöltött munkakörnek kell lennie.

Nyelvtudományok

— Egyetemi alapképzési szak: a nyelvtudományi és irodalomtudományi szakok alapozásában szükséges a filológiai bevezetés is.

Pszichológiai tudományok

— Egyetemi szak: a szakfelelős a megfelelő személyi feltételek megléte mellett legyen a felsőoktatási intézmény a pszichológia oktatásáért felelős valamely egységének (tanszék, tanszékcsoport, intézet) adminisztratív vezetője. Ezzel biztosítható, hogy felelőséggel tud a szakot érintő anyagi és személyi kérdésekben integráló szerepet játszani.

Szociológiai tudományok

— A szociális felsőoktatás képesítési követelményeiben felsorolt tanulmányi területek közül a szociológia, pszichológia és pedagógia, jogi ismeretek, valamint a szociálpolitika és szociális munka számítanak a szakmai ismeretek főtárgyainak (ill. főtárgy csoportjainak).

— Az alapkövetelmények érvényesítése során a főiskolai docens mint vezető oktató is legyen tudományos fokozattal rendelkező.

Történelem, néprajz és kulturális antropológiai, művészeti és művelődéstörténeti tudományok

— Régészet szak csak egyetemi szinten létesíthető, és tartalmaznia kell a 4 fő tudományterületet (őskori, ókori, népvándorláskori és középkori). Ölelje fel a magyar és az egyetemes régészet teljes témaválasztékát. Általános háttérrel biztosít az egyetemes és magyar történelem oktatása, valamint egyéb humán- és természettudományos segéd tudományok. Nem hiányozhat a muzeológia, számítógép- és térképismeret, felmérési és ásatási gyakorlat tanítása. Infrastruktúra: biztosítani kell a terep- és ásatási gyakorlat levezetését, a leletanyag őrzésének és feldolgozásának múzeumi háttérét.

— A *néprajz* szak tartalmazza a ma Magyarországon alapvető témaköröknek tekintett folklorisztikát, etnográfát, etnológiát, kulturális antropológiát — vagyis magyar és európai összehasonlító és általános néprajzot —, illetve az Európán kívüli népek vizsgálatát, további főbb témakörei: szociálintropológia, vizuális antropológia, néprajzi muzeológia, történeti antropológia, etnomuzikológia. Általános háttérrel biztosít az egyetemes és magyar irodalom és nyelvészeti filológia.

Művészetek

	Főiskola	Egyetem
Alapképzési szakok		
Képesítési követelmények	A művészeti felsőoktatási intézmények tudományegyetemektől eltérő sajátosságainak megfelelően kívánatos a mesterségbeli képzés és készségfejlesztés tárgyainak bemutatása.	
A szakon oktatók munkaviszonya	A művészeti szakok általában kis szakok, ezért a kis óraszámra való tekintettel mintegy 30%-ban követelhető meg a teljes munkaidőjű közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatottak aránya.	
Szakfelelős	Teljes munkaidőben foglalkoztatott főiskolai tanár / főiskolai docens / egyetemi tanár.	Teljes munkaidőben foglalkoztatott egyetemi tanár, kis szaknál legalább egyetemi docens, vagy főiskolai tanár.
	— Művészeti kis szakok esetében a szakcsoporton belüli szakoknak lehet ugyanaz a szakfelelőse. — A szak egy tantárgyának tantárgyfelelőse is legyen.	
Szakirányfelelős	Vezető oktató*.	
Főtárgyak tantárgyfelelősei	Teljes munkaidőben foglalkoztatott vezető oktatók*.	
Zárvizsgatárgyak tantárgyfelelősei	Vezető oktatók*.	
A gyakorlati tárgyak oktatói	A művészeti szakmai és gyakorlati tárgyak oktatásában vegyenek részt szakmai gyakorlattal, mesterségbeli tudással rendelkező szakemberek.	
Szakirányú továbbképzési szakok		
A szakon oktatók munkaviszonya	Az összes oktató 30%-a legyen teljes munkaidőben foglalkoztatott.	
Szakfelelős	Teljes munkaidőben foglalkoztatott főiskolai / egyetemi tanár, főiskolán főiskolai docens.	
Főtárgyak tantárgyfelelősei	Teljes munkaidőben foglalkoztatott vezető oktatók*.	
A gyakorlati tárgyak oktatói	A művészeti szakmai és gyakorlati tárgyak oktatásában vegyenek részt szakmai gyakorlattal, mesterségbeli tudással rendelkező szakemberek.	

* (Vezető oktatók) Kivételesen, kellően értékelhető művészeti/tudományos tevékenység esetén a művészeti és/vagy tudományos fokozat követelményétől el lehet tekinteni.

Alkalmazott és előadóművészeti tevékenység

Főiskolai szak esetén:

- A szak művészeti területén legyen lehetőleg legalább egy művészeti műhely, mely országosan elismert.
- Az oktatók vegyenek részt a művészeti életben, és mutassanak fel a képzésben fejlesztési eredményt.

Egyetemi szak esetén:

- A szak művészeti területén legyen legalább három (kis szakok esetén legalább egy) művészeti műhely, melyek közül legalább egy nemzetközileg elismert.
- Az oktatók vegyenek részt a művészeti életben, és mutassanak fel a képzésben fejlesztési eredményt.

Hit- és vallástudományok

	Főiskola	Egyetem
Alapképzési szakok		
A szakon oktatók munkaviszonya	A főtárgyak oktatóinak legalább 60%-a teljes munkaidőben foglalkoztatott vezető oktató legyen.	
Szakfelelős	Lehetőleg teljes munkaidőben foglalkoztatott főiskolai tanár / főiskolai docens / egyetemi tanár / egyetemi docens.	Lehetőleg teljes munkaidőben foglalkoztatott egyetemi tanár, kis szaknál legalább egyetemi docens.
	— Ha a fenti feltételek nem teljesíthetők, akkor lehet szakmailag kiválóan alkalmas részfoglalkozású oktató is. — Egyidejűleg csak egy akkreditált szakért legyen felelős. — A szak egy tantárgyának tantárgyfelelőse is legyen.	
Szakirányfelelős	Vezető oktató.	
Főtárgyak tantárgyfelelősei	Kis szak esetén legalább 3 főtárgyi tantárgyfelelős teljes munkaidőben foglalkoztatott vezető oktató. Ha csak részmunkaidőben foglalkoztatott főtárgyi tantárgyfelelős van, akkor legyen a tanszéken teljes munkaidejű munkatársa, akinél nem követelmény a tudományos fokozat megléte.	
Záróvizsgatárgyak tantárgyfelelősei	Vezető oktatók. Ha a záróvizsgatárgy tantárgyfelelőse csak részmunkaidőben foglalkoztatott, akkor legyen a tanszéken teljes munkaidejű munkatársa, akinél nem követelmény a tudományos fokozat megléte.	
A gyakorlati tárgyak oktatói	A nem kifejezetten alapo- és elméleti tárgyak oktatásában vegyenek részt legalább 5 éves szakmai gyakorlattal, mesterségbeli tudással rendelkező szakemberek.	
Szakirányú továbbképzési szakok		
A szakon oktatók munkaviszonya	Az összes oktató legalább 50%-a legyen teljes munkaidőben foglalkoztatott.	
Szakfelelős	Teljes munkaidőben foglalkoztatott főiskolai / egyetemi tanár, főiskolán egyetemi docens / szakmailag kiválóan alkalmas részfoglalkozású oktató.	
Főtárgyak tantárgyfelelősei	Vezető oktatók, akik legalább 50%-ban teljes munkaidőben foglalkoztatottak.	
	Ha csak részmunkaidőben foglalkoztatott tantárgyfelelős van, akkor legyen a tanszéken teljes munkaidejű munkatársa, akinél nem követelmény a tudományos fokozat megléte.	
A gyakorlati tárgyak oktatói	A nem kifejezetten alapo- és elméleti tárgyak oktatásában vegyenek részt legalább 5 éves szakmai gyakorlattal, mesterségbeli tudással rendelkező szakemberek.	

*Az egyházi felsőoktatási intézmények akkreditációjának feltételei**Hittudományi egyetem akkreditálható, ha*

1. képes és alkalmas legalább egy tudományterületen és tudományáganként legalább egy tudományágban
— akkreditált szakon egyetemi alapképzésre és szakirányú továbbképzésre,
— habilitációs eljárás lefolytatására,
— doktori képzésre és doktori fokozat odaítélésére (induló egyetem esetén adott határidőig kell teljesíteni e feltételt);
2. rendelkezik a feladatai ellátásához szükséges, teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatói állománnyal, azon belül megfelelő számú egyetemi tanárral és tudományos fokozattal rendelkező docenssel;
3. rendelkezik a képzéshez és a tudományos kutatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel, de a 64. §-ban foglalt intézményi autonómia alapján a képzést szolgáló szervezeti, hivatali struktúra — az általános előírásoktól eltérően — a saját szabályzatban meghatározottak szerinti lehet.

Hittudományi főiskola akkreditálható, ha

1. képes és alkalmas legalább egy tudományágban
— legalább egy akkreditált szakon alapképzésre és szakirányú továbbképzésre,

— kutatási, illetve fejlesztési tevékenység folytatására, de a 64. §-ban foglalt intézményi autonómia alapján a képzéshez kapcsolódó kutatás megszervezése a saját szabályzatban meghatározottak szerint történhet (pl. együttműködés más kutatási szervezettel);

2. rendelkezik a feladatai ellátásához szükséges, teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatói állománnyal, azon belül megfelelő számú, tudományos fokozattal rendelkező főiskolai tanárral;

3. rendelkezik a képzéshez és a tudományos kutatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel, de a 64. §-ban foglalt intézményi autonómia alapján a képzést szolgáló szervezeti, hivatali struktúra — az általános előírásoktól eltérően — a saját szabályzatban meghatározottak szerinti lehet.

A távoktatási képzések sajátos akkreditációs követelményei

A távoktatás feltétele a különböző tudományágakban

Minden tudományágban folytatható távoktatási tagozaton képzés amennyiben az ismeretanyag távoktatási formában való átadása mind az elméleti, mind a gyakorlati képzés során megvalósítható, és biztosítja az ismeretelsajátítást, a képességek fejlesztését, valamint a kompetencia építés gyakorlatát. A képzés során biztosítani kell azt, hogy a hagyományos oktatási formákkal azonos minőségi színvonalú diploma kerüljön kiadásra. A gyakorlati képzés feltételeinek biztosítása különösen kiemelt jelentőségű a főiskolai szintű távoktatásban. A távoktatási forma elsősorban a felsőfokú továbbképzésben kapjon prioritást. A tudományágak többségében kívánatos a gyakorlatban szerzett jártasság, az adott szakterületen való tevékenység.

A távoktatási rendszer leírása

Az intézmény mutassa be a távoktatási rendszer logisztikáját, az oktatástechnológiai folyamatokat. A gyakorlatban meglévő irányzatok közül bármelyiket követheti az intézmény, az akkreditációs rendszerben egyik irányzat sem kap preferálást. Az értékelés során ugyanakkor fontos szempont, hogy

- az alkalmazott módszerek hogyan teszik lehetővé a tananyag elsajátítását a hallgatónak,
- milyen formában, minőségben és mértékben alakította ki az intézmény az egyénileg tanulható tananyagot,
- a konzultációs rendszer miként tudja elősegíteni az egyéni tanulás hatékonyságát,
- a tudásellenőrzés módszerei milyen módon járulnak hozzá az „azonos oklevél — azonos tudás” elv érvényre jutásához.

A tananyagcsomag

A tananyagcsomagokkal szembeni követelmény:

- alkalmas ismeretek egyéni elsajátítására a tartalom, a tananyag szerkezete alapján;
- megtalálható benne a megfelelő önellenőrzési rendszer;
- elektronikus és/vagy multimédiás segédletek segítik a megértést és önellenőrzést;
- a tananyag és a segédletek módszertanilag illeszkednek egymáshoz;
- a folyamatos tananyagfejlesztés rendszere megfelelő.

A már működő szakoknál mindegyik tantárgyra terjedjen ki a bemutatás, míg az induló szakoknál az első két évfolyam teljes tananyagcsomaggal, valamint egy záróvizsgáig vezető tárgy teljes tananyagcsomaggal történő bemutatása szükséges.

Az oktatók

A távoktatási forma új oktatói szerepeket kíván meg. Az intézmény mutassa be,

- milyen képzésben vett részt a tananyagfejlesztő, az oktató, a konzulens, a tutor a távoktatási formában történő képzési cél megvalósítása érdekében,
- ezt miként építik be az intézmény minőségbiztosítási rendszerébe.

A konzultáció

Az akkreditációs értékelés lényeges szempontja a konzultációs rendszer kialakítása az intézményben. A konzultáció az egyéni tanulási módszer szerves része, a távoktatási tananyag hatékony elsajátítását segíti elő. A konzultációt minden intézménynek biztosítani kell a hallgatónak, az hálózaton keresztül is végezhető. A konzultáció nem helyettesíthető előadással. Az intézmény a konzultáció hatékonyságának javítása érdekében konzultációs központot hozhat létre.

A tudás ellenőrzése

Az egyéni tanulás módszeréhez alkalmazkodó tudásellenőrzési rendszer kialakítása szükséges. Az alapozó tárgyak vizsgáira vezető oktatók jelenlétében kerüljön sor, és e vizsgák letétele feltétele legyen az alapozó tárgyra épülő szakmai tárgyak oktatása megkezdésének. Záróvizsgára csakis az intézmény székhelyén kerüljön sor, és a záróvizsga bizottságnak legyen külső tagja.

A hallgatók

A távoktatási képzésre jelentkező hallgatót részletesen és egyértelműen tájékoztatni kell a távoktatási formából adódó speciális körülményekről és követelményekről. Pontos dokumentációval kell kimutatni, milyen felkészítést kaptak a hallgatók/leendő hallgatók arra, hogy a hagyományos képzési formától eltérő képzési formában vesznek részt.

Infrastrukturális feltételek

— A távoktatási formában történő képzés oktatási eszközigénye és a képzést szolgáló szervezeti struktúra, tananyag-fejlesztő háttér működtetése biztosított.

— A távoktatásban kiemelt jelentőségű az informatikai hálózat teljes rendszerének megléte, ami lehetővé teszi a hatékony egyéni tanulást, a folyamatos kapcsolattartást a hallgató és az intézmény között. Részletesen be kell mutatni az intézmény által használt speciális távoktatási keretrendszert.

— A gyakorlati oktatás számára biztosítani kell a mindenkori hallgatói létszámnak megfelelő infrastrukturális feltételeket, gyakorlóhelyeket.

— A konzultációs központ az intézmény székhelyétől földrajzilag elkülönült szervezeti egység, ahol a tananyag eredményes elsajátításához szükséges folyamatos konzultációs lehetőség, a gyakorlati képzés valamint a tudásellenőrzés biztosítható. Ehhez a funkcióhoz megfelelő infrastruktúrával, informatikai háttérrel rendelkezik, szakmai tevékenysége az intézmény székhelye által irányított. Az anyaintézmény minőségbiztosítási rendszere terjedjen ki a konzultációs központ működésének szabályozására.

— Az intézmény székhelyén és a konzultációs központokban a hallgatók rendelkezésére álljon a megfelelő szakkönyvtárolomány, amelyben a tudományág és az interdiszciplináris terület legfontosabb folyóiratai megtalálhatók, vagy elektronikus úton elérhetők.

— A felsőfokú képzés fontos eleme az értelmiségi hivatásra történő felkészítést szolgáló környezet és az ezt lehetővé tevő infrastruktúra kialakítása. Ezt különösen az alapképzést végző intézményektől szükséges megkövetelni (pl. diák-centrum, klub, karrieriroda, virtuális kapcsolattartás lehetősége).

Távoktatási tagozat akkreditációjának minimum-követelményei

Szakfelelős: főiskolán főiskolai tanár vagy docens, egyetemi tanár vagy docens, egyetemen egyetemi tanár vagy docens.

Szakirányfelelős: vezető oktató.

Tantárgyfelelős: tudományos fokozat, 50%-uk teljes munkaidőben foglalkoztatott oktató.

Tananyagfejlesztő: 50%-uk teljes munkaidőben foglalkoztatott oktató.

Tutor/konzulens: irányítója teljes munkaidőben foglalkoztatott oktató.

A tananyagfejlesztők, az oktatók, a konzulensek, tutorok hitelt érdemlően igazolják, hogy részt vettek a távoktatási tagozaton történő közreműködéshez szükséges speciális képzésben.

A gyakorlati tárgyak oktatói: a nem kifejezetten alapozó és elméleti tárgyak oktatásában vegyenek részt legalább 5 éves szakmai gyakorlattal, mesterségbeli tudással rendelkező szakemberek.

Tananyagcsomag:

— induló szakoknál az első két évfolyam teljes tananyagcsomagja, valamint egy záróvizsgáig vezető tárgy teljes tananyagcsomagja álljon rendelkezésre;

— működő szakoknál mindegyik tantárgy teljes tananyagcsomagja álljon rendelkezésre.

Infrastruktúra, kutatás: lásd szakok tudományágtól független alapkövetelményei.

A Rendvédelmi Szervek Tárcaközi Érdekegyeztető Fóruma Alapszabálya

(Megállapodás a Kormány és a hivatásos jogviszonyban foglalkoztatottak országosan reprezentatív szakszervezetei között.)

A Rendvédelmi Szervek Tárcaközi Érdekegyeztető Fóruma (a továbbiakban: RSZTÉF) a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) hatálya alá tartozó szervek országos ágazatközi fóruma.

Az RSZTÉF működésének célja — a Hszt. 35. § (3) bekezdésére figyelemmel — a Kormány és a hivatásos (szerződéses) jogviszonyú foglalkoztatottak törekvéseinek és érdekeinek egyeztetése, az álláspontjaik feltárása, a kölcsönös tájékoztatás, a vitás kérdések tárgyalásos rendezése, a véleményezési jog biztosítása, ajánlások kialakítása, megállapodások elfogadása a hivatásos (szerződéses) állományt érintő jövedelmi, szociális és munkaügyi kérdésekben, amelyek meghatározzák vagy befolyásolják élet- és szolgálatteljesítési körülményeiket, illetve foglalkoztatásuk feltételeit.

I.

Az RSZTÉF tagjai

I. 1. Az RSZTÉF tagjai (a továbbiakban: felek):

- a Kormány megbízásából a Belügyminisztérium által vezetett tárgyalócsoporthoz;
- a hivatásos jogviszonyban foglalkoztatottaknak a Hszt. 34. § (2) bekezdés szerinti, országosan reprezentatív szakszervezeteinek tárgyalócsoporthoz.

I. 2. A tárgyalócsoporthoz munkáját a soros ügyvivők vezetik. A tárgyalócsoporthoz nevében a soros ügyvivő jogosult nyilatkozattételre, szavazásra, megállapodás aláírására. A soros ügyvivőket a tárgyalócsoporthoz tagjai az általuk meghatározott módon és időtartamra maguk választják.

I. 3. A soros ügyvivő személyéről, személyének változásáról a felek egymást írásban értesítik.

I. 4. A plenáris üléseken a tárgyalócsoporthoz alkotó szervezetek 1-1 állandó és 1-1 szakértői hellyel rendelkeznek.

II.

Az RSZTÉF hatáskörébe tartozó ügykörök

II. 1. Az RSZTÉF hatáskörébe a hivatásos jogviszonyban foglalkoztatottak élet- és szolgálatteljesítési körülmé-

nyeire, foglalkoztatási feltételeire vonatkozó tárgykörök tartoznak.

II. 2. E tárgykörök különösen:

- a hivatásos szolgálati (szerződéses) viszonyról összefüggő kérdések;
- a központi és a társadalombiztosítási költségvetésnek a hivatásos szolgálati viszonyban állókat érintő rendelkezései;
- a hivatásos jogviszonyban foglalkoztatottakra vonatkozó, éves és hosszabb távú kormányzati foglalkoztatás- és bérpolitika kérdések.

III.

Az RSZTÉF jogosultságai

III. 1. Az RSZTÉF a hatáskörébe utalt tárgykörökben az alábbi jogosultságokkal rendelkezik:

- tájékoztatás kérése és konzultáció tartása;
- véleményezés, javaslattevés, ajánlás kiadása;
- döntéshozatal.

III. 2. Tájékoztatás kérésre és konzultáció megtartására jogosult:

- az RSZTÉF a hatáskörébe tartozó tárgykörökben készült tervezetek, statisztikai adatok, számítások, elemzések megismerése céljából;
- az RSZTÉF megállapodások végrehajtásának áttekintésére;
- a felek kölcsönös érdeklődésére számot tartó, ilyen céllal napirendre tűzött kérdések érdekében.

III. 3. Véleményezési jogot gyakorol:

- a hivatásos állomány illetményalapjának kialakításáról;
- a hivatásos jogviszonyban foglalkoztatottakra vonatkozó törvények és kormányrendeleti szintű végrehajtási rendeletek tervezeteiről és módosításairól;
- az előmeneteli (életpályarendszer) és az illetményrendszer, valamint a minősítési és teljesítményértékelési rendszer továbbfejlesztéséről.

III. 4. A jogszabály véleményezésének lezárását követően a tervezet előterjesztője köteles a tárgyalócsoporthoz véleményének összefoglalását a döntéshozó (Kormány, parlament) részére a döntéshozatal előtt olyan időpontban rendelkezésre bocsátani (az előterjesztésben ismertetni), hogy a felek álláspontjának mérlegelésére a jogalkotás, a döntés során lehetőség legyen.

III. 5. Ajánlást tesz:

- az Országgyűlésnek, a Kormánynak, valamint a hatáskörébe tartozó területeken működő ágazati érdek-

egyeztető fórumoknak a hivatásos állomány nagyobb csoportját érintő intézkedései tekintetében;

— az előmeneteli és illetményrendszer pénzügyi fedezetül szolgáló költségvetés tervezéséhez;

— a tárcaszintű érdekegyeztetés területeire és továbbfejlesztésére.

III. 6. Döntési jogosultságot az RSZTÉF a saját szervezeti, működésével és munkaprogramjával kapcsolatosan (pl. Alapszabály) gyakorol.

IV.

Az RSZTÉF működése

IV. 1. Az RSZTÉF, illetve a tárgyalócsoporthoz a jogosultságait elsődlegesen a plenáris üléseken gyakorolják. A fórum feladatkörének ellátását — az előzőn kívüli — eseti szakértői és soros ügyvivői konzultációk segítik.

IV. 2. A plenáris ülés összehívását bármely tárgyalócsoporthoz — a soros ügyvivőjén keresztül — kezdeményezheti, illetve javaslatot tehet napirendjére.

Az indítványozott téma napirendre tűzésére csak írásbeli előterjesztés alapján kerülhet sor. A plenáris ülés legkorábban az előterjesztés tárgyalócsoporthoz részére történő átadását követő 8. munkanapra, folytatólagos tárgyalás esetén az 5. munkanapra hívható össze.

Az RSZTÉF üléseinek időpontját és napirendjét a soros ügyvivők előzetesen egyeztetik. Az ülések végleges napirendjéről a felek az ülésen döntenek.

IV. 3. Az RSZTÉF ülésének elnöki tisztét a tárgyalócsoporthoz felváltva töltik be. A levezető elnök feladata az ülések munkarendjének meghatározása, az Alapszabály előírásainak érvényesítése. A levezető elnök a napirendhez nem szólhat hozzá, véleményt nem nyilváníthat.

IV. 4. A plenáris üléseken elsőként a soros ügyvivő fejti ki tárgyalócsoporthoz álláspontját. A további körökben a tárgyalócsoporthoz tagjai is jogosultak álláspontjuk kifejtésére legfeljebb 5-5 perces időtartamban.

IV. 5. A tárgyalócsoporthoz 1-1 szavazat illeti meg. Megállapodás a felek igen szavazatával jön létre.

IV. 6. Az RSZTÉF üléseinek emlékeztetőjét a tárgyalócsoporthoz soros ügyvivői aláírásukkal hitelesítik.

IV. 7. Az RSZTÉF titkársági teendőit a Belügyminisztérium látja el. A Titkárság feladatkörében tartozik az ülések megszervezése, a dokumentumok tárgyalócsoporthoz való eljuttatása, az ülések tárgyi feltételeinek biztosítása, az emlékeztetők elkészítése és a tárgyalócsoporthoz részére történő megküldése. A plenáris ülések hivatalos jegyzőkönyve a helyszínen készített hangfelvétel, melynek elkészítéséről, megőrzéséről az RSZTÉF Titkársága gondoskodik.

V.

Vegyes rendelkezések

V. 1. Az RSZTÉF plenáris ülései a felek konszenzusától függően zártak vagy nyilvánosak. A nyilvános ülésről a soros ügyvivők előzetesen állapodnak meg.

A zárt plenáris ülésről a tárgyalócsoporthoz — a témától függően, a soros ügyvivők megegyezése szerint — a sajtót tájékoztathatják.

V. 2. A szakértői ülések, valamint az ügyvivői konzultációk nem nyilvánosak, ezekről a tárgyalócsoporthoz sajtótájékoztatót nem tarthatnak.

V. 3. Az RSZTÉF-ben elfogadott megállapodás a tárgyalócsoporthoz döntése alapján a Magyar Közlönyben jelenik meg. A közzétételről a Titkárság gondoskodik.

VI.

Záró rendelkezés

VI. 1. Jelen Alapszabály felülvizsgálatát, módosítását vagy felmondását bármelyik tárgyalócsoporthoz írásbeli előterjesztés alapján kezdeményezheti. Az előterjesztésről kötelező a tárgyalás a plenáris ülésen.

Elfogadta az RSZTÉF 2002. november 21-i ülése.

Aláíróként a Kormány felhatalmazásából:

Pál Tibor s. k.,

belügyminisztériumi politikai államtitkár

A hivatásos jogviszonyban foglalkoztatottak országosan reprezentatív szakszervezetei:

Dr. Bárdos Judit s. k.,
Belügyi és Rendvédelmi Dolgozók
Szakszervezet főtitkára

Nagy Gábor s. k.,
Fővárosi Tűzoltóság
Szakszervezete elnöke

Horváth József s. k.,
Határőr Szakszervezet főtitkára

Zentai Ferenc s. k.,
Katasztrófavédelmi Dolgozók
Szakszervezete főtitkára

Powel Pál s. k.,
Nemzetbiztonsági Szakszolgálat
Érdekképviselői Szervezete elnöke

Hegyes András s. k.,
Büntetés-végrehajtási Dolgozók
Országos Szakszervezeti Szövetsége
elnöke

Balázs László s. k.,
Független Rendőr
Szakszervezet ügyvivő főtitkára

Kertész László s. k.,
Hivatásos Tűzoltók Független
Szakszervezete elnöke

Dr. Szakács László s. k.,
Nemzetbiztonsági Hivatal
Érdekképviselői Szervezete elnöke

Talabér Zoltán s. k.,
Polgári Védelmi Dolgozók
Érdekvédelmi Szövetsége elnöke

Heles Károly s. k.,
Vám- és Pénzügyőrség Független
Szakszervezete elnöke

Melléklet**A Rendvédelmi Szervek Tárcaközi Érdekegyeztető
Fóruma Alapszabályához**

Az RSZTÉF tagjai:

I. Kormányzati tárgyalócsoporthoz:

- Belügyminisztérium,
- Igazságügyi Minisztérium,
- Pénzügyminisztérium,
- Miniszterelnöki Hivatal

delegáltjai.

II. Az érdekképviselői tárgyalócsoporthoz:

- Belügyi és Rendvédelmi Dolgozók Szakszervezete (BRDSZ),
- Büntetés-végrehajtási Dolgozók Országos Szakszervezeti Szövetsége (BVDOSZ),
- Fővárosi Tűzoltóság Szakszervezete (FTSZ),
- Független Rendőr Szakszervezet (FRSZ),
- Határőr Szakszervezet (HSZ),
- Hivatásos Tűzoltók Független Szakszervezete (HTFSZ),
- Katasztrófavédelmi Dolgozók Szakszervezete (KDSZ),
- Nemzetbiztonsági Hivatal Érdekképviselői Szervezete (NBHSZ),
- Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Érdekképviselői Szervezete (NSZÉSZ),
- Polgári Védelmi Dolgozók Érdekvédelmi Szövetsége (PVDÉSZ),
- Vám- és Pénzügyőrség Független Szakszervezete (VPFSZ).

Tájékoztató**az Országos Érdekegyeztető Tanács
2002. október 30-i üléséről**

Napirend előtt a munkavállalói oldal az IBM székesfehérvári gyára körülményeit, illetve következményeit tette szóvá. Kifogásolták, hogy az érintett szakszervezetek késve kaptak tájékoztatást a 3700 dolgozó munkahelyének megszűnéséről. Az eset kapcsán felhívták a figyelmet arra, hogy hosszú távon kell szabályozni a multinacionális cégek magyarországi tevékenységét, biztosítani kell a foglalkoztatási garanciákat, a rendezett munkaügyi kapcsolatokat, és a törvényesség betartását.

A kormányzati oldal tájékoztatást adott az Országos Érdekegyeztető Tanácsnak az eddig megtett és tervezett intézkedésekről. Összességében úgy ítélte meg, hogy a kialakult helyzet foglalkoztatáspolitikai eszközökkel kezelhető.

1. Az OÉT a szeptember 9-i megállapodásának megfelelően komplex jövedelempolitikai keretben tárgyalta a 2003. évre vonatkozó adótörvény módosítási javaslatokat, valamint a jövő évi keresetnövekedés mértékére és a minimális bér összegére vonatkozó javaslatokat.

a) Az adóról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvényjavaslatokkal kapcsolatban az előterjesztő kormányzati oldal hangsúlyozta, hogy a 2003. évben megkezdődik az adócsökkentés négyéves programjának megvalósítása. A javasolt megoldások széles társadalmi rétegek számára eredményeznek adócsökkentést, valamint a kormányzati szándéknak megfelelően biztosítják a teljesítményarányos, a GDP növekedéssel megegyező reálbér növekedést.

aa) A munkavállalói oldal a munkavállalók nettó bérpozícióinak javítását szolgáló javaslatcsomagot terjesztett elő.

— Javasolták, hogy az átlagkörüli keresetek ne kerüljenek a legfelsőbb adósávba, a középső adósáv 1 350 000 forintról 1 500 000 forintra növekedjék.

— Nem támogatták az egyéni nyugdíjjárulék fizetés felső határának 3,9 millió forintra történő emelését.

— A dolgozók életminőségének javításához kapcsolódó szakszervezeti javaslatként fogalmazták meg az üdülési csekkek értékhatárának a mindenkori minimálbér összegében történő meghatározását és a munkavállalói kötelező önrész eltörlését.

— Javasolták, hogy az étkezési hozzájárulás adómentes összege hideg étkezés esetén 4000 forintra, míg meleg étkezés esetén 6000 forintra emelkedjen.

— Kezdeményezték az egyes, egyösszegű adókedvezmények évek óta változatlan összegének valorizálását. Ezek között szerepel:

- = a nyugdíjba vonulás alkalmával kapott ajándék adómentes összegének 10 000 forintról 15 000 forintra való emelése,
- = a társadalmi szervezettől évente egy alkalommal kapott tárgyjutalom 5000 forintos összegének 10 000 forintra történő emelése,
- = a gyermekek iskoláztatási támogatása 10 000 forintról 15 000 forintra történő emelése, valamint az elszámolási határidő meghosszabbítása,
- = a kifizető által a magánszemélynek kifizetőként legfeljebb évi három alkalommal adott ajándék értékéből alkalmanként az 500 forintot meg nem haladó, adókedvezményre jogosító összeg 5000 forintra történő emelése.

— Szorgalmazták az önkéntes nyugdíjpénztári befizetések adókedvezményének 30 százalékról 50 százalékra történő emelését, valamint hogy a törvényjavaslatától eltérően a pénztártípusok között ne legyen különbségtétel.

— Javasolták, hogy ne kerüljön sor a felnőttképzés tárgyi adómentességének megszüntetésére.

A szakszervezetek működési feltételeinek javítása érdekében javasolták:

— A szakszervezetek alapcél szerinti rendezvényei mentesüljenek a reprezentációs közterhek alól, valamint a szakszervezetek vállalkozási tevékenysége legyen adómentes.

A munkavállalói oldal támogatta a Művészeti Szakszervezeti Szövetség konkrét módosító indítványait a személyi jövedelemadó (SZJA) egyes pontosítására vonatkozóan, amit írásban átadtak a kormányzati delegációnak.

ab) A munkaadói oldal álláspontja szerint 2003. évben a vállalkozások adóterhe nem csökken, a versenyképesség nem növekszik, a beruházási kedv lanyhul, az élők munká terhe nő.

A munkaadók kifogásolták, hogy

— nem folytatódik a társadalombiztosítási járulék százalékos mértékének csökkentése,

— a tételes egészségügyi hozzájárulás összege 2003-ban az ígért 1500 forint helyett csak 1050 forinttal csökken,

— nem került sor az ÁFA felső kulcsának mérséklésére, ugyanakkor sor kerül 2004-ig nem kötelező átsorolásokra a normál kulcsba,

— jelentősen kibővíti a törvényjavaslat azon vállalkozói költségek körét, amelyeket reprezentációs kiadásnak minősít, megtiltva az ÁFA visszaigénylését,

— elfogadhatatlan a kapcsolt vállalkozások pozitív kamategyenlegének adóalappá tétele,

— indokolatlan a helyi adókedvezmények megszüntetése az EU-csatlakozás előtt.

Hiányolták:

— a kis- és középvállalkozások támogatási rendszerének kidolgozását,

— a befektetési tartalékolások ösztönzését, az egyéni vállalkozások tekintetében,

— a minimálbér adómentességének kiterjesztését (adójóváírás) az egyéni vállalkozókra.

Hosszabb távon javasolták:

— ütemterv készítését a TB-járadékkulcs, illetve az ÁFA-kulcs csökkentésére.

ac) A kormányzati oldal megerősítette, hogy az SZJA középső adósávja felső határának további — a munkavállalói oldal által javasolt mértékű — emelésére nem lát lehetőséget, és a nyugdíjjáradék felső határának a nettó átlagkereset két és félszeresére növelésétől nem tud eltekinteni. Egyetértett azzal, hogy az átlag körüli kereseti szinteknek a jövőben teljes egészében a középső adósávba kell maradniuk, azonban ez csak hosszabb távon érvényesíthető egyértelműen, az adósávok további valorizációjával és az adókulcsok egyidejű csökkentésével. Jelezte, hogy ebbe az irányba mutat a 2004. évre, már most meghatározásra kerülő adótábla.

Ismertette azokat a jövedelempolitikai intézkedéseket, amelyeket a munkavállalói oldal javaslatainak figyelembevételével indítványoz érvényesíteni. Ezek:

— az adómentes étkezési hozzájárulás összegének emelése, 2000 forint a hideg és 4000 forint a meleg étkezés esetében,

— az üdülési csekkek támogatott összege emelkedjen a mindenkor minimálbér összegére,

— a gyermekes szülők tanévkezdési támogatásának összegét (10 000 forint) mindkét szülő vehesse igénybe, valamint

— a nyugdíjba vonuláskor, a természetben adott egyszeri ajándék értékéből 10 000 forint helyett 15 000 forint legyen adómentes.

A kormányzati oldal egyetértett — a munkaadói oldal javaslatának megfelelően — az egyéni vállalkozók helyzetének közös áttekintésével, az előkészítő munka mielőbbi megkezdésével.

b) Az Országos Érdekegyeztető Tanács az ülésen megkezdte a részletes tárgyalásokat a 2003. évi keresetnövekedés és a minimálbér összegének mértékéről.

A tárgyalócsoporthoz kiinduló álláspontjai voltak a bruttó átlagkereset növelésére és a minimálbér javasolt összegére:

Munkavállalói oldal: 6—10 százalék, 54 000 forint.

Munkaadói oldal: 3 százalék, 50 000 forint.

Kormányzati oldal: 3—4,5 százalék, 50 000 forint.

Az álláspontok részletes megvitatása után a munkavállalói oldal kezdeményezésére a szociális partnerek külön tárgyalásokat kezdtek álláspontjaik közelítése érdekében. A kétoldalú tárgyaláson a szociális partnerek eltérő álláspontja megmaradt, ezért az OÉT úgy döntött, hogy a minimálbérre és a vállalkozói szféra keresetnövelési ajánlására vonatkozó tárgyalásokat november 15-én folytatják.

2. Az OÉT megtárgyalta a foglalkoztatás elősegítéséről szóló 1991. évi IV. törvény, a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény, a szakképzési hozzájárulásról és a képzési rendszer fejlesztésének támogatásáról szóló 2001. évi LI. törvény, a felnőttképzésről szóló CI. törvény és más, egyes törvények módosítására vonatkozó törvényjavaslatokat.

Az előterjesztést a szociális partnerek észrevételeik és javaslataik megfogalmazása mellett támogatták, kinyilvánították érdekeltségüket egy általános, átfogó módosítás kidolgozásában.

3. Az OÉT konzultációt folytatott a Nemzeti Fejlesztési Terv stratégiai célkitűzéséről.

A szociális partnerek az előterjesztést támogatták. Az OÉT javasolta, hogy a Nemzeti Fejlesztési Terv Bizottság kapja meg a társadalmi egyeztetések eredményeként módosított stratégiát.

Az OÉT 2003-ban tárgyalja meg a Szociális partnerek szerepe a Nemzeti Fejlesztési Terv végrehajtásában című napirendet.

*Országos Érdekegyeztető Tanács
Titkársága*

**Tájékoztató
az Országos Érdekegyeztető Tanács
2002. november 15-i üléséről**

Napirend előtt a munkaadói oldal kezdeményezte, hogy a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény alapján a munkáltatókra vonatkozó kockázatértékelési kötelezettség ellenőrzésekor a munkáltatók szankciók esetén féléves moratóriumot kapjanak. A kormányzati oldal válaszában hangsúlyozta, hogy a törvény a munkavédelmi ellenőrzéseknél a fokozatosság elvének megvalósítására törekszik, ezért első alkalommal figyelemfelhívással kívánja a jogszabályban foglaltakat érvényesíteni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy jelentős súlyú mulasztás esetén mellőzhető a szankció alkalmazása.

A kormányzati oldal tájékoztatást adott a 2002. november 19—21. között, Brüsszelben megrendezésre kerülő Európai Foglalkoztatási Hétről, ahol Magyarország részvételével először nyílik lehetőség arra, hogy közép-kelet-európai résztvevője is legyen a tízéves hagyománnyal rendelkező tripartit jellegű és civil szerveződések részvételével történő, az Európai Unió által rendezett foglalkoztatáspolitikai rendezvénynek.

1. Az OÉT folytatta az október 30-án elkezdett tárgyalást a 2003. évi keresetnövekedés mértékéről és a minimális bér összegéről.

A lefolytatott kétoldalú egyeztetésekről, a munkaadói és a munkavállalói oldal álláspontjáról az oldalak az alábbi tájékoztatást adták.

A munkavállalói oldal

— Kinyilvánította, hogy kész elmozdulni a korábbi 54 000 forintos minimálbér javaslatától, egyben megerősítette a 6—10%-os keresetnövekedésre vonatkozó álláspontját.

— Kezdeményezte 2006-ig a 38 órás munkahét fokozatos bevezetését, 2003. június 1-jétől kezdődően félórás csökkentéssel.

— Javasolta, hogy 2003-tól lépjen életbe a minimális bérre vonatkozó egyszerűsített tarifarendszer.

— Új garantált bérkategória kidolgozását és bevezetését igényelte, amelynek eredményeként az OÉT által elfogadott minimálbér a jövőben valóban a garantált legkisebb kötelező munkabérként funkcionálhat.

— Többfokozatú garantált bérminimum skála kidolgozását és bevezetését igényelte.

— Megerősítette a munkaügyi ellenőrzési rendszer továbbfejlesztésével kapcsolatos álláspontját, a társadalombiztosítás felügyeletében való részvételi igényét, valamint a Munka Törvénykönyvében a munkavállalók érdekeit tovább erősítő szabályozás iránti elvárását.

A munkaadói oldal

— Nem támogatta a minimális bér 2003. évre vonatkozó emelését, tekintettel arra, hogy az elmúlt 2 évben a jelentősen megemelt minimálbér a munkáltatói terheket

nagymértékben növelte, illetve egyes ágazatok versenyképességét kritikussá tette, valamint a minimálbér 2002 szeptemberétől az adójóváírással 6000 forinttal már megemelkedett.

— A megegyezés szándékával ugyanakkor kész ésszerű megállapodást kötni az átlagkereset növekedés ajánlott mértékéről, valamint nem zárkózik el a munkavállalói oldal egyéb javaslatainak megtárgyalásától.

A kormányzati oldal kedvezően fogadta az elmozdulást a szociális partnerek álláspontját illetően. Hangsúlyozta, hogy kész a háromoldalú megállapodás érdekében tárgyalni a munkaidő csökkentéséről, a minimális bértarifa, illetve a munkaügyi ellenőrzés rendszerének továbbfejlesztéséről. Támogatta a munkáltatói oldalt az azt a megközelítést, amely felhívja a figyelmet a minimálbér nettó összegének, a bruttó összeg változatlansága melletti jelentős növekedésére. A későbbi tárgyalási csomagba javasolja felvenni a társadalmi partnerség intézményeinek megújítása kérdéseit, valamint az EU-bérfelzárkózás és versenyképesség témáját is.

Az OÉT megállapodott arról, hogy a szociális partnerek további egyeztetése alapján, a megállapodás érdekében a napirend tárgyalását az OÉT fórumán november 29-én folytatják.

2. Az OÉT konzultációt folytatott a Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről szóló törvényjavaslatról.

A kormányzati előterjesztés alapján a munkaadói, munkavállalói oldal részletes véleményeket, észrevételeket fogalmaztak meg a költségvetési törvényjavaslatához kapcsolódóan.

A munkaadói oldal

— Alapvetően egyetértett a makrogazdasági stabilitás fenntartása érdekében a takarékos költségvetés szükségességével, a gazdaság versenyképességének javítását szolgáló prioritások megfogalmazásával. Elismerve a célok helyességét azonban úgy ítélte meg, hogy a költségvetés konkrét előirányzatai nem minden esetben tükrözik ezeket a kiemelt feladatokat.

— Kifogásolta, hogy a költségvetési szektor 2003. évi előirányzatai ezúttal is bázis szemlélet alapján készültek, valamint hogy a költségvetésben nem tükröződik megfelelően az átalakulási folyamat, amely az egészségügyi rendszer fejlesztését szolgálná.

— A munkáltatók a 2003. évi költségvetésről szóló konzultáción határozottan igényelték a kormánytól a növekvő élőlomb költségek csökkentése érdekében az ún. kompenzációs keret — legkevesebb 10 milliárd forint összeggel történő — beállítását.

— Nem értettek egyet a gazdaságfejlesztésre szánt költségvetési előirányzatoknak az idei évhez képest alacsonyabb összegével.

— Problémaként vetették fel a forint évek óta tartó folyamatos felértékelődését, ami jelentősen hozzájárult a hazai vállalkozások versenyképességének romlásához, az exportdinamika lefékezéséhez.

A munkavállalói oldal

— Az államháztartás két nagy alrendszeréhez kapcsolódóan a nyugdíj és egészségbiztosítási alapok költségvetésének tervezésével, finanszírozásával kapcsolatban tettek javaslatot. A társadalombiztosítási alapokkal összefüggésben igényelték a reformfolyamat felgyorsítását.

— A Munkaerőpiaci Alap működésével kapcsolatban jelezték, hogy az alap több olyan feladatot is finanszíroz, amely nem tartozik a feladatkörébe.

— Hiányolták a foglalkoztatási célok erőteljesebb megjelenését a költségvetésben és a kapcsolódó gazdaságpolitikában.

3. Az OÉT konzultációt folytatott az egyes, egészségügyet és társadalombiztosítást érintő törvények módosításáról szóló törvényjavaslatokról.

Az előterjesztéshez kapcsolódóan a szociális partnerek kezdeményezték a társadalombiztosítás társadalmi felügyeletére vonatkozóan a kormányzati elgondolások mi-

előbbi megismerését. A munkavállalói oldal javasolta, hogy az OÉT fórumán kerüljön megvitatásra az egészségügy és társadalombiztosítás átalakításának átfogó koncepciója. Az oldal kifogásolta a táppénzes napok számának csökkentését.

A munkaadói oldal a szociális, társadalombiztosítási jogszabályok előkészítésének a szociális partnerekkel történő egyeztetési gyakorlatának egyes hiányosságaira hívta fel a figyelmet.

A konzultáció eredményeként megállapodás született arról, hogy kormányzati előterjesztés alapján az OÉT megfelelő időben napirendre tűzi az egészségügy átfogó reformja, a társadalombiztosítás társadalmi felügyeletének, valamint a balesetbiztosítási rendszer szakmai koncepciójának kérdéseit.

*Országos Érdekegyeztető Tanács
Titkársága*

**A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó
és Választási Hivatal közleménye**

A BM Központi Hivatal a 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet 73. § (1) bekezdése alapján — az eddig közzétetteken kívül — az alábbi elveszett, megsemmisült gépjármű törzskönyvek sorszámát teszi közzé:

420667C	143493A	090574B	699692A	132260B
420576C	592285B	349849A	304176A	322464A
420649C	460436C	235333A	657471A	570098B
424326C	093731A	857143C	067737A	082891A
420628C	518400C	614708A	803060C	284494A
420701C	560953A	711622B	451597B	943323A
573559C	183854B	012236B	685151C	283810A
573681C	578280A	032813B	153742C	877370A
420598C	399903A	205798C	971855A	573827B
745463B	162827A	060805C	314685C	155776C
088673C	310522B	348954C	061379B	213966A
910478B	877789A	217912B	563612A	681644B
466909B	867569C	507557B	054868B	794374B
515832C	870820C	463092A	049587A	308565A
141895C	870440C	460045B	273000B	712735B
761674B	881155C	010299B	090938A	454719C
226015B	005710C	060020B	993047B	454664C
162568C	365040B	745631B	626377A	531850C
019966B	614688B	826888B	789072B	091663C
548228B	157796A	957084B	558117C	361267A
975278A	698004A	532993B	792798A	610346B
245057B	085082C	939362B	619291A	296444A
423713B	318574C	012476A	045530B	308353A

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Kormányrendelet felhatalmazása alapján jelenteti meg a Miniszterelnöki Hivatal a Magyar Közlöny mellékleteként a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐT**. A lap hetente, szerdánként, tematikus főrészekben hitelesen közli a legfőbb állami, önkormányzati, társadalmi, gazdasági szervek, illetve szervezetek személyi, szervezeti, igazgatási és képzési, valamint a hírközlési tevékenység (frekvenciagazdálkodás, távközlés, postaügy, informatika) közleményeit, továbbá az üzleti élet híreit. Térítési díj ellenében közzé tesszük a Kincstári Vagyoni Igazgatóság vagyonértékesítési pályázatait, az állami, társadalmi, gazdasági szervezetek, parlamenti pártok, tb-önkormányzatok, kamarák, helyi önkormányzatok, egyházak, különböző képviseletek közleményeit. Fizetett hirdetésként — akár színes oldalakon is — helyet kaphatnak az Értesítőben a gazdálkodó szervezetek, egyetemek, alapítványok, de magánszemélyek közérdeklődésre számot tartó közlései is.

Őszintén reméljük, hogy a hírek, információk, közlemények egy lapban történő pontos és rendszerezett formában való közreadásával sikerül hatékonyabbá és eredményesebbé tenni előfizetőink tájékozódását a hivatali és üzleti életben. Az érdeklődők számára egyéb hasznos információkat is nyújt a lap.

A lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. címen, levélcím: 1394 Budapest 62., Pf. 357; faxszám: 318-6668.

2003. évi éves előfizetési díja: 9408 Ft áfával.

A **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** egyes számai megvásárolhatók a kiadó közlőnyboltjában: 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Telefon/fax: 267-2780.

M E G R E N D E L Ő L A P

Megrendelem a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** című lapot példányban, és kérem a következő címre kézbesíteni:

Megrendelő neve:

címe (város/község, irányítószám):

utca, házszám:

Ügyintéző (telefonszám):

2003. évi előfizetési díj fél évre 4704 Ft áfával ☐

egy évre 9408 Ft áfával ☐

Számlát kérek a befizetéshez. ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát.

Kelt.:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény rendelkezik — többek között — a Magyar Köztársaság Kormánya hivatalos lapjának, a **Határozatok Tárá**nak megjelentetéséről.

A Határozatok Tárát szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal a Szerkesztőbizottság közreműködésével, évente mintegy 60 alkalommal jelenik meg.

A Határozatok Tára a Kormánynak azokat a határozatait (kétezres) közli, amelyeknek közzétételét a Kormány elrendelte, továbbá tartalmazza a miniszterelnök határozatait, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter határozatait, valamint a minisztériumok, az országos hatáskörű szervek, az önkormányzatok közleményeit, hirdetményeit, különféle tájékoztatóit, továbbá azokat a közleményeket stb., amelyeket a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter engedélyez.

A Határozatok Tára megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén (Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6.; postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357.) vagy a 318-6668 faxszámán.

Éves előfizetési díja 2003. évre: 14 448 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlőnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Tel/fax: 267-2780).

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a

HATÁROZATOK TÁRA

című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

Előfizetési díj egy évre: 14 448 Ft áfával ☐

fél évre: 7 224 Ft áfával ☐

Csekket kérek a befizetéshez ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A Miniszterelnöki Hivatal és a Belügyminisztérium közös szerkesztésében havonta megjelenő

ÖNKORMÁNYZATOK KÖZLÖNYE

az önkormányzatok számára működésük során hasznos és nélkülözhetetlen tájékoztatói forrás.

A kiadvány első három része az önkormányzatokat érintő, újonnan kihirdetett jogszabályokat (törvények, rendeletek — ideértve az önkormányzati rendeleteket is —, alkotmánybíróági és egyéb határozatok) közli. Negyedik főrésze közleményeket, pályázati felhívásokat és tájékoztatásokat (szakértők közleményei, az Állami Számvevőszék ajánlásai, az önkormányzatok által elnyerhető támogatások pályázati feltételei, az önkormányzatok éves pénzügyi beszámolóit, alapító okiratok stb.) tartalmaz.

Az **Önkormányzatok Közlönye** előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) címen (postacím: 1394 Budapest 62. Pf. 357) vagy a 318-6668 faxszámán.

2003. évi éves előfizetés díja: 3696 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlőnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Tel./fax: 267-2780).

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük az **Önkormányzatok Közlönye** című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

CD-JOGÁSZ®

az EGYETLEN hivatalos!

Elektronikus jogszabálygyűjtemény a Magyar Közlöny kiadójától.
A 148/2002 (VII.1.) Korm. rendelet alapján hivatalos, hiteles forrás.

ONLINE

A hálózati letöltésre is alkalmas
online szolgáltatásunk
előfizetőinknek ingyenes.

ÁRGARANCIA

Előfizetési díjaink idén nem változtak,
más, hasonló szolgáltatást nyújtó
termékekénél garantáltan kedvezőbbek.

SOKOLDALÚSÁG

A jogszabálysolgáltatást
Magyar Közlöny fakszimile, EU Szakjogász,
Adó és Ellenőrzési Értesítő, Bírósági Határozatok,
KSH-jelzőszámok, Iratmintatár is kiegészíti.

www.mhk.hu
06 (80) 200-723

MOST RENDSZERBELEPÉSI DÍJ NÉLKÜL, AJÁNDÉKKAL!

Előfizetem a CD-JOGÁSZ® 1 / 5 / 10 / 25 / 100 munkahelyes változatát egy évre példányban.

Éves előfizetési díj: 48 000 / 60 000 / 80 000 / 96 000 / 128 000 Ft + áfa, rendszerbelépési díj nincs.

Előfizetés időtartama: 2003. január – december.

Ajándékvalasztásom: ☐ az előfizetési periódus ingyenes kiterjesztése a 2002. év hátralévő hónapjaira
(a kedvezmény az előfizetési díj beérkezése után vehető igénybe), vagy
☐ egyéves ingyenes előfizetés a kiadó Házi Jogtanácsadó című lapjára

Név, cím: _____

Ügyintéző, telefon: _____

Kézbesítési cím és név: _____

Dátum: _____

Cégszerű aláírás: _____

Az akció a 2002. december 31-ig beérkezett új, éves előfizetésekre vonatkozik. Kérjük, hogy a szelvényt a Magyar Hivatalos Közlönykiadó 1394 Budapest 62, Pf. 361 postacímére, illetve a 266-8906-os vagy a 266-5190-es faxszámára küldje vissza. Megrendelését feladhatja a www.mhk.hu honlapon vagy a cdjogasz@mhk.hu e-mail-címen is.

Tisztelt Előfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra és elektronikus kiadványokra szóló előfizetésüket folyamatosanak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2003. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel).

Azesetleges módosítást szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levélcím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1394 Budapest, 62. Pf. 357. Fax: 318-6668).

A 2003. évi előfizetési díjak

Magyar Közlöny	62 496 Ft/év	Magyar Közigazgatás	6 048 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	12 096 Ft/év	Munkaügyi Közlöny	9 744 Ft/év
Bányászati Közlöny	3 024 Ft/év	Nemzeti Kulturális Alapprogram Hírlevele	3 024 Ft/év
Belügyi Közlöny	16 128 Ft/év	Oktatási Közlöny	15 120 Ft/év
Cégközlöny	76 944 Ft/év	Önkormányzatok Közlönye	3 696 Ft/év
Cégközlöny (CD-n)	54 768 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	19 824 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	16 128 Ft/év	Pénzügyi Szemle	14 448 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	11 424 Ft/év	Statisztikai Közlöny	8 400 Ft/év
Gazdasági Közlöny	15 120 Ft/év	Szociális Közlöny	9 744 Ft/év
Határozatok Tára	14 448 Ft/év	Turisztikai Értesítő	7 392 Ft/év
Házi Jogtanácsadó	3 024 Ft/év	Ügyességi Közlöny	4 368 Ft/év
Hírközlési Értesítő	4 032 Ft/év	Vízügyi Értesítő	8 064 Ft/év
Hivatalos Értesítő	9 408 Ft/év		
Ifjúsági és Sport Értesítő	3 024 Ft/év	Élet és Tudomány	7 392 Ft/év
Igazságügyi Közlöny	10 080 Ft/év	Ludové Noviny	1 680 Ft/év
Informatikai és Hírközlési Közlöny	13 440 Ft/év	Neue Zeitung	3 024 Ft/év
Környezetvédelmi Értesítő	9 072 Ft/év	Természet Világa	4 032 Ft/év
Közlekedési Értesítő	15 456 Ft/év	Valóság	4 704 Ft/év
Kulturális Közlöny	12 096 Ft/év		
Külgazdasági Értesítő	12 432 Ft/év		

Az árak a 12%-os áfát is tartalmazzák.

A **Házi Jogtanácsadó** című lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címen:

Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. 1394 Bp. 62. Pf. 357 vagy faxon: 318-6668, vagy a www.mhk.hu/hj internetcímen található megrendelőlapon.

Telefon: 266-9290/234, 235 mellék.

Éves előfizetési díja 3024 Ft áfával.

A CD-JOGÁSZ hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteménye 2003. évi éves előfizetési díjai:

Önálló változat	48 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	96 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	64 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	112 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	80 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	128 000 Ft

Egyszeri belépési díj: 6000 Ft. (Áraink az áfát nem tartalmazzák.)

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 2002-es évfolyama jelenik meg CD-n az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.

Hatályos jogszabályok online elérése: a 3 naponta frissített adatbázis az interneten keresztül érhető el a www.mhk.hu címen. További információ kérhető a 06 (80) 200-723-as zöldszámon.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: a Kiadó vezérigazgatója.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2002. évi éves előfizetési díj: 56 784 Ft. Egy példány ára: 140 Ft 16 oldal terjedelemtig, utána + 8 oldalanként + 112 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

02.2252 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.